

Co jest Církev?

Napsal

Dr. Josef Pospíšil,

kapitální děkan v Brně, člen Akademie sv. Tomáše v Římě a
v Praze, dopisující člen České Akademie věd a umění a Krá-
lovské české společnosti nauk v Praze.

1926.

Tiskem a nákladem Občanské tiskárny v Brně.

Cena 40 K.

Nakladatelství Občanské tiskárny v Brně
vydalo tyto spisy:

- Aristoteles, O duši. Přeložil Dr. Pavel Vychodil. 2. vydání. Cena K 3.—. — Kategorie. Přeložil Dr. Pavel Vychodil. Cena K 4.—.
— Ethika Nikomachova. Přeložil Dr. Pavel Vychodil. Cena K 3.60.
Blot P., O našem shledání a poznání v nebesích. Cena K 1.10.
Doss Adolf, Myšlenky a rady vzdělaným jinochům na uvážení. 2. vydání. Cena 4 dílů K 14.50.
Dufour Abbé, Otázka sociální a zákon boží. Cena K 1.—.
Eichler Karel Dr., Životopisný nástin P. Pavla Křížkovského. Cena K 6.—.
Folloppe P. M., Jesuité na Rusi. Cena K 1.10.
Funtíček Jan, Volné listy a úvahy. Cena K 1.20.
Gibbons James, Vyslanec Kristův. Pokyny čekatelům kněžství. Cena K 3.60.
Gřivnacký E., Hermeneutica biblica. Cena K 3.50.
Halabala M., Životopis krále Svatopluka. Cena K 1.20.
Halouzka Jan, Kněz mecenáš Bedřich hrabě de Sylva Tarouca. Cena 60 h. — Orel Tatranský Martin šl. Medňanský z Medného. Cena 30 h. — František Dědek, kněz družiny Sušilovy. Cena 60 h. — K roletému jubileu apoštolování Th. Dra Theodora Kohna, knížete arcibiskupa olomouckého. Cena 60 h. — K panegyrikám Husovým. Cena 10 h. — Pohledy do života církevního a vlasteneckého na Moravě. Díl II. Cena K. 2.—.
Hamerle Ondřej P., Budova katolické církve. Cena K 2.30.
— Chcete opravu či popravu manželství? Cena 30 h.
Háňavka K. P., Proč nemohu býti sociálním demokratem? Cena 30 h.
Hlavinka Alois, Bludy a lži v dějinách. Cena K 5.40. — Kronika. Dějiny našeho národa pro náš lid. 220 vyobrazení. II. rozmnážené vydání. Cena K 36.—.
Hodr J., Dr., Dějiny řádu Tovaryšstva Ježíšova od Dra V. Tomáše Bílka. Cena 50 h.

Co jest Církev?

Napsal

Dr. Josef Pospíšil,

kapitální děkan v Brně, člen Akademie sv. Tomáše v Římě a v Praze, dopisující člen České Akademie věd a umění a Královské české společnosti nauk v Praze.

1925.

Tiskem a nákladem Občanské tiskárny v Brně.

Č. 3450.

Nihil obstat.

Dr. Josef Kupka,
světitel biskup,
censor ex officio.

Imprimatur.

Norbert Jan,
biskup.

Z biskupské konsistoře v Brně, dne 25. dubna 1925.

Úvod.

I. Jedna z nejdůležitějších nauk Božského Zjevení jest nauka o Církvi. S Církví jakožto ústavem samým Kristem založeným za tím účelem, aby jím ovoce vykoupění přivlastňoval všem lidem až do skonání světa, křesťanství vůbec stojí a padá. Poněvadž Církev jako pokračovatelka vykupitelského díla Kristova jest jedním z nejhlubších a zároveň nejvelebnějších tajemství Zjevení Božího, nevěnoval Božský Spasitel žádné jiné nauce tolik pozornosti, jako nauce o Církvi, kterou pravidelně nazývá k r á l o v s t v í m B o ž í m. Za tím účelem užil asi sedmdesát podoběnství, jimiž se snažil toto tajemství ne sice úplně posluchačům svým vysvětliti, ale přece tak objasniti, aby poznali, jak důležitý úkol má C í r k e v v celém jeho díle vykupitelském. Některými těmito podoběnstvími vysvětluje Božský Spasitel vznik, přirozenost a působnost Církve, jako na př. podoběnstvím o pšenici a koukolu, o zrně hořčičném, o kvasu, o bohaté žni a nedostatečném počtu dělníků atd., jinými líčí údy království Božího a povinnosti jejich, které mají k Bohu, k bližnímu a sami k sobě, jako podoběnstvím o desíti pannách, pěti moudrých a pěti nemoudrých, o pěti hřivnách, o nepoctivém správci atd., a konečně užil podoběnství, jimiž vysvětlil svůj poměr jako hlavy království Božího k jejím údům a údů k jejich hlavě, jako v parabole, v níž se nazývá světlem světa, dobrým pastýřem, vinnou révou a učedníky své ratolestmi, v níž líčí marnotratného syna, a lásku jeho otce, s níž jej při kajícím návratu zavírá do náručí svého atp. Pro naši nauku jest obzvláště důležitá tato poslední třída podoběnství, z nichž vysvítá nadpřirozená povaha a důstojnost Církve sv., která se tu s Kristem staví do tak těsného svazku, že Kristus a Církev jeví se býti jedinou takořka bytostí, jež nežije přirozeným lidským životem, nýbrž životem nadpřirozeným, životem Kristovým, životem Božským a lidským. Tuto vznešenou pravdu vysvětluje také sv. Pavel ve svých listech na mnohých místech, kde nazývá Církev tělem Kristovým a Krista hlavou Církve sv. A jelikož tělo, pokud jest živé — a Církev má žíti až do skonání světa —

nemůže býti bez hlavy a živá hlava nemůže býti bez živého těla, proto Kristus a Církev jest jedním organickým celkem, jenž jest oživen samým životem Kristovým. Jako Syna Božího od okamžiku vtělení nelze jinak mysliti, než jako Boha a člověka, podobně nelze na Krista od založení Církvě sv. ve svátek letnic jinak pohlížeti, než jako na hlavu Církvě a na Církev než jako na duchovní čili mystické (tajuplné) tělo jeho. A tento poměr jest v celé nauce o Církvě na výsost důležitý. Každá jiná představa ruší pravou podstatu a bytnost její. Církev sv. jest sice tajemstvím, které přesahuje rozum náš i světlem víry nadpřirozeně nad vrozené síly jeho povznesený a zdokonalený. Přece však jest naší povinností, do tohoto tajemství, pokud prameny Zjevení Božího je ozařují, vniknouti a vystihnouti veškeru moudrost, všemohoucnost a milosrdnost, kterou nám Kristus, Bůh a člověk, založením, řízením a vnitřním životem Církvě sv. na jevo dává.

2. V nynější době budí všeobecný zájem snahy unionistické mezi Církví římskou a církvemi rozkolnými. I mezi sektami protestantskými a církví katolickou jeví se na obou stranách touha po vespolečném dorozumění, jež až dosud vůdčí duchové mezi protestanty zcela nespravedlivými útoky na Církev katolickou činili zholo nemožným. Co Církev katolickou hlavně různí jednak od církví rozkolných, jednak od církví protestantských, jest nauka o Církvě i s a m é. Dokud v křesťanském světě nebude dosaženo společného přesvědčení, že Kristus založil jen Církev katolickou, aby až do skonání světa přivlastňovala všemu člověčenstvu ovoce jeho vykupitelského díla, dotud nelze na nějaký smír mezi jednotlivými církvemi ani pomyslíti.

V poslední době byla zatemněna zjevená nauka o Církvě svaté a to vlivem protestantismu, hlavně však vlivem nekřesťanské filosofie, jakož i nesprávným líčením dějinných údajů, což především platí o našem národě. Tak se stalo, že proti Církvě katolické zaujaty i širší vrstvy našeho národa, a s míst, která by měla, jak jen možno, mírniti všecky protivy a spory nejen mezi politickými stranami, nýbrž i mezi náboženskými společnostmi, vydáno heslo: „pryč od Říma!“ čili: „s Římem jest nám účtovat!“ Kam odklon od Říma náš národ přivedl, toho důkaz podávají Lipany a Bílá Hora. Ti, kteří zmíněné heslo vydali, nepovázili, že národu našemu připravují novou záhubu lipanskou čili bělohorskou, snad v jiné formě, ale jistě ještě hroznější a záhubnější.

3. S Kristem, Bohem a člověkem, o němž praví apoštol, „že jiného základu nemůže nikdo položit, mimo ten, který jest položen, a tím jest Ježíš Kristus,“¹⁾ blaho člověčenstva nejen věčné, nýbrž i časné stojí a padá. Toť pravda nejen Bohem zjevená, nýbrž i pravda historická. A poněvadž Kristus uskutečnění spásy člověčenstva svěřil Církvě katolické, — a to jest rovněž pravda jak zjevená, tak i dějinná, — proto všichni národové, vzdělání i nevzdělání, mohou jen v Církvě katolické dojíti cíle, prozřetelností Božskou sobě na jevišti světového dějstva vytknutého. Církev katol. jest proto životní otázkou i pro národ náš. Na této pravdě nedá se nic měniti. A proto pokládáme rozbor, vysvětlení a odůvodnění této pravdy v nynější době mimo nauku o Kristu, Spasiteli světa, za nejdůležitější. Neboť ztrátou víry v Božské založení Církvě katol., jak dějiny dokazují, ztrácejí křesťané také víru v Krista, a ztrátou této víry pozbývají i víry v Boha a upadají v úplné bezvěří. A proto prosíme, ano zapřísaháme naše duchovenstvo, aby se snažilo do hlubin nebeské nauky o Církvě s celým srdcem svým se ponořiti a duchem svým se povznést do nebeských jejich výšin a v těchto výšinách patřiti na Božskou její důstojnost, vznešenost a krásu. Poznání nebeské důstojnosti Církvě sv. povznese je také k dokonalejšímu poznání jejího zakladatele a ředitele, Ježíše Krista, a toto hlubší poznání Církvě a Krista Pána roznítí také jeho lásku jak k Církvě, jako k tělu Kristovu, tak i ke Kristu samému jako k hlavě jeho mystického těla, jímž jest Církev jeho. A bude-li naše duchovenstvo tímto dvojnásobným poznáním osvíceno a touto dvojnásobnou láskou zaníceno, pak bude plamenným jazykem víry v Církev a v Krista a lásku k Církvě a ke Kristu hlásati věřícímu lidu, který obzvláště za nynější doby v pravém smyslu slova prahne po poznání těchto nebeských pravd a rád připravuje ve svém srdci příbytek, do něhož pak se vši vroucností, jakéž jest schopen, přijímá nebeské království jak s Božským Králem Ježíšem Kristem tak i se všemi občany jeho, Církví sv. zde na zemi i na nebesích.

V Brně dne na svátek ss. našich věrozvěstů Cyrilla a Methoděje r. 1923.

Spisovatel.

¹⁾ I. Kor. 3, 11.

Kníha I.

Hlava I.

§ 1. Etymologický význam slova „Církev“.

1. Slovo „Církev“ jest řeckého původu a pochází od přídavného jména „Κυριακός“ (kyriakos), což znamená to, co náleží pánu, což jest páně. V řecké církvi znamenalo slovo to ve středním rodu „κυριακόν“ (kyriakon) již od 4. století dům či přibytěk Páně. Od 11. století užíváno na označení domu Páně slova tohoto v ženském rodu: „κυριακή“ (οικία) (kyriaké ojkia — dům Páně). Z 28. kanonu synody v Laodicei (mezi r. 343—383), ve kterém se praví, že agápy se nemají konati v „κυριακῶς ἢ ἐκκλησίαις“, lze souditi, že se užívalo již v tomto století slova „κυριακόν“ podobně jako „ἐκκλησία“, nejen o místě, kde křesťané konali bohoslužbu, nýbrž i o jednotlivých sborech křesťanů, kteří se za účelem bohoslužby v těchto „κυριακῶς“ shromažďovali. Později rozšířen význam tohoto slova na souhrn všech jednotlivých sborů křesťanských a vyjadřována jím veškerá Církev katolická po celém okrsku světa rozšířená.

2. České slovo: „Církev“ vzniklo přeměnou slova: „κυριακή“. V různých dobách mělo u nás slovo to také různé významy. Znamenalo buď chrám či kostel (od castellum), aneb náboženskou společnost věřících jednoho vyznání. Tak bývala řeč o církvi židovské, katolické, řecké, o církvi viditelné a neviditelné atd. Také znamenalo slovo: „Církev“ představené církve. V tomto smyslu užívá ho i Písmo sv., kde u sv. Matouše sám Božský Spasitel praví: „Neposlechne-li hřešící bratr ani Církve, že má býti s ním naloženo jako s pohanem a publikánem.“¹⁾

3. Nyní znamená Církev v obyčejně shromáždění čili soubor všech pravověřících křesťanů, a má-li míti jiný význam, má-li na př. znamenati církev pravoslavnou, protestantskou atd., pak se mu i připojením příslušného adjektiva význam jeho místněji určití. Avšak významu chrámu Páně či kostela nyní u nás slovo to již nemá.

¹⁾ Mat. 18, 17.

4. Církev latinská užívá slova: „Ecclesia“. Slovo to jest rovněž řeckého původu, pocházejíc od česlova: „ἐκκαλέω“ (ekkaléo), což znamená vyvolati či povolati někoho z většího množství. Poněvadž Bůh křesťany skutečně povolal či vyvolil ze všeobecného počtu člověčenstva ke spáse, kterou Kristem v Církvi všem lidem přichystal, proto křesťané vším právem od nejstarších dob nazývání „povolanými“ či „vyvolenými“ a soubor jejich „ecclesia“, které také podobně jako „κυριακή“ znamenalo a dosud znamená místo, kde se křesťané k službě Boží shromažďují, tedy náš kostel či chrám Páně.¹⁾

§ 2. Různé věcné významy slova „Církev“.

I. V obyčejném smyslu znamená Církev „Církev Kristovu“, to jest shromáždění všech lidí, povolaných ke spáse Kristem člověčenstvu přichystané. A i tu má zase různé významy. V nejširším smyslu zahrnuje slovo to všechny věřící nejen na tomto světě (viatores), nýbrž i požívající již slávy věčné, a mimo to také duše v očistci ano i anděly. V tomto smyslu píše sv. Pavel k Efeským o Kristu: „že dal jej Církvi za hlavu nade všecko“²⁾, tedy nejen Církvi bojující, nýbrž i vítězné a trpící, ano i andělům, a v jistém smyslu i hmotné přírodě, takže zde Církev znamená všechny duchové bytosti ano i hmotné tvorstvo, které jak pro hřích člověka bylo kletbou stíženo, tak s vykopeným a oslaveným člověčenstvem bude rovněž z kletby nyní je tížící vykopeno a oslaveno.

2. V tomto traktátu budeme jednati jen o Církvi bojující zde na zemi. A i tato Církev má ještě různé významy. Často znamená soubor či souhrn všech věřících od Adama až do posledního věřícího, který bude žítí před posledním soudem. Toť nejširší význam Církve bojující zde na zemi. V této Církvi jest rozeznávati trojí éru či periodu: 1. éru z á k o n a p ř i r o z e n é h o 2. z á k o n a p s a n é h o a 3. z á k o n a m i l o s t i. Zde budeme přihlížeti jediné k poslední periodě Církve, t. j. k Církvi Kristem založené, která na jeho místě a jeho jménem a mocí milost věčné

¹⁾ Také něm. „Kirche“ pochází z řeckého: „κυριακή“. Dosud není vysvětleno, jak se toto slovo dostalo k Němcům, kteří přece křesťanství přijali neprostředně od Církve římské, která vždy užívala jen slova „ecclesia“. Slovanští národové přijali křesťanství od církve řecké a proto leží na snadě, že přijali od nich s jistou přeměnou také slovo: κυριακή — církev.

²⁾ Efes 1, 22.

spásky smrti jeho člověčenstvu získanou všem lidem od hodiny jeho smrti stále přivlastňovala a až do skonání světa bude přivlastňovati.

3. A tato Církev, kterou sv. apoštol P a v e l a po něm hlavně sv. A u g u s t i n a sv. T o m á š nazývají duchovním tělem Kristovým, má jako každé tělo živé dvojí stránku: t ě l e s n o u a v i d i t e l n o u a d u c h o v n í a n e v i d i t e l n o u, tělo a duši. Abychom předešli všem nejasnostem v názoru o poměru mezi tělesnou a duševní stránkou Církve sv. jakožto duchovního těla Kristova, již napřed se vším důrazem své čtenáře upozorňujeme, že se tato dvojí stránka Církve sv., tělo a duše její, nesmí od sebe dělit. Jako živé tělo nelze mysliti bez duše, pro kterou jest, jak praví sv. Tomáš, stvořeno a určeno, a jako duše bez těla nemůže jeviti svého organického a animálního života, tak nelze viditelné Církve odloučiti od Církve neviditelné. Každé toto odlučování vyjadřuje pak jen jednu stránku či částku Církve a podává nám pojem o ní jen jednostranný. Církev není ani výhradně jen společností v i d i t e l n o u ani toliko n e v i d i t e l n o u, nýbrž jest zároveň v i d i t e l n o u i n e v i d i t e l n o u, jest zároveň tělem a duši. Praví-li náš katechismus, že „Církev obecná neb o k a t o l i c k á jest viditelná společnost všech pravověřících křesťanů, kteří jedno učení vyznávají, jedněch svátostí užívají a římského papeže za svou nejvyšší v i d i t e l n o u hlavu uznávají“, jest tato definice správná, ale jen potud, pokud má na zřeteli jen Církev v i d i t e l n o u. Ale poněvadž Církev obecná čili katolická není toliko v i d i t e l n o u společností všech pravověrných křesťanů, nýbrž zahrnuje v sobě také n e v i d i t e l n o u duši, k níž náleží všichni spravedliví v posvěcující milosti Boží postavení, proto není definice katechismu našeho zcela adekvátní.

Hlava II.

§ 1. Církev — království Boží.

I. Celý vnější svět lze nazývati královstvím Božím. Neboť Bůh, jenž všechny řády tvorstva, anděly, lidi a hmotný svět, z ničeho stvořil a v existenci a v činnosti zachovává a přiměřenými zákony je k jejich poslednímu cíli řídí, bytosti rozumné zákony nábožensko-mravními a bytosti hmotné zákony fysickými, jest nejvyšším Pánem a Vládcem velkého světa, jenž na něm jak

ve své existenci tak i ve své činnosti svou nejvniternější bytností visí. Celá příroda se všemi řády stvořených bytostí jest v tomto smyslu přirozeným královstvím Božím.

2. Než Bůh ve své nevystihlé dobrotě založil ve vnější přírodě druhé království, království nadpřirozené, ke kterému povolal rozumné bytosti, anděly a lidi a s lidmi povýšil k důstojnosti tohoto království také hmotnou přírodu. Cílem tohoto druhého království jest nadpřirozené poznání Boží, zde na světě zvláštním zjevením Božím, na věčnosti neprostředním patřením na Boha tváří v tvář a blaženost v tomto nadpřirozeném poznání Boha obsažená. Prvý člověk však toto nadpřirozené království brzo po svém stvoření svou vinou v životě svém a v životě veškerého svého potomstva ze základů vyvrátil a uvedl do poměru mezi hmotnou přírodou a svým životem rozvrat a nepořádek. Hříchem prvních rodičů se stal člověk nejbídnějším tvorem, jaký vůbec lze mysliti. Než Bůh ve své nevystihlé dobrotě nenechal ho v tomto stavu přebídném, nýbrž již v ráji se nad ním smiloval a slíbil mu, že zase obnoví království Boží vinou jeho zničené a že mu zase otevře brány jeho. A proto již v ráji slíbil mu Vykupitele, na kterého se mělo člověčenstvo po vypuzení prvních rodičů z ráje připravovati. Ale poněvadž člověčenstvo popouštějíc uzdu svým smyslným chtíčům a náruživostem se od Boha pořád více odvracelo, vyvolil sobě z něho jednoho muže, Abrahama z Ur v Chaldei, z něhož znenáhla vytvořil celý národ židovský. A národ tento položil za základ obnoveného nadpřirozeného království Božího, které sám řídil jak zákony nábožensko-mravními tak i sociálně-politickými za tím účelem, aby se před ostatním člověčenstvem vžil v ideu messiánskou a tuto ideu nejen vytvářel ve svém vlastním životě, nýbrž ji šířil také mezi pohanskými národy. A toto království židovské, jako vše ve Starém zákoně, mělo býti předobrazem království messiánského, a proto nemělo býti omezeno jen na národ židovský, nýbrž se mělo rozšířiti po celém světě a do svého lůna pojmáti všechny národy a trvati až do skonání světa.

3. Messiánské království jest trojí: a) v nás, b) nad námi a c) mimo nás.

Ad a) a b) Království Boží v nás záleží v milosti posvěcující a v ctnostech, hlavně ctnostech bohoslovných, víře, naději a lásce. Milost posvěcující uděluje člověku

nové nadpřirozené „esse“ a bohoslovné ctnosti ho uschopňují k nadpřirozeným činnostem záslužným pro život věčný. A poněvadž tyto ctnosti mají za neprostřední předmět samého Boha, proto, kdo věří, doufá v Boha a jej miluje, nosí samého Boha v srdci svém, který v něm jako ve svém království bytuje. Ale poněvadž od Boha trojjediného se nedá odmyslití dvůr nebeský: Blahoslavená Panna, kúrové andělští a sborové světců a světic Božích, proto v duši v Boha nadpřirozeně věřící, v něho doufající a ho milující kralují všichni blažení duchové nebesť. Duši tuto lze nazvati nadpřirozeným malosvětém (mikrokosmem) nebeského velkosvěta (makrokosmu) se vši blažeností jeho. V duši milostí posvěcující a božskými ctnostmi ozdobené jest celé nebe se vši svou blažeností jako v zárodku a semeni obsaženo. V semeni a jádru nejeví květina jasně a zřejmě ani krásy ani vůně, kterou teprve ze sebe vydává, když úplně ze semene vyrostla a svůj plod ze sebe vyvinula, a podobně duše, milostí posvěcující opatřená jen temně tuší veškeru svou krásu a blaženost, které se stane účastnou, až bude jednou z toho pozemského údolí přesazena do luhů rajských a tam teprve vyvine a vydá ze sebe všechnu svou nebeskou lahodu a krásu, která v ní v tomto pozemském životě takořka jen zárodečně a semenně dřímala. Kdyby na př. sémě růžové bylo si vědomo, jaká luzná krása a líbezná vůně jest v jeho nitru skryta, zajisté by se celé rozplývalo radostnou rozkoší nad blahem a štěstím, které na ně čeká, a člověk, jehož sám Bůh poučil o důstojnosti a blaženosti, jejíž zárodek s milostí posvěcující vložil do duše jeho, neměl by i v bolestech a strastech jásat nad nebeským blahem, které mu Bůh již vlitím milosti posvěcující na křtu sv. zaručil a které mu každým dobrým skutkem poznovu zaručuje?

Království milosti posvěcující, víry, naděje a lásky, položené v duši naší, jest však nezbytnou podmínkou k dosažení království nebeského. A proto v druhé prosbě Otčenáše: „Přijď k nám království tvé“ především prosíme o příchod tohoto vnitřního království Božího do srdce našeho. Naše věčná spása a blaženost závisí na tomto vnitřním království. Jen ten člověk stává se členem království nebeského, jenž Bohu, když zakládal v jeho duši království milosti a Božských ctností nejen nekladl překážek, nýbrž s jeho činností při tomto zakládání poctivě a věrně spolupůsobil.

ad c) Mimo království Boží v nás a nad námi jest ještě

třetí království Boží mimo nás a tímto královstvím jest Církev sv.

4. Církev sv. co nejtěsněji souvisí s královstvím Božím v nás a nad námi. Božský Spasitel založil Církev jediné za tím účelem, aby jeho pravdou a jeho milostí, které nám svou smrtí na kříži zasloužil, budovala království milosti, víry, naděje a lásky v srdcích jednotlivých lidí. Toto království Boží mimo nás jest ke království Božímu v nás v poměru příčiny k účinu. A poněvadž účín závisí na příčině, proto by království Boží s milostí, vírou, nadějí a láskou Boží nevešlo v srdce naše, kdyby Církev Kristova tohoto království aspoň zpravidla v ně neuváděla. Proto Božskému zakladateli Církev tak velice na tom záleželo, aby své království mimo nás opatřil všemi možnými prostředky, aby na jeho místě a jeho jménem a mocí mohlo v srdcích všech lidí až do skonání světa budovati království milostí a ctností a tak je připravovati ke vstupu do království nad námi, do království nebeského. A poněvadž království v nás zárodečně obsahuje v sobě již také království nad námi, proto Církev, zakládajíc a šíříc po celém světě království v nás, zakládá a šíří prostředně také již království nad námi. Toto trojí království: mimo nás, v nás a nad námi stojí v těsném kausálním vztahu: království mimo nás, Církev, jest (aspoň zpravidla) neprostřední příčinou království Božího v nás a prostředně podle úsloví: „causa causae est causa causati“ také příčinou království Božího nad námi. A poněvadž Církev sv. jest také příčinou obojího království v nás a nad námi, proto má podle plánu prozřetelnosti Božské v díle věčné spásy člověčenstva tak ohromnou důležitost, neboť Božský Spasitel světa řádným způsobem jen v ní a skrze ni přivlastňuje ovoce svého vykoupení jednotlivým lidem a tak je připravuje pro věčnou blaženost v království nebeském. A proto také Církev prohlásila za článek víry, že mimo ni není věčné spásy. *Extra Ecclesiam catholicam non est salus.*

5. Toto světové království předvíдали proroci starozákonní pořád určitěji. Židé však ve své domnělé národní vyvýšenosti nad ostatní národy se vžili celým svým smýšlením a cítěním v myšlenku, že příští Messiáš, kterého očekávali, založí židovské království světské a že ono podrobí sobě všechny národy, hlavně jejich nepřátele Římány, kdežto Kristus hlásal příští duchovního království světového, které přišel na místě

židovské synagogy založiti. A poněvadž tento úkol jeho stál v krajním odporu s názory Fariseů a většiny národa židovského, proto Božský Spasitel hleděl ss. apoštolům a ostatním učedníkům se vsí možnou jasností vštípití správný pojem o tomto království, které pak oni a jejich nástupcové měli šířiti po celém světě a tak uskutečniti ideu jeho messianského poslání.

6. Proto je nazývá Božský Spasitel na rozdíl od každého jiného světského království královstvím Božím, poněvadž v Bohu má původ a poslední cíl, aneb královstvím nebeským, poněvadž má býti sice založeno a rozšířeno na tomto světě, ale vrcholiti v nebeské slávě, aneb královstvím Otcovým, poněvadž úradek založit království toto, ačkoliv náleží celé nejsvětější Trojici, se přivlastňuje Otcí nebeskému, anebo také královstvím Syna člověka, poněvadž Kristus svým vtělením položil k němu základ, svou smrtí na kříži je vybudoval a skrze Ducha Sv. ve slavnost letnic dal mu jeho konečnou Božskou ústavu. Blahověst o tomto království Božím byla Kristu východiskem a středem veškeré jeho činnosti učitelské. Tomuto království věnoval pozornost, jako snad žádnému jinému předmětu Zjevení Božího, a to nejen proto, že v založení a rozšíření jeho záležela a záleží veškerého jeho díla vykupitelské, nýbrž také proto, že jest tajemstvím, jež převyšuje všechny naše pojmy. Tajemství toto jest souborem a souhrnem všech tajemství Zjevení Božího. Tajemstvím jest jeho založení skrze Krista, Boha a člověka, tajemství obsahuje jeho poměr ke Kristu, tajemstvím jest život milosti, jakým členové jeho žijí, tajemstvím jsou zároveň i prostředky, kterými tito členové životodárné milosti posvěcující docházejí, jako jest novozákonní obět mše sv. a ss. svátosti, tajemstvím jest blaženost nebeská, ke které království Boží své členy připravuje.¹⁾

7. Kristus nazývá obyčejně království, které přišel založit, královstvím Božím, čili královstvím nebeským a nikoliv Církví, poněvadž Židům byl tento název říše messianské podle proroctví starozákonných běžnější a známější. Slovo „Církev“ na označení messianské říše světové zobecnělo teprve za časů apoštolských a brzo po nich. Že však Kristus rozuměl královstvím Božím a královstvím nebeským, o němž tak často mluvil, toliko Církev svou, kterou

¹⁾ Dr. J. Klug, Království Boží. Přeložil Dr. Ferd. Černocký str. 6. Hradec Král. 1921.

na ss. apoštolech a jejich nástupcích založil, vysvítá z jeho vlastních slov, kterými slíbil sv. Petru prvenství nad celou Církví. „Ty jsi Petr (t. j. skála), a na této skále vzdělám Církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou.“¹⁾ Práv-li Kristus, že na sv. Petru vzdělá Církev svou a že žádná nepřátelská moc ji nepřemůže a nezdolá, staví tuto svou Církev proti světskému království, jehož založení Židé podle bludného pojmání prorockých předpovědí Starého zákona od příštího Messiaše očekávali. A proto se království Boží a království nebeské věcně neliší od Církev Kristem na spásu člověčenstva založené. Vše tedy, co Kristus praví o království Božím nebo království nebeském, platí také vždy o Církvi jeho.

7. Jak známo, nemilují východní národové pojmu abstraktních, nýbrž hledí si je vždy, pokud jen možno, konkrétními a smyslovými obrazy znázorniti a tak si jejich smysl v rozum a paměť vštípit. A k této povaze Židů se přizpůsobil také Božský Spasitel a vysvětloval svou nebeskou nauku a její jednotlivé pravdy podobnostmi, t. j. smyslovými obrazy, majícími s pravdami abstraktními, které jim chtěl vysvětliti, jistou podobu. A proto bylo také zcela přirozeno, že při pravdách obzvláště důležitých a svým hlubokým a tajuplným obsahem vysoko se povznášejících nad chápavostí lidu židovského, více méně lpícího na představách a názorech smyslných, Božský Spasitel nepřestal na jedné parabole či jednom podobnosti, nýbrž je hromadil, aby různými obrazy hluboký význam těchto pravd svým posluchačům pokud možno všestranně vysvětlil a jejich chápavosti přístupným učinil. Těmito podobnostmi znázorňuje Spasitel také Božský původ a vnitřní povahu a konečný cíl Církev, kterou na apoštolech založil, aneb vysvětluje, jaké má údy a jaké povinnosti jim ukládá, nebo konečně jedná o hlavě Církev a jejím poměru k jednotlivým údům. Jak veliký a hluboký význam Božský Spasitel nauce o Církvi přikládal a jak mu na srdci leželo přání, aby ss. apoštolové a jejich nástupci měli správný pojem o ní, vysvítá z množství podobností, kterých o Církvi užil. Rámec této práce však nedovoluje, abychom je všecka vysvětlili a ukázali jednotlivé vlastnosti Církev, které v sobě obsahují, a proto nezbývá, než krátce připomenouti smysl a význam jen

¹⁾ Mat. 16, 18.

některých podobností, která pravou povahu Církev sv. nejurčitěji a nejjasněji vystihují a vyjadřují, a která proto pokládáme ze všech ostatních za nejdůležitější.¹⁾

§ 2. Podobnosti a) o rozsevači, b) o poli pšeničném a c) o kvasu.

ad a) Známo jest krásné podobnosti o rozsěvači. Tímto podobnostím znázornil Božský -Spasitel hlavně dvě vlastnosti své Církev. Jako pšeničné zrno do země zaseté potřebuje delší doby, než počne klíčiti a stébla ze sebe vyvíjeti, a než toto stéblo vyzraje v plný pšeničný klas, podobně Církev byla původně před světem skryta a teprve znenáhla počala mohutněti a se šířiti. Po celou dobu římských pronásledování, co se Církev skrývala v katakombách, podobala se zrnu pšeničnému v zemi klíčícímu a teprve po ediktu milánském vystoupila z útrob země na Boží světlo a počala svůj vítězný pochod po celém tehdejší světě, ve kterém dosud pokračuje a dokončí jej, až bude jeden ovčinec a jeden pastýř. Jako klíčící síla v nitru zrna pšeničného skrytá může se jeviti jen ve zvláštěné půdě zemské, a když výhonek ze sebe vyslala, potřebuje k jeho úplnému vzrůstu a vyzrání přiměřeného světla a tepla, jakož i rosy a deště, podobně i Církev sv. má ke svému vnějšmu životu zapotřebí nejen milostí budících v ní nadpřirozené potence Kristem samým do ní vložené, nýbrž i přirozených hmotných prostředků, jakými jsou mimo hmotný majetek na př. školy, potřebné k výchově nejen dorostu kněžského, nýbrž i mládeže vůbec, různé ústavy, jako jsou sirotčince, chorobince, nemocnice atd. Ačkoliv Církev jest společností nadpřirozenou, jak později i místněji dokážeme, přece má své kořeny v samé přirozenosti lidské, kterou posvěcuje, zdokonaluje a šlechtí a do stavu nadpřirozeného povznáší.

2. Nenáhly vzrůst Církev a nutnost hmotných prostředků k němu, toť první vlastnost Církev, kterou podobnosti o rozsěvači znázorňuje. Ale toto podobnosti vyjadřuje ještě také druhý moment v životě Církev.

3. Ačkoliv rozsěvač rozsévá pšenici téže jakosti, přece nepřináší téhož užitku, poněvadž půda, kterou obsévá, není všude stejná. Část semene padá vedle cesty, část na půdu skal-

¹⁾ Dr. Klug, Království Boží. Přeložil Černocký, str. 45. Hradec Král. 1921.

natou, část mezi trní. A semeno toto nepřináší žádného užítku, poněvadž jej maří trojí překážka, jak sám Božský Spasitel vysvětluje. Půda vedle cesty, na niž část semene padla, se podobá člověku, jenž slovo Boží slyší, ale poněvadž jest k němu lhostejný neb zatvrzelý, poskytuje ďáblu vhodnou příležitost, že přichází a odnímá ze srdce jeho to, co bylo do něho rozsévatelem zaseto.

4. Lhostejnost a zatvrzelost srdce mnohých věřících, to první překážka, že slovo Boží zůstává u nich bez účinku.

5. Jiné semeno padá na půdu skalnatou, nemající dostatečné vláhy. Vzejde sice, nějakou dobu roste, ale pod žárem slunečních paprsků brzo usychá, poněvadž ve skalnaté půdě nenalézá dosti potřebné vláhy. A této skalnaté půdě se podobá srdce těch, kteří slovo Boží slyší a hned je s radostí přijímají, ale věří jen na okamžik. Když však nastane nějaké soužení, pak se nad ním pohoršují a od Církve odpadají.

6. Mravní zákon Kristův ukládá věřícím stálý sebezápor a mnohé jiné oběti. Mnozí křesťané nemají však tolik mravní síly, aby velkodušně vzali kříž svůj na sebe a kráčeli ve šlépějích Božského Spasitele, jenž před nimi kráčí s křížem, jehož tíží žádný jiný kříž se nevyrovná. A tato mravní slabost a chabost jest druhou překážkou, pro kterou zůstává slovo Boží u mnohých věřících bez účinku.

Třetí překážkou jest trní a hloží, do kterého část semene zapadá. Vzejde sice, ale plodů nepřináší, poněvadž silnější trní a hloží, které zároveň s útlou pšeniční bylinkou roste, je udusí. A této půdě trnité se podobají křesťané, kteří sice věří, ale nemají tolik mravní síly, aby v sobě potlačili hříšné naruživosti, které je uchvacují a jimi zmítají. A jen jedna část padá na půdu dobrou a vydává užitek jedno sterý, druhé šedesátery a jiné třicaterý.

7. Tímto podobenstvím Kristus Pán znázorňuje dvojí vlastnost Církve sv. Předně její nenáhlý vzrůst, závislý namnoze také na hmotných prostředcích a za druhé nutnost spolupůsobení věřících s milostí Boží, které se jim se strany Boží pro zásluhy Kristovy dostává.

1. Další vlastností Církve jakožto společnosti viditelné, která má údy nejen spravedlivé, nýbrž i hříšné, znázornil Božský Spasitel podobenstvím o poli pšenici

o setém, na němž roste s pšenicí také koukol. Koukolem tímto jest bezmála rozuměti jilek čili matonohu, která v první době svého vzrůstu mnoho se od pšenice neliší. Proto teprve později, když koukol zmohutněl, pozorovali sluhové hospodárovi, že v pšenici jest mnoho tohoto škodlivého bejlí. A poněvadž věděli, že hospodář dal na pole zaseti jen dobrou pšenici, prostou všech škodlivých přísad, nemohli si tento nápadný zjev vysvětliti. A proto se obrátili na hospodáře s dotazem, jak se dostala opojná matonoha do pole dobře připraveného a jen pšenici osetého. A uslyševše od něho, že tak učinil člověk nepřítel v noci, když lidé spali, nabídli se mu, že půjdou a matonohu ze pšenice vyplejí. Hospodář však jim neschválil jejich úmyslu obává se, že by trháje koukol vytrhali také část pšenice. I poručil jim, aby nechali pšenici i s koukolem spolu až do žní růsti a teprv v čas žní že přikáže žencům, aby svázali koukol ve snopy k spálení, pšenici však shromáždili do stodoly jeho. — Poněvadž učedníci nerozuměli, co Spasitel tímto podobenstvím míní, žádali ho za vysvětlení. A Kristus vyhověl jejich žádosti řka: „Rozsevač dobrého semene jest Syn člověka, pole jest svět (čili co totéž jest, Církev), símě dobré jsou synové království (čili spravedliví členové Církve); koukol pak, to jsou synové zla (čili hříšní členové Církve); nepřítel však, jenž koukol nasele, jest ďábel, žeň pak jest konec světa, a ženci jsou andělé. Jako tedy se sbírá koukol a ohněm se pálí, tak bude při skonání světa. Pošle Syn člověka anděly své i seberou s království jeho všechna pohoršení i ty, kteří činí nepravost, a uvrhnou je do pece ohnivé, kde bude pláč a skřípění zubů.“¹⁾

2. Tímto podobenstvím nakreslil Božský Spasitel zcela určitými rysy nejen pravou podstatu, nýbrž i hlavní osudy Církve sv.

Církev Kristova není společností toliko neviditelnou, složenou z údů spravedlivých aneb předurčených pro království nebeské, nýbrž jest také společností viditelnou, k níž náleží nejen spravedliví, nýbrž i hříšníci.

A proto také budou brány pekelné proti Církvi až do skonání světa bojovati. Ano boj bran pekelných proti Církvi bude nezvratným důkazem jejího Božského původu a jejího boholidského života, který Božský Zakladatel stále v ní

¹⁾ Mat. 13, 36—42.

vlévá a kterým v díle vykoupení člověčenstva až do skonání světa pokračuje.

Podle samého výkladu Božského Spasitele, který v tomto podobenství podává, jsou všichni nepřátelé Církve jen náhončími a nástroji bran pekelných, které vlastně boj proti Církvi vedou. Tento boj zahájili proti Kristu a jeho Církvi již židovští fariseové a zákonníci, později v něm pokračovali římscí císařové a pomáhali a pomáhají v něm dosud různí kacíři a rozkolníci. V posledních stoletích převzala válečný úkol bran pekelných proti Církvi židovsko-zednářská lóže, která jej na celém světě podle zcela určitého plánu všemi možnými duchovými i hmotnými prostředky provádí. A poněvadž těžiště Církve Kristovy leží v Církvi učící, proto infernální zloba lóže jest hlavně namířena proti římskému papeži, biskupům a kněžím. Jest všeobecně známo, že veřejné listy lóži buď zjevně neb tajně sloužící rabínům a pastorům ani jediného vlásku nezkríví, kdežto katolické kněze jak jen mohou tupí a hanobí dobře vědouce, když se jim podaří jejich autoritu u lidu věřícího podkopati, že jej pak snadno o víru připraví a k odpadu od Církve svedou. Boj mezi dobrem a zlem, mezi ctností a nepravostí jest tedy Božským údělem Církve a boj tento bude dobojován až posledním soudem a koncem světa.

ad c) 1. (Velevýznamné jest podobenství o kvasu, kterýž vzavši žena zadělala do tří měric mouky, až zkynulo všecko¹⁾.) Tímto podobenstvím znázorňuje Božský Spasitel vliv a působnost Církve sv. na život lidský. Jako kvas proniká všechnu mouku, do níž byl zadělán, a sdílí se s ní o svou povahu a přirozenost, tak i Církev přenáší a svému nadpřirozenému boholidskému životu přizpůsobuje veškeren přirozený život lidský. Jako ušlechtilý rouh vštípený v pláňavku jí vlévá svou mízu a tím ji uschopňuje, že místo svého tvrdého a kyselého ovoce nese ovoce sladké a lahodné, tak i Církev povznáší veškero člověčenstvo do sféry nadpřirozené a vštěpuje mu síly, kterými pak může konati skutky záslužné pro život věčný. Člověčenstvo hříchem prvých rodičů ztratilo život nadpřirozené milosti posvěcující a mimo to bylo ještě také ve svých přirozených mohutnostech zraněno a zeslabeno. A Církev sv.

¹⁾ Mat. 13, 33.

vrací mu zase nadpřirozený život milosti posvěcující a vlévá mu zároveň nadpřirozené síly a mohutnosti, kterými jednak léčí rány hříchem Adamovým jeho přirozenosti způsobené a jednak jej uschopňuje ke konání skutků nadpřirozenému jeho životu přiměřených.¹⁾

2. Z toho plyne, že Církev má podle vůle Kristovy svou nebeskou pravdou a milostí pronikati veškeren lidský život a jej zdokonalovati, šlechtiti, povznášeti a samému životu Božskému přizpůsobovati ve všech tvarech a jevech jeho. Proto má Církev utvářeti a řídit život nejen jednotlivců, nýbrž celé společnosti lidské. Život lidský vůbec závisí podstatně na výchově. Jak byl člověk vychován, takový jest celý život jeho. Výchova začíná již v rodině a pokračuje a končí ve škole. Proto má Církev od svého Božského Zakladatele úkol, podle jeho nebeského zákona budovati život rodinný na svátostném manželství monogamickém a nerozlučném založený. A vzor tohoto rodinného života zůstavil Kristus Církvi v rodině nazaretské.

3. Rodičové mají se v této rodině jako ve svém zrcadle zhlížeti a své děti vychovávat tak, aby o nich platilo, co praví sv. Lukáš o dvanáctiletém Ježíšovi vrátivším se z pouti jerusalemské, že prospíval moudrostí a věkem a milostí u Boha i u lidí.²⁾ A v duchu rodiny nazaretské má ve výchově dítě pokračovati škola. V celém učivu školy a nejen školy obecné, nýbrž i střední a vysoké nemá býti nic obsaženo, co by se přičilo nauce a zákonu Kristovu. Výchova a vzdělání veškerého školství má za účel život žactva, jak podle jeho intelektuální, tak i podle mravní stránky tak vytvářeti, aby i ono vesměs prospívalo moudrostí, věkem a milostí u Boha i u lidí. Bohužel nynější škola vzdělává namnoze jen rozum a při tom ještě často podávajíc mu blud místo pravdy jej zatemňuje a zbavuje mocných účinných podnětů k mravnímu životu a přitom zušlechťení srdce úplně zanedbává. Následky této výchovy již se všude jeví. Mládež mravně tak divočí a pustne, že i širší veřejnost počíná uznávati, že v ní hrozí samému státu veliké nebezpečí. Ale místo aby poukazovala na nutnost náboženské výchovy v našem školství, míní zpustlosti a zdivočlosti

¹⁾ Cf. E. M. Bougaud, Církev. Přel. Ant. Melka, str. 174 ss. V Praze 1924.

²⁾ Luk. 2, 52.

obzvláště mládeže škole odrostlé čeliti n á v š t ě v o u d i v a d l a k i n a , k o n c e r t ů !

4. A jako má Církev na křesťanských zásadách budovati rodinu a řídit podle těchto zásad výchovu na všech školách bez výjimky, tak má pravdou a milostí Kristovou pronikati a utvářeti veškeren veřejný život společenský i politický. Zásada, podle níž josefinismus, illuminatismus a liberalismus ke konci 18. a v celé polovici 19. století veškeren veřejný život ovládal, že Církev má právo, působnost svou jeviti jen ve čtyrech zdech chrámových, jest vůbec nekřesťanská podvazující tepnu veškerého života Církve sv. Jest zřejmým bludem, když nynější Kristu odcizený svět stále od Církve katolické žádá, aby se nemíchala do politiky. Jen tenkrát by byl tento požadavek správný, kdyby se politika nemíchala do Církve. Ale to není vůbec možno. Neboť jsou v našem veřejném životě obory a instituce, které jsou jak Církvi, tak i státu společny. Připomínáme na př. jen manželství a školství. A poněvadž mají v nynější době bezmála všechny státy tendenci, jak rodinu tak i školství laisovati, musí Církev vstoupiti na kolbiště politické a hájiti na něm církevních zájmů na těchto institucích. Jiným způsobem jich hájiti nemůže. U nás nyní bude se řešiti předuležitá otázka o poměru naší republiky k Církvi. Stát jest v řešení této otázky závislý na parlamentě. Kdyby v něm Církev neměla zástupců, kteří by aspoň brzdili proticírkevní snahy vládních kruhů, pak by tyto měly úplně volnou ruku při řešení této otázky míti na zřetěli jen domnělý prospěch státní moci proti vitálním zájmům Církve sv. Celý směr naší vnitřní a zevnější politiky byl by od počátku naší samostatnosti zcela jiný, kdybychom měli v parlamentě síle katolíků v naší republice přiměřený počet poslanců. A proto má Církev za těchto poměrů povinnost, na věřící každým dovoleným způsobem „opportune importune“ působiti, aby příštím volbám do zákonodárných sborů věnovali co největší pozornost. Ozdravení veškerého našeho veřejného a společenského života není jinak možné, než když náš katolický lid si uvědomí, že volba poslanců katolického smýšlení a katolického života jest náboženskou povinností každého katolického křesťana. Bohužel není náš lid dosud ještě o důležitosti voleb do zákonodárných sborů jak náleží poučen. Jinak si nelze vysvětliti, jak jest možno, že mnohý katolík

plní jinak všechny své náboženské povinnosti, při volbách však hlasuje pro kandidáta, jenž náleží k politické straně někdy až krajně Církvi nepřátelské. V této příčině má naše duchovenstvo úkol, kterému ještě úplně nedostálo.

5. Má-li Církev kvasem nauky a milosti Kristovy pronikati veškeren život lidský, soukromý i veřejný, pak z působnosti její nesmíme vyjímati ani průmysl a obchod. A poněvadž v poslední době liberální kapitalismus nedbal tohoto kvasu a snížil dělníka na pouhý tovární stroj, jenž pro něj měl jen potud cenu, pokud svou tovární práci mohl konati, nastala mezi dělnictvem všech civilisovaných států proti vykořisťování jeho tělesných a duševních sil mocná reakce, která vytvořila z něho stranu socialistickou, vrcholící v kommunismu. Tak se rozpoltily všecky říše a všecky národy ve dvě strany krajně sobě nepřátelské, v socialisty a tak zvané „bourgeois“. A komunisté čekají jen na vhodný okamžik, aby se na „bourgeois“, t. j. třídu společenskou, která má dosud ještě nějaký majetek, vrhla a o tento majetek ji ve prospěch nemajetných oloupila, tak jak ruští bolševici začátek této všeobecné světové společenské revoluce již učinili. A tato všeobecná revoluce jest neodvratná, pakli budou obě strany vliv nauky a milosti Kristovy na společenský život jeho jako až doposud i dále odmítati. Jen Církev katolická může kvasem Kristovy spravedlnosti a hlavně Kristovy lásky společenské protivy těchto dvou stran zmírniti a tak vyplniti hroznou propast, která mezi nimi zeje a hrozí záhubou všemu společenskému řádu nynějšího člověčenstva.

6. Ještě na jiné stránky lidského života jest nám upozorniti, které má Církev sv. naukou svou a svým životem pronikati, a to jest α) věda a β) umění.

7. ad α) Předmětem vědy jest pravda a zdrojem pravdy jest Bůh, tak jak se nám zjevil. Bůh však se nám zjevil způsobem dvojitým: přirozeným ve vnější přírodě a jejich jednotlivých bytostech, a nadpřirozeným ve Starém zákoně skrze patriarchy a proroky a v Novém skrze Krista a apoštoly. Kriteriem pravdy přirozené jest její jasné poznání rozumové, kriteriem pravdy nadpřirozené jest neomylná autorita Církve učící. Rozum lidský, sám sobě zůstavený, jak zkušenost celého lidského pokolení od počátku jeho dějin až na naše doby dosvědčuje, jest mnohým omylům podroben. Jest to následek zatemnění jeho pro hříchů prvních rodičů. A nebezpečí bludů, které

mu stále hrozí, jest tím větší, čím více se ve svém poznání povznáší se smyslných jevů hmotných bytostí do oblasti nadsmyslné a ideální. Autorita Církve učící se však nemůže mýlit. A poněvadž předmět oboru nadsmyslného či metafysického náleží jednak k poznání přirozeného rozumu, jenž se v něm vždy mýlil a dosud mýlí, jednak k poznání nadpřirozenému z přímého Zjevení Božího, musí se věda ve všech otázkách, na kterých celý život lidský pro časnost i věčnost závisí, orientovati zjevenou naukou otázek těchto. A to jsou hlavně tři otázky: α) jaký původ má člověk, β) jaká jest jeho lidská přirozenost a γ) jaký má poslední cíl. Tyto tři otázky jsou otázkami životními pro celé člověčenstvo. A jelikož rozum lidský, jsa sám sobě ponechán, dosud těchto otázek jednotně nerozřešil a místo tohoto rozřešení vymýšlí jen nejrůznější problémy, podává Církev zcela jasné odpovědi na tyto tři otázky a tak umožňuje přirozený život lidský a při tom jej povznáší k nadpřirozené dokonalosti a důstojnosti. Poněvadž řešení těchto otázek jest také předmětem vědy, musí Církev v zájmu samého lidského pokolení v těchto otázkách zasahovati do vědy a ji chrániti všech osudných bludů, které ničí a bojí nejen všechen život lidský, nýbrž podrývají i samy základy jeho. Nynější přežalostný hmotný i duševní stav křesťanských národů zavínil náboženský odpad od Církve katolické a tento náboženský odpad měl také za následek odpad vědy od zásad křesťanských. V díle, které náboženská revoluce Husem a Lutherem započala, pokračuje až do jeho nejkrajnějších důsledků nynější protikřesťanská věda, která pohrdnuvši autoritou církevní a tím také autoritou Božskou, způsobila tak ohromný zmatek v poznání lidském, že není ani jediná metafysická pravda, ve které by souhlasila. Poněvadž na vědě závisí hlavně také život lidský, působí rozvrat vědy také rozvrat jak v životě jednotlivce a rodiny, tak i v životě národů, států a ano celé společnosti lidské. Ucelení a sjednocení lidského života ve všech tvarech a směrech jeho z nynější jeho rozervanosti a roztržštění nedá se mysliti bez uznání Božské autority Církve, kotvíci v autoritě Boží, která musí svými věčnými pravdami zase ovládati a pronikat celý život lidský. Bez autority Církve mohou sice vědy empirické, založené na smyslných postřehách jednotlivých jevů hmotných, prospívati, ale vědy nadsmyslné, vědy filosofické, které mají za předmět ideální

či metafysické pravdy, musí tím více klesati, čím více se od autority Božského zjevení čili, co totéž jest, od autority Církve vzdalují.

Novější filosofie jest na bezcestí již od dob Kartesia a Bacona Verulamského, ve kterých opustila základy, na kterých filosofie křesťanská, „philosophia perennis“, byla zbudována. Soustava počne stíhati soustavu, soustava následující rozmetá vždy soustavu předešlou a počne poznání pravdy budovati na základě novém. Proto není novější filosofie jednotnou vědou, nýbrž směsí různých soustav, které nemají nic společného, v čem by všechny souhlasily, kdežto „philosophia perennis“, filosofie křesťanská, má své kořeny v nejhlubších myslitelích pohanického starověku, v Platonovi a Aristotelovi, na kterých pak budovali chrám lidského poznání ss. Otcové a mezi nimi především sv. Augustin a po ss. Otcích pak scholastikové v čele se svým nejhlavnějším reprezentantem sv. Tomášem Akvinským. A všichni tito myslitelé vybudovali jedinou jednotnou soustavu, v níž ve všech podstatných zásadách vládne úplná shoda. A poněvadž jejím předmětem jest pravda přirozeným rozumem poznatelná, a pravda pravdě nemůže odporovati, jest mezi „philosophia perennis“ a Zjevením Božím úplná harmonie. Filosofie tato odůvodňuje jednotlivé pravdy zjevené a Zjevení Boží zase naopak chrání pravdy filosofické ode všech bludných bezcestí, na kterých se dosud octla každá filosofická soustava, která se domnívala, že nepotřebuje k řešení záhad lidského života světla Zjevení Božího, nýbrž že jí k tomu pouhý lidský rozum stačí. — Mají-li křesťanští národové vybědnouti z nynější duševní a mravní bídy, musí zase Církev katolická nebeským kvasem své pravdy pronikat veškeru vědu, hlavně filosofii a přivesti ji opět k poznání, že mezi ní a pravdou zjevenou nemůže býti sporů, a že pravá důstojnost její nezáleží v domnělé svobodě od každého vlivu Zjevení Božího, nýbrž že jejím úkolem jest, aby člověčenstvu připravovala a razila cestu, po níž je Církev sv. má vésti nebeskou naukou a prostředky milosti Boží k Bohu, poslednímu to cíli jeho.

8. Pravda osvěcuje rozum a osvícený rozum vede vůli k dobru, člověku přiměřenému a žádoucímu, a tím jest Bůh, dobro nejvyšší a nejdokonalejší. Blud však zatemňuje rozum a zatemněný rozum svádí vůli ke hříchu a nepravosti. Jen život na pravdě založený jest člověka dů-

stojný, jest zdrojem pravého blaha a štěstí pro čas i věčnost. Blud působí v životě lidském všeobecný rozvrat, neklid, nespokojenost, rozmrzelost a zoufalost. Jak pravdiva jsou tedy slova Božského Spasitele, která pravil k Židům, kteří v něho uvěřili: „Zůstanete-li v mém slově, budete v pravdě učedníky mámi, a poznáte pravdu a pravda osvobodí vás.“¹⁾ Pravda, toť slovo, toť zjevení Boží, a toto Zjevení Boží osvobodí člověka, — a co platí o jednotlivém člověku, platí také o jednotlivých národech, platí o celém člověčenstvu. Jediné pravda zbaví je okovů hříchů a nepravostí, které jej poutají výhradně k tomu hmotnému světu a jeho smyslým požitkům a rozkoším, a zjedná mu pravou lidskou svobodu, která záleží ve svobodě synů Božích. Pravda člověčenstvo zdokonaluje a šlechtí, blud je ponižuje a znetvořuje. Pravda je povznáší na zářné výsluní, v němž sám Bůh přebývá, blud je vrhá do temnosti pekelné, kde lucifer, tento ďábelský světloňoš, zakouší zasloužených trestů nejen za svou vzpouru proti Bohu, jemuž ve své nezměrné pýše chtěl býti rovným, nýbrž také za svou ďábelskou radu, kterou dal prvním našim rodičům, budou-li jísti z ovoce zapovězeného, že budou jako Bůh, vědouce dobré i zlé, a kterou uvrhl celé lidské pokolení do záhuby jak věčné tak i časné. A od okamžiku, kdy první naši rodiče uposlechli rady pekelného hada, záleží celý život lidského pokolení v boji mezi pravdou a lží a bludem. A boj tento bude dobojován až na konci světa, až všichni ti, kteří v tomto boji se postavili pod prapor lži a bludů, budou potrestáni tímž trestem, kterým ďábelský světloňoš, jejich vůdce, byl sražen s nebeských zářných výšin do temností pekelných.

9. ad β) Ale i umění musí Církev katolická kvasem svých nebeských ideí pronikati.

Jako všecka pravda, všecko dobro, všecka dokonalost v životě lidském pochází od Boha, tak také všechna krása. Ontologicky (bytoslovně) Bůh a krása jest jedna a táž věc. Všecka krása ve vnějším světě jest analogickou participací a imitací (účastí a údělem) krásy Božské. V čem tedy krása Božská se nejeví, není krásné. Umění jest jen znázorněním Božské krásy, obsažené v jeho jednotlivých vlastnostech a dokonalostech, v jeho všemohoucnosti, vševědouc-

¹⁾ Jan 8, 31.

nosti, dobrotě, milosrdenství atd. Umělec, který Boha popírá, nemůže již věděti, co jest krása. A chtěje nicméně ve svém uměleckém díle krásu takofka vtěliti, zabíhá ve svých názorech o kráse do různých bezcestných chobotů, v nichž úplně ztrácí pojem o pravé kráse. Toho důkazem jest veliký úpadek umění nynější doby. Nynější umělci, holdující namnoze módě nynější nevěry, se domnívají, že i bez Boha, ano přímo proti Bohu vytvoří díla plná krásy. Zde nám nelze vypočítavati a rozbíratí jednotlivé směry nynějšího umění. Zkrátka jsme tak učinili v traktátu „O Bohu jediném podle přirozenosti“ (str. 253—289). Poukážeme jen na jeden směr a to jest k u b i s m u s, nad nějž nelze si pomyslíti nic pitomějšího a šerednějšího.

10. Čím více se lidský život odvrací od Círky, od Krista, od Boha, tím více se zvrhá a klesá pod svou lidskou důstojnost. A proto nynějšímu člověčenstvu není jiné spásy, než v n á v r a t u ke Kristu a k Církvi katolické, která Kristovou naukou a milostí jako nebeským kvasem člověčenstvo nejen léčí z jeho přirozeného sklonu k hříchu a nepravosti, nýbrž vkládá v jeho přirozenost nadpřirozené potence a síly, kterými vše, co jest v ní přirozeně dobrého, zdokonaluje, šlechtí a povznáší do stavu nadpřirozeného synů Božích. Bez nebeského kvasu Círky každý národ zmírá, a čím jest menší a slabší, a při tom ještě v různé sociální a politické strany rozštěpený a roztržštěný, tím jest záhuba jeho jistější. Kéž by náš národ uvážil, co Kristus před svým slavnostním vjezdem do Jerusalema předpověděl o osudech tohoto města a národa židovského, že platí o osudech každého národa, jenž odmítl Krista jako svého Spasitele. Kristus vystoupiv v neděli před svým utrpením a svou smrtí z Betfage na horu olivovou a spatřiv krásu města Jerusalema, které s této hory za ranního a dopoledního slunce svým růžovým nádechem čarokrásný pohled skýtá, se zastavil na chvilku a zaplakav nad městem tímto na místě, které dosud sluje: Christus flevit, pravil se srdcem bolem až do jeho nejhlubších útrob rozechvělým: „Kdybys bylo poznalo i ty, a to (alespoň) v tento den tvůj, co jest tobě k pokoji, — a lenyní jest to skryto před očima tvýma. Neboť přijdou na tebe novové, ve kterých nepřátelé tvoji obklíčí tě naspem a oblehnou tě a sevroutě se všech stran a na zem povalí tebe a dítky tvé, které jsou v tobě, a nenechají v tobě kamene

na kameni, poněvadž jsi nepoznalo času navštívení svého.“¹⁾ Každý národ má Bohem určený čas svého Božského navštívení. Nepoužije-li ho národ náš ke své věčné spáse, pak Bůh od něho vzdálí ochrannou svou ruku a vydá ho jeho nepřátelům, kteří ho až do úplného vyhubení ztrestají za všechny hříchy, kterých se proti Kristu a jeho náměstkyni, Církvi sv., dopustil. Pohlédneme-li na hranice našeho státu, jak snadno bude nepřátelům našim jej obklíčiti a sevřítí a na zem povaliti a nenechati v něm kameni na kameni. Videant ergo consules!

Hlava III.

§ 1. Zakladatelem Církve sv. může býtí jedině Kristus.

1. Že Kristus založil Církev, t. j. společnost náboženskou, která má v jeho díle vykupitelském až do skonání světa pokračovati, jest děj historicky tak jasný a zřejmý, že není v dějinách člověčenstva druhého děje, jenž by svou evidencí tak zářil, že tak ořka z raky naše oslňuje. Neboť existence Církve, již od svého počátku až na naše doby se povznáší nade všechny děje historické. Evidence její existence není jen přirozená, nýbrž zároveň také nadpřirozená. Neboť Bůh sám ověřil jak její založení, tak i její nadpřirozené určení mimořádným zasahováním do jejího života skrze zázraky a proroctví tak nezvratným způsobem, že není historického děje ani před Kristem ani po Kristu, který by svou pravdou tak jasně zářil, jako založení Církve sv. skrze Krista. Bez Krista nelze Církev mysliti. Tak jest s ním spojena a spjata.

2. Toto spojení Církve s Kristem dokazují také dějiny člověčenstva, i když pohlížíme na Církev jen jako na každý jiný děj historický. Že Církev sv. existuje, toho nepopře nikdo, kdo má zdravý rozum a logicky myslí. Každý však děj musí mítí svou dostatečnou příčinu. Nezakládil-li Kristus Církev sv., pak ji musil někdo jiný založiti. Neboť odporuje rozumu a jeho nejzákladnějším logickým zákonům, aby něco samo sebou vzniklo. Tedy Církev musil někdo založiti. Nezakládil-li jí Kristus,

¹⁾ Luk. 19, 42.—44.

kdo jest jejím zakladatelem? Dějiny jak Zjevení Božího, tak i dějiny profánní prohlašují výlučně jen Krista za zakladatele Církve a neznají žádného jiného zakladatele jejího. Tot naprosté přesvědčení nejen Církve samé, která svůj původ a své zřízení odvozovala vždy jen od Krista, nýbrž i veškerého lidského pokolení, pokud se touto otázkou zabývalo a dosud zabývá.¹⁾

Tuto pravdu dokazuje nad slunce jasněji

3. a) Písmo sv.

Na úplný důkaz z Písma sv., že jen Kristus založil Církev sv., bylo by nám bezmála všechny knihy aspoň Nového zákona opsati.

1. Sám Božský Spasitel slíbil sv. Petru, že na něm v z d ě l á C í r k e v s v o u²⁾. A co slíbil, musil jako Bůh nekonečně pravdomluvný a ve svých slibech věrný také splniti. Tak učinil, když na břehu jezera tiberiánského pravil k sv. Petru: „Pasiž b e r á n k y m é, pasiž o v c e m é.“³⁾

Stačí nám uvéstí jen některé výroky jeho:

2. Že Kristus přišel na tento svět, aby založil na spásu člověčenstva království Boží, které má spojití v sobě všechny národy, dokazují zcela jasně slova, která archanděl Gabriel pronesl k Blahosl. Panně, když jí zvěstoval, že se stane Matkou Páně. Neboť k tomuto tajemství připojil z rozkazu Božího přívěd, „že Bůh Otec dá Synu svému z Panny narozenému trůn Davida, otce jeho, a bude kralovati v domě Jakubově na věky a království jeho nebude konce.“⁴⁾

Z tohoto poselství patrno, že podle vůle Otce nebeského se stal Syn Boží člověkem hlavně za tím účelem, aby zasedl na trůn Davidův a kraloval v domě Jakubově na věky. Poněvadž trůnu Davidova již před narozením Páně skutečně nebylo, musil Ježíš Kristus na jeho místě založit jiný trůn a jiné království, v němž by kraloval na věky. A tímto královstvím mohla býtí jen Církev sv., v níž dokončil a dovršil, co ve Starém zákoně trůnem Davidovým bylo toliko naznačeno a předobrazeno.

3. Že Kristus Pán založil zvláštní společnost náboženskou, rozdílnou od synagogy židovské, o tomto ději Kristově sepsali

¹⁾ Cf. Camillum Mazzella S. J., De Relig. et. Eccl. edit. 2. p. 352 sqq. Romae 1880.

²⁾ Mat. 16, 18.

³⁾ Jan 21, 15 sl.

⁴⁾ Luk. 4, 37 sl.

ss. apoštolové, abychom tak řekli, zvláštní základní listinu, v níž líčí první počátky a další šíření této Církve Kristovy. A tato základní listina se nám ve své naprosté neporušenosti a věrohodnosti až do dneška ve Skutcích apoštolských zachovala.

4. Existenci Církve sv., samým Kristem založené, dosvědčují ss. apoštolové svými listy, zaslánými jednotlivým církvím, založeným v Palestině, Malé Asii, v Řecku a v Římě, ve kterých jim buď místněji vysvětlují různé pravdy zjevené nebo hledí napravit a do pořádku zase uvést jejich nábožensko-mravní život různými nepřátelskými vlivy porušený.

5. Že Církev od času Krista Pána ve světě existující a ne-náhly obrod veškerého života lidského působící nemohla býti pouhým dílem lidským, nýbrž že k jejímu založení a šíření působila také nadpřirozená příčina Božská, o tom podává nezvratný důkaz nejen její nebeská nauka a nebeský život jejích členů, nýbrž také mimořádné nadpřirozené milodary (charismata), kterými byla hlavně ve svém počátku a v prvních dobách svého trvání opatřena. Připomínáme zde jen na př. zázraků, kterými sv. Petr a Pavel, sv. Jan a ostatní apoštolové činností svou apoštolskou doprovázeli a utvrzovali. Kdyby byla Církev dílem jen lidským, o zázračném zasahování moci Božské do života křesťanů nemohlo by býti ani řeči. O historické pravdě těchto zázraků nemůže býti ani nejmenší rozumné pochybnosti. Jako zázraky Kristovy dosvědčují všichni ss. apoštolové a své svědectví všichni bez výjimky vlastní krví potvrzují, tak i pozdější zázraky, které Bůh hlavně v éře mučednické působil na důkaz pravdy Církve sv., jsou tolika očitými, naprosto věrohodnými svědky potvrzeny, že by s popřením pravdy těchto zázraků bylo popírati pravdu všech historických dějů, o jejichž skutečnosti žádný rozumný člověk nepochybuje a ani nemůže pochybovati. A přece žádný z těchto historických lidských dějů není krví nesčetných svědků potvrzen, jako pravda zázračných dějů Kristem na důkaz Božské povahy Církve jeho působených.¹⁾

6. A jako nikdo nedokáže, že děj, který se jednou buď v lidském životě aneb ve vnější přírodě stal, se nestal (co se stalo, nemůže se odstát — toť přece axiom samozřejmý), tak žádný člověk na světě nedokáže, že Církev sv. nebyla Kristem

¹⁾ Cf. Franz Hettinger, Lehrbuch der Fundamentaltheologie. 2. Teil, S. II. ff. Freiburg 1879.

založena. Naproti tomu ději, jako vůbec naproti pravdě vůbec, jest každá stvořená bytost bezmocna. A proto také všechny důkazy, kterými moderní nekřesťanská věda se snaží tento historický děj Církve sv. Kristem samým založené, vyvrátiti, jsou a zůstanou na věky bludnými a klamnými.¹⁾

§ 2. O podstatné konstituci Církve.

1. Je-li Církev původu Božského, pak musí míti podstatu své konstituce čili ústavy rovněž od Boha. Nelze mysliti, že by byl Kristus Církev založil a se nepostaral zároveň o její hlavní konstituci, na níž jako na díle Božském nesmí žádná stvořená bytost něco měniti. A tato Božská konstituce, Kristem Církví daná obsahuje v sobě zařízení, na nichž Kristus Církev svou vzdělal.

2. Předně rozdělil svou Božskou autoritou Církev učící od Církve slyšící, a Církev učící položil za základ Církve slyšící. Toť první hlavní rys Božské konstituce Církve. Rozdíl mezi touto dvojí Církví, čili lépe řečeno, mezi touto dvojí částí jedné a téže Církve, jest práva Božského a proto musí trvati tak dlouho, jak dlouho Církev potrvá, tedy až do skonání světa. A Kristus jen Církví učící svěřil činné pokračování ve svém díle vykupitelském a za tím účelem opatřil jen tuto Církev svou vykupitelskou mocí, jak mocí svěcení (mocí hieratickou), tak i mocí jurisdikční (mocí hierarchickou). Tuto Církev oddělil proto od Církve slyšící a dal jí svou trojí moc učitelskou, kněžskou a pastýřskou. Církev tuto založil jednak na biskupech, kněžích a jáhnech, kteří obětí novozákonnou a udílením sv. svátostí udílejí věřícím milosti posvěcující a milostí skutkových ke konání nadpřirozeně dobrých skutků nezbytně potřebných, a aby se tak dělo po veškerém světě v úplném pořádku, ustanovil v Církví jurisdikční moc primátu a jemu po bok postavil moc episkopátu po veškerém světě rozptýleného. Tato dvojí moc hierarchie „ordinis“ a „jurisdictionis“ jest „jurisdictionis“ a proto se nedá na ní nic měniti.²⁾

3. Ale poněvadž Církev jako náboženská společnost, určená Kristem pro všechny věky, musí oprávněným a naléhavým potřebám všech národů až do skonání světa činiti zadost, proto

¹⁾ Cf. Stan. Dunin-Borkowski S. J., Die Kirche als Stiftung Jesu. S. 22 ff. München. Jul. Müllendorff, Der Glaube an die Kirche, S. 11 ff. Regensb. 1906.

²⁾ Cf. Dunin-Borkowski S. J., l. c. S. 46 ff.

podle těchto časových potřeb hleděla mezery mezi jednotlivými stupni Božské hierarchie jak jurisdikční, tak kněžské různými řády vyplnit. Tak vznikly mezi primátem římského papeže a episkopátem různé hierarchické stupně, k nimž náleží kardinalát, patriarchát, exarchát, arcibiskupství a pod episkopátem různé papežské prelatury. A k moci svěcení přistoupily jako předběžné stupně podjáhenství a nižších svěcení akolytátu, lektorátu, exorcistátu a ostiariátu. Ale všechny uvedené stupně jak moci jurisdikční, tak i moci hieratické, jak vznikly jen ustanovením Církve, tak mohou zase jejím nařízením býti zrušeny.

4. Stupně moci hierarchické i hieratické, Kristem v Církvi ustanovené, náleží k podstatě Církve a proto byly obsaženy již v Církvi původní na apoštolech Kristem založené, i když se ihned nejevily v plné své moci, jako v časech pozdějších. Původní Církev se nepodobala rozžhavené kovové kouli, jak Döllinger mínil, nýbrž hořčičnému semeni, ke kterému ji sám Božský Spasitel přirovnal. Jako v tomto semeni jest jako v zárodku a jádru celý organismus hořčičné zeliny podle svého specifického tvaru úplně obsažen, takže z tohoto semene nemůže vyvinouti na žádném místě půdy zemské jiná zelina, než hořčice, podobně také Církev nemohla jiného podstatného tvaru nabyti, než jaký nyní má, i kdyby byly historické poměry, ve kterých od svého založení žila, zcela různě se vytvářely, než se skutečně vytvářely. Kdyby se Církev původní, jak protestanté a podle nich také nešťastný Döllinger se domníval, podobala rozžhavené kouli, které může člověk dáti nejrozmanitější tvary, pak celá konstituce a organizace církevní jest pouhým výsledkem historického vývoje a může se podle změněných poměrů také měnit. Tento bludný názor o původní Církvi byl příčinou, že Döllinger po sněmě vatikánském od Církve odpadl a jako odpadlík zemřel, ačkoliv dříve na obranu této Církve tolik věhlasných spisů vydal.

5. Co v Církvi se zakládá na právu lidském, může Církev buď změnit aneb zcela odstranit, ale každého zřízení Božského musí právě tak hájiti, jako každé theoretické pravdy v „depositu fidei“ obsažené. Co svět protestantský od Církve katolické nepřeklenou propastí dělí, jest právě nauka o Božském založení Církve a Božské její konstituci. Co Církev katolická prohlašuje svým neomylným úřadem za založení Božské, pokládá protestantismus za pouhý resultát historického vývoje, který závisí na pouhé svobodné vůli lidské, mohl se docela jiným směrem

děti a Církev by měla nyní tomuto různému historickému vývoji úplně přiměřený tvar, jenž by se podstatně lišil od tvaru nynějšího.¹⁾

§ 3. Poměr vtělení Syna Božího k Církvi sv.

Církev byla již v Kristově vtělení v jistém smyslu i preformována. Hypostatická unie jest poslední reální příčinou nejvnitřnějšího a nejtěsnějšího spojení Boha s člověčenstvím, jak v Církvi jest uskutečněno.

O hypostatické unii mezi Božskou osobou a lidskou přirozeností Kristovou můžeme s trojího stanoviska uvažovati.

a) Máme-li na zřeteli Božskou přirozenost Kristovu, pak hypostatická unie jest pramenem nekonečných milostí, kterými Kristus jako člověk byl od Otce nebeského obdařen.

b) Přihlížíme-li k lidské jeho přirozenosti, pak jest nám Kristus jako člověk ve všem mimo hřích podoben.

c) Uvažujeme-li o poměru mezi Božskou a lidskou přirozeností v Kristu, pak jest pokládati přirozenost lidskou za živý nástroj, jehož Kristus ke všem svým boholidským skutkům používá.

ad a) Bůh jako Tvůrce světa přirozeného a nadpřirozeného jest také dárce všech darů milosti. Neboť co tvor má nebo může mít, má jediné od svého Tvůrce. Bůh však míru svých milostí každé bytosti rozdává podle větší aneb menší blízkosti, v jaké bytost tato k němu stojí. Nelze však mysliti bytosti, která by blíže stála k Bohu, než Kristus jako člověk. Neboť lidská přirozenost se stala vtělením Logovým přirozeností samé Božské osoby Kristovy. A poněvadž těsnějšího spojení mezi Bohem a člověkem nelze pomysli, proto duše Krista Pána stala se jím účastnou veškeré plnosti milostí. Hypostatické spojení samo jest pro přirozenost lidskou v Kristu nekonečnou milostí, ale zároveň také příčinou a zdrojem všech milostí, kterými duše Kristova nade všechny naše představy a pomysly jest ozdobena, a mezi těmito milostmi stojí na prvním místě milost posvěcující. Touto milostí jest duše Kristova tak prozářena a prosvícena, nadpřirozeně tak zdokonalena, povznesena a s Bohem spojena, že není a ani býti nemůže jiné bytosti, která by mohla

¹⁾ Dr. J. Klug (Černocký) p. 25. Jos. Brüll, Die wahre Kirche Christi. S. 2 ff. Freiburg in Br. 1903.

ještě větší míru milosti přijati a touto milostí se Bohu ještě více připodobniti, jako duše Krista Pána.

A jelikož tato plnost posvěčující milosti (mimo milost hypostatické unie) jest nejvyšším dobrem duše Kristovy a každá bytost se snaží o své dobro se sdíletí s jinými bytostmi — *bonum est sui diffusivum*, praví theologové —, proto duše Kristova jest milostí plna nejen sama o sobě a pro sebe, nýbrž také pro člověčenstvo. A jelikož jest Kristus jeho hlavou, proto jest plnost milosti jeho duše zároveň také „*gratia capitis*“, která se z ní na tajuplné tělo jeho, na Církev vylévá. Tak jest Kristus bytným principem a prvotným zdrojem všech milostí, kterých se Církvě a jednotlivým jejím členům dostává. Kdyby však nebylo Církvě, neměl by Kristus, Bůh a člověk, nikoho, na koho by „*gratiam capitis*“, milost posvěčující a všechny své nebeské ctnosti přeléval. A proto již vtělení Syna Božího žádá samo sebou Církev, jakožto předmětu či terminu, jenž „*gratiam capitis*“ v sebe přijímá. Idea a vznik Církvě jest nutným následkem samého vtělení Syna Božího. Kristus jest proto nejen jako Bůh, nýbrž i jako člověk hlavou Církvě sv., se kterou se sdílí nejen jako Bůh o všechny dary a milosti své Božské dobroty, nýbrž také jako člověk o všechny nadpřirozené milosti a ctnosti, kterých se jeho duši pro její hypostatickou unii s Božským Logem hned v prvním okamžiku jeho vtělení dostalo.

ad b) Dále jest na zřeteli míti sourodnost Kristovu s členy Církvě pro jeho společnou přirozenost s lidským pokolením.

Vtělením se zaštipil Syn Boží v lidské pokolení, stal se jeho členem, maje s ním specificky jednu a touž přirozenost. Tak se stal s námi jednorodým a sourodným, stal se jedním z nás. My všichni jsme pokrevně s Kristem spojeni a spřáteleni a Kristus jest pokrevně spřátelen s námi. Ale Kristus se stal jedním z nás netoliko jako jednoduchý člen a úd lidského pokolení, jakým jest každý z nás, nýbrž se stal hlavou veškerého pokolení lidského jako druhý, duchovní, nadpřirozený Adam. A jako v Adamovi byla veškerá lidská přirozenost jako ve svém prvním principu a prameni obsažena a z tohoto principu se pak rozplouje a vydává ze sebe znenáhla celé lidské pokolení, tak měl Kristus jako nadpřirozená hlava člověčenstva v sobě plnost všech milostí, přercozujících a povznášejících člověčenstvo do stavu synů Božích.

A jelikož Kristus jako člověk jest s námi sourodný, náleže s námi k jednomu pokolení lidskému, jest takořka soujmenným či souznačným principem (*principium quasiunivocum*) nadpřirozeného života Církvě sv. A poněvadž Církev sv. jako dílo Krista Pána má povahu podobnou povaze Kristově, proto obsahuje v sobě stránku Božskou a lidskou, podobně jako Kristus. Církev sv. jest takto odleskem osobní unie Božské a lidské přirozenosti Krista Pána a jest proto tajuplnou syntesí života nadpřirozeného a přirozeného, něčeho tedy, co jest Božské, a něčeho, co jest lidské. Jelikož však Církev sv. podle své stránky lidské se skládá z lidí slabých, křehkých a hříšných, proto zde na světě nikdy neobrážela, neobráží a nebude obrážeti boholidský život Krista Pána ve veškeré jeho dokonalosti. Toť ideál, k jehož výši a velebnosti má se pořád více povznášeti, jehož však nikdy nedosáhne a nevystihne. A proto život Církvě měl vždy také svoje stinné stránky. Tyto stránky mohou sice tu a tam na dobu kratší neb delší zastiňovati nebeský lesk jejího boholidského života, ale nikdy ho v ní úplně nepotlačí a z ní nevyhladí. Proto i pohoršení, která někdy dávají ti, kterým Kristus svěřil pokračování svého vykupitelského úřadu, nesmí nám býti závadou a překážkou v úctě a lásce k Církvě sv. Kristově.

4. ad c) Abychom poměru mezi vtělením Syna Božího a Církví sv. ve vnitřní povaze jeho správně porozuměli, jest nám pokud možno, vystihnouti poměr lidské přirozenosti Kristovy k jeho Božské přirozenosti. O tomto poměru učí bohoslovci, že „*humanitas Christi est instrumentum divinitatis*“. Dosah poměru mezi nástrojnou a hlavní účinkující příčinou vysvětluje sv. Tomáš v ten smysl, že nástrojná příčina není toliko mrtvým strojem beze vší vlastní činnosti, takže by jen uskutečňovala činnost hlavní účinkující příčiny, nýbrž že má svou vlastní činnost, podobně jako hlavní účinkující příčina, s tím toliko rozdílem, že tuto svou vlastní činnost nemůže nástroj sám o sobě jeviti, nýbrž že ji může uskutečniti toliko účinkující příčina, která jí používá k provedení účinu svého. Tak jest nástroj odkázán na hlavní příčinu a hlavní příčina zase na nástroj. Péro na př. potřebuje písaře, bez něho nemůže psáti, a písař potřebuje zase péra; bez péra nemůže své písařské umění jevit. Z účinu, který rozumná účinkující příčina nástrojem jeví, jest patrné, že účinkující příčina vtiskuje účinu nástroje pečeť své vlastní rozumné po-

v a h y a tak jej povznáší nad jeho přirozenost do stavu vyššího a dokonalejšího, sobě samé přiměřeného. Kdyby péra nevedla r o z u m n á příčina, péro samo i kdyby bylo nějakou fysickou příčinou do činnosti uvedeno, nenapsalo by ani jediného řádku, který by měl rozumný smysl. A podobným způsobem vysvětluje sv. Tomáš poměr mezi člověčenstvím a Božstvím Krista Pána¹⁾. Lidská přirozenost Krista Pána nabývá z jeho Božství, s nímž jest hypostaticky spojena, nejen důstojnosti, nýbrž i síly a p ů s o b n o s t i, která ji vysoko povznáší nad každou sílu a působnost lidskou. A poněvadž v Kristu hlavní a nástrojní příčina, Božství a lidská přirozenost, nejsou dvě subsistující bytosti, jako přirozená účinkující příčina a její nástroj, nýbrž jsou hypostaticky v Božské osobě Kristově spojeny, proto dodává Božská osoba Kristova všem činnostem a utrpením své lidské přirozenosti důstojnosti a ceny, která nekonečně převyšuje všecku důstojnost a cenu skutků lidských.

Tak se stávají všechny lidské skutky Kristovy skutky b o h o l i d s k ý m i (deiviriles, jak theologové podle Dionysia Areopagity praví) a nabývají důstojnosti nekonečné. A p r o t o t a k é založení Církve sv. jest dílem boholidským, které vykonala sama Božská osoba Kristova jako hlavní ú č i n k u j í c í příčina (causa efficiens principalis) s k r z e s v o u lidskou přirozenost jako svou nástrojnou příčinu (causa instrumentalis), ale skrze nástrojnou příčinu, která není od hlavní příčiny, od Božské osoby Kristovy, oddělena, nýbrž s ní osobně spojena. Proto jest Církev a veškeré Kristem jí dané zřízení a prostředky spásy, jako primát, episkopát, svátosti atd. v pravém slova smyslu dílem boholidským, jež má důstojnost a cenu hlavní účinkující příčiny, samé Božské osoby Kristovy. Proto důstojnost Církve sv. převyšuje všechny naše představy a pojmy. Každé dílo Božské, patříme-li na ně toliko s přirozeného hlediska, jest již povzneseno nad náš rozum a jeho výstižné poznání. Nechápeme plně, jak Bůh může z ničeho něco učiniti, jak každé dílo své v bytu udržuje a k jeho činnostem spolupůsobí a řídí je k cíli jemu vytknutému. A přece jest každá stvořená bytost konečná a proto s naším konečným rozumem a jeho poznáním souměrná. Církev sv. jest však dílem n a d p ř i r o z e n ý m, jež má účast v nekonečné důstojnosti

¹⁾ Compend. theol. cap. 212.

samé Božské osoby Kristovy, podobně jako lidská přirozenost, kterou Kristus svým vtělením povýšil k nekonečné důstojnosti své Božské osoby. A jako jest tato důstojnost pro nás aspoň v tomto pozemském životě tajemstvím, tak i Církev sv., v níž se vtělení Syna Božího mystickým způsobem stále opakuje, jest a zůstane nám až do skonání světa tajemstvím, jehož velebnost můžeme podle nárysů, jež nám Zjevení Boží o něm podává, sice tušiti, ale jeho hlubokosti, šířky a výšky nikdy nevystihneme. Ale poněvadž nám pravdu jeho sám Kristus svou Božskou autoritou zaručuje, proto jest nám v ni právě tak věřiti, jako v tajemství jeho vtělení. Za tou příčinou pojala Církev sv. své Božské založení a zřízení jako pravdu náležící k nejpodstatnějším pravdám zjeveným již d o s y m b o l u a p o š t o l s k é h o. A poněvadž Kristus v Církvi sv. stále pokračuje ve svém díle výkupném, jímž nám projevuje svou Božskou lásku a dobrotu a své nekonečné milosrdenství, jest naší povinností, abychom k Církvi sv. s vděčným srdcem lnuli, jí nejhlubší úctu prokazovali a ji nejvroucnější láskou milovali. Podle vůle Kristovy máme v Církvi sv. a skrze Církev jeho samého jako Boha a člověka pořad více poznávati, ctíti, jej milovati a se s ním rozumem, srdcem ano celou svou bytností pořad těsněji jako živí údové jeho mystického těla spojovati. Proto můžeme směle říci: Kdo nezná a nemiluje Církev, nezná a nemiluje Ježíše Krista, Spasitele světa. Ano můžeme ještě dále jíti a tvrditi: kdo nevěří v Církev jako mystické dílo Krista Pána, ten neví, co jest v l a s t n ě č l o v ě k, jaký má býti život jeho, jaký má poslední účel. A neví-li toho jednotlivý člověk, neví toho také člověčenstvo vůbec. Pak neznáme ani pravého smyslu a významu dějin lidských.

§ 3. Poměr života Kristova k životu Církve sv.

I. Církev sv. jest co nejtěsněji sloučena s Božským Spasitelem. Proto evangelium, kterým Bůh prvním rodičům slíbil na odpuštění hříchů poslati Vykupitele, obsahuje již také slib Božský, že příští Vykupitel na dokonání svého vykupitelského díla založí Církev. A proto tak významně praví sv. Tomáš: „A d h o c v e n i t (C h r i s t u s) i n m u n d u m, u t E c c l e s i a m f u n d a r e t“¹⁾ Nepraví: „Ad hoc venit in mundum, ut redimeret mundum“, nýbrž: „ut Ecclesiam fundaret“.

¹⁾ In Matth. 16, 18.

Nejsvětější Trojice pojala do věčného úradku, kterým se rozhodla padlé člověčenstvo spasiti smrtí Syna Božího, člověkem učiněného, již také úmysl, že ovoce této jeho smrti bude člověčenstvu přivlastňovati skrze Církev. A proto také Bůh předobrazil Církev již při ukončení svého tvůrčího díla stvořením Evy. Jako Eva, matka živých, byla z boku spícího Adama vzdělána, podobně Církev, matka všech lidí, posvěcující milostí k novému nadpřirozenému životu vzkříšených, byla vytvořena z krve a vody, která se vyronila ze srdce Kristova po jeho smrti na kříži proklaného. Tuto myšlenku prohlašuje sněm *Viennský* za pravdu zjevenou, když praví: „Vyznáváme, ... že Slovo Boží nejen chtělo, aby bylo na kříž přibito a na něm zemřelo, nýbrž že také připustilo, aby tělo jeho ještě po vypuštění ducha bylo prokláno, a to za tím účelem, aby z krve a vody, z něho vytrysknuvší, se vytvořila jediná a neposkvrněná a panenská matka Církev sv., nevěsta Kristova, podobně jako z boku prvního člověka, do spánku pohříženého, byla Eva vytvořena a za manželku mu dána.“¹⁾

2. Podle slov koncilu tohoto vyšla Církev sv. z nejsvětějšího Srdce Páně, z ústroje a symbolu nekonečného jeho lásky, kterou se za nás obětovalo a poslední krůpěj krve své ještě po smrti vycedilo. Tak jest Církev sv. takofka ztělesněným důkazem lásky Kristovy všechny naše pojmy přesahujícím.

Co Kristus praví o sobě, že jest „cesta, pravda a život“,²⁾ platí obdobně také o Církvi a proto mimo Církev jest jen bezcestí, vedoucí k věčné záhubě, mimo Církev není jasu ani záře blaživé pravdy, nýbrž jen temnost bludu, zaslepující rozum lidský i v otázkách, na nichž bytí i nebytí člověčenstva vůbec závisí, mimo Církev není života, nýbrž jen smrt. Proto také učí denní zkušenost, čím více nynější pokolení lidské se odvrací od Církve kat. — neboť jen tato Církev jest, jak později dokážeme, Církví Kristovou — tím více ztrácí víru v Krista, světa Spasitele a s touto vírou ztrácí jeho nebeskou nauku a upadá v horší bludy a neřesti, než byly ty, z nichž Kristus pohanský svět vysvobodil.

¹⁾ Cf. Denzinger 480.

²⁾ Jan 14, 6.

3. Jakou důstojnost má Církev sv., jasně vyjádřil sv. Pavel ve své řeči, kterou měl k biskupům v Miletě shromážděným: „Mějte pozor na sebe,“ tak pravil k nim, „a na všechno Stádce, ve kterém Duch Sv. ustanovil vás biskupy, abyste spravovali Církev Boží, které si dobyl krví svou.“¹⁾ A podobně píše v listu svém k Efeským: „Kristus miloval Církev a vydal se samá za ni.“²⁾ Podle těchto slov apoštolových jest Církev dílem a účinem krve Kristovy. A poněvadž důstojnost a cena krve Kristovy jest nekonečná, přechází také tajuplně na dílo touto krví vykonané. Kristus dokonal krví a smrtí svou spásu člověčenstva objektivně čili věcně, aby však této spásy se stal subjektivně každý jednotlivý člověk účastným, musí mu zásluhy smrti Kristovy býti přivlastněny. Tento úkol svěřil Kristus právě Církvi.

Tak se stala Církev sv. prostředkyní, skrze kterou nám Kristus svých milostí udílí. Ale při tom jest Církev také sama v sobě milostí. Není sice milostí vnitřní, ani posvěcující ani pomáhající čili skutkovou (*gratia gratum faciens*), ale jest milostí zevnitřní (*gratia externa*), skrze kterou nám Kristus všech milostí vnitřních udílí. K tomuto smyslu jest Církev nej přednějším, nejdůležitějším a neúčinnějším dílem krve a smrti Kristovy a náleží takto objektivně k výkupnému dílu Kristovu.³⁾

4. Pravili jsme dříve, že lidská přirozenost Kristova, s jeho Božskou osobou hypostaticky spojená jest k jeho Božské přirozenosti v poměru „*causae instrumentalis conjunctae ad causam efficientem principalem*“. A jelikož obě tyto příčiny (*instrumentalis et efficiens*) jeví jen jednu činnost, a činnosti, jsou „*actiones sunt suppositorum*“, proto všechny činnosti Kristovy, lidské i Božské, působí vždy jen jeho Božská osoba. Církev sv. jest jen rozšířenou a rozvětvenou lidskou přirozeností Kristovou, skrze kterou Kristus uskutečňuje účel svého vtělení. Kristus a Církev působí v díle našeho (subjektivního) vykoupění jen jednu činnost, Kristus jako „*causa efficiens principalis*“, Církev jako „*causa instrumentalis*“. V tomto spojení obou příčin není Církev pouhé „*instrumentum separatum*“,

¹⁾ Skut. 20, 28.

²⁾ 5, 25.

³⁾ Cf. Bougaud l. c. str. 197 sld.

jako péro v ruce písařově, dláto v ruce sochařově, ale není také „instrumentum conjunctum“, jako lidská přirozenost Kristova naproti jeho Božské osobě, nýbrž tento poměr jest jaksi střední. Neboť Církev jako nástrojná příčina, kterou Kristus nám ovoce svého díla výkupného přivlastňuje, jest sice opatřena přirozenými potencemi, jako každá jiná nástrojná příčina, avšak tyto její přirozené potence Kristus nadpřirozeně zmocňuje, zesiluje a povznáší tím, že se s ní o svůj vlastní boholidský život sdílí. A proto také Církev sv. nepůsobí díla toliko přirozeného, nýbrž dílo samého Krista. A poněvadž tento poměr mezi Kristem a Církví není ani číře lidský ani číře Božský, nýbrž jaksi střední, proto nazýváme jej boholidským čili mystickým. Proto Církev sama, její zřízení, její moc, její neomylnost atd., jakož i její působnost jest dílem boholidským, které přesahuje svou velebností všechny naše představy. Jako nemůžeme svým přirozeným rozumem i světlem víry osvíceným pochopiti a vystihnouti spojení Božské a lidské přirozenosti v Božské osobě Kristově, tak nám zůstane zde na zemi spojení Krista s Církví v díle našeho vykoupení nepochopitelným tajemstvím, které obsahuje ve svých útrokách tolik nebeské pravdy, že září svou náš slabý lidský rozum až oslňuje.

§ 4. Poměr života Kristova k životu Církve ještě více ozřejmí z trojího symbolu, kterým Písmo sv. tento poměr vysvětluje a to ze symbolu a) architektonického, b) svátostného a c) anthropologického.

a) Symbol architektonický. Církev jest domem, chrámem, městem Božím.

I. Tímto symbolem staví nám Písmo sv. Církev před zraky naše jako dům Boží. Každý dům jest dílem umění stavitelského. Čím jest větší, nákladnější a svému účelu jak zevnějším tvarem, tak i vnitřním zřízením přiměřenější, tím také architekt v něm větší a dokonalejší měrou jeví své umění. Celá povaha a zřízení domu závisí hlavně na účelu, jehož architekt stavbou jeho chce dosíci. Podle účelu se řídí vzor či plán, který stavitel již před stavbou domu o něm ve svém rozumu sobě nakreslil a který pak stavbou samou uskutečňuje.

2. Nejdůležitější část domu jest jeho základ. Čím jest dům vyšší a větší, tím hlubší a pevnější musí býti základ jeho. A mimo to všechny jeho zdi, stěny, příčky, schody atd. musí býti tak spojeny, aby jedna část části druhé nejen nepřekážela a svou velikostí a tíží existenci celého domu neohrožovala, nýbrž naopak aby jeho pevnost ještě utvrzovala a zvyšovala. Podle toho musí také stavivo býti každé jednotlivé části přizpůsobeno jak svou tíží tak i svou pevností. A čím důležitější jest ta neb ona část, tím také musí býti pevnější spojka, která ji s ostatními částmi slučuje. Jen tak vyhoví dům svému plánu, podle kterého byl postaven a dosáhne účelu, k němuž byl určen. K takovému domu přirovnává Církev sv. Písmo sv. jak Starého, tak i Nového zákona. Církev jest duchovní dům, zbudovaný z živých stavebních kamenů,¹⁾ jest veliký dům, v němž nejsou nádoby jen stříbrné, nýbrž i dřevěné a hliněné umístěny, z nichž jsou jedny ke cti, druhé k necti.²⁾ Poněvadž však každý dům náleží tomu, kdo si jej svým nákladem postavil a v něm přebývá, proto se Církev sv. nazývá domem Páně. Neboť stavitel jejím jest sám Kristus, Syn Boží, člověkem učiněný, jenž ji založil svou krví a v ní stále přebývá, jednak ve Svátosti Oltářní jako Bůh a člověk ve fysickém smyslu, jednak však také ve smyslu mystickém svou milostí v každém jednotlivém jejím členu.

3. Tento dům zbuvoval Božský jeho stavitel jednak pro nás lidi, jednak také pro sebe a pro celou nerozdílnou Nejsvětější Trojici. Zbuvoval jej pro nás, poněvadž chce, abychom se v něm ubytovali a v něm a skrze něj došli spásy, kterou nám zjednal svou smrtí na kříži a kterou uložil v tomto svém domě, aby nám ji tu až do skonání světa podle potřeby přivlastňoval.

Církev jest nejdokonalejší a nejkrásnější dílo umělecké, jaké Bůh v tomto světovém řádě mohl vůbec zbudovati. Tento dům má účel, nad který není účelu vyššího a vznešenějšího, a tím jest nadpřirozená spása člověčenstva a sláva Kristova a celé Nejsvětější Trojice.

4. V tomto domě Božím mají všichni lidé dostatečné místo, třeba by se svou osobní a národní povahou, svou vzdělaností, svou mocí a významem v dějinách lidského pokolení sebe více od sebe lišili a různili. V něm připraven příbytek pro kmeny a národy malé a slabé. Slabí nalézají ochranu a záštitu proti ná-

¹⁾ I. Petr. 2, 5.

²⁾ II. Tim. 2, 20.

rodům silným a mocným a tím také pojištění a zabezpečení své národní existence. V Církvi svaté přichystán přiměřený příbytek také národům mocným, na nejvyšším stupni světové osvěty stojícím. A poněvadž křesťanství zdokonaluje a šlechtí vše, co jest v životě jednotlivých národů přirozeně dobrého a jen to, co jest v něm nízkého, nedůstojného, řekněme zkrátka, co jest v něm hříšného, tlumí, poutá a odstraňuje, proto připravil Kristus v Církvi své všem národům nejen spásu a blaho věčné, nýbrž i blaho časné. Poněvadž Kristus spojuje v tomto domě všechny národy, proto jim klade také na srdce svatou povinnost, aby se k sobě vždy a všude jako jednotlivé rodiny jeho krví vykoupené a k jednomu a témuž cíli určené chovali. Všichni národové žijí v Církvi jen jeden život, život milosti posvěcující, život jedné víry, naděje a lásky, a proto se mají pokládati jen za jednu velikou rodinu a sebe ve svém životě, jak nadpřirozeném, tak i přirozeném, všemožně podporovati. Páskou, která je v jednu rodinu spojuje, nemůže býti nízký egoismus, jenž každý jednotlivý národ jen k dosažení jeho vlastního pozemského prospěchu a blahu pudí bez ohledu na národy menší a slabší, nýbrž jest vespolná nadpřirozená láska, jest *B o Ź s k á c h a r i t a*, která jest obrazem, leskem a září lásky samého Krista, který tak miloval svět, že se za něj na smrt vydal, aby nikdo, kdo v něho věří, doufá a jeho miluje, nezahynul, nýbrž měl život věčný.

5. Proto jest Církev v nejvyšším slova smyslu domem Božím, v němž všichni lidé se stávají přisvojenými (adoptivními) dítkami Božími, povýšenými k samé účasti v přirozenosti Boží, která účast po vezdejší pouti má se proměnit v slávu nebeskou a se státi zdrojem nekonečné blaženosti.¹⁾ A poněvadž toto nadpřirozené rodinné spolužití všech lidí v milosti Boží jest nejdokonalejší, nejvroucnější a nejsrdečnější, jaké vůbec možno pomysleti, proto jest Církev sv. také jediným nadpřirozeným chrámem Božím, ve kterém sám Kristus a s Kristem celá Nejsvětější Trojice bytuje.²⁾ V tomto chrámě Božím nejsou obyvatelé jeho již cizinci a přistěhovalci, nýbrž spoluobčany svatých a domácích Božích (domestici Dei), jsouce vzděláni na základě apoštolů a proroků, jehož kamenem úhelným jest sám Ježíš Kristus.³⁾ V tomto chrámě Páně, čili co totéž jest, v jeho

¹⁾ Cf. Ernst Commer, Die Kirche in ihrem Wesen und Wirken. I. S. 12 ff. Wien 1904.

²⁾ I. Kor. 3, sl. II. Kor. 5, 16.

³⁾ Efes. 2, 19.

obyvatelích, přebývá sám Duch Boží.¹⁾ Tak vyrůstá a vrcholí celá stavba Církve sv. ve chrámě Ducha sv. A tento chrám, ačkoliv pevně založen na Kristu a na sv. apoštolech a na sv. Petru, jejich hlavě, není ještě dostavěn. Neboť čím více lidí do Církve vstupuje, tím více příbytků pro ně v ní třeba. A proto se chrám Páně pořád více po světě rozšiřuje a bude se rozšiřovati až do skonání světa. Celé pokolení lidské má býti tímto chrámem Božím. Úkol Církve a jednotlivých jejích členů záleží v tom, aby v sobě obráželi život Kristův a tak se připodobňovali samému Bohu. Podle vůle Boží má se Církev sv. nejen rozprostírat po veškerém okrsku světa, nýbrž má zasahovati až do nebeských výšin k samému trůnu trojjediného Boha. K této výši může se zde na světě pořád více přibližovati, ale nikdy jí nedosáhne. To se stane až po posledním soudu, když bude tento chrám Boží povýšen a přesazen do slávy Boží tam na nebesích. Čím větší jest počet věřících, kteří příbytku v chrámu Páně hledají, tím více přístaveb musí se stále k němu připojovati, a tak vyrůstá z něho *c e l é m ě s t o B o Ź í*,²⁾ o němž praví sv. Matouš, že se nemůže ukryti město na hoře ležící.³⁾

Různá jména, jimiž Písmo sv. Církev sv. vyjadřuje, jak *d ů m, c h r á m P á n ě, m ě s t o B o Ź í*, vyznačují jen různá stanoviska, z nichž jest na ni hleděti.⁴⁾

6. Jako v každém domě a chrámě jest rozeznávati základ od budovy samé, tak i Církev má dvě stránky, které se mají k sobě podobně jako základ k ostatní budově. Základ má Církev dvojí: neviditelný a viditelný: Krista a apoštoly s hlavou sv. Petrem. Celou budovu drží Kristus, na němž jest zbudována. Toť základ neviditelný. Kristus vstúpil Církvi svůj nadpřirozený boholidský život, který stále svou všemohoucí vůli v ní udržuje, vyvíjí, k rozkvětu přivádí. A poněvadž musil Kristus Církev tak zříditi, aby byla přiměřena lidské přirozenosti z těla a duše složené, proto jí svou sílu a působnost, kterou jí v existenci drží a svůj život jí vlévá, zprostředkuje svými náměstky, kterými byli původně sv. apoštolové se sv. Petrem v čele a po jejich smrti legitimní jejich nástupci: římský papež a biskupové s ním jako s hlavou spojení.

¹⁾ I. Kor. 3, 16.

²⁾ L. Žid. 3, 4.

³⁾ Mat. 5, 14.

⁴⁾ Wilmers, De Christi Ecclesia, p. 149. Ratisb. 1897.

7. Mimo Církev není jiné společnosti, která by ve svém lůně dovedla sjednotiti národy všech dílů světa a všech věků. Různosti jejich jazyků, stupňů vzdělanosti, způsobů života atd. jest tak veliká, že mimo Církev žádná jiná společnost nedovede jich ve svém lůně spojití. A proto všechny státní útvary, které se na jevišti lidském objevily a většího neb menšího významu našly, měly vždy více méně r á z n á r o d n í. A i když ve svém lůně několik národů slučovaly, přece měly zpravidla tendenci národní a proto spíše neb později také v národní státy se rozpadly. Jediná Církev dovede jednotlivým národům všechny jejich statky, ať jsou rázu ideálního aneb hmotného, pokud na ně mají přirozené právo, zabezpečiti a tak odstraniti z jejich života vše, co by mohlo mezi nimi spory buditi a klidné jejich spolužití činiti nemožným.

8. Jak vznešený jest křesťanský názor na život jednotlivých národů a celého člověčenstva proti nauce židovského zednářstva a volnomyšlenkářstva! Všichni národové mají se podle učení Kristova spojití v Církvi jako v domě a chrámě Božím, v němž mají sice žítí jako různé rodiny se všemi svými přirozeně oprávněnými vlastnostmi a požadavky, ale při tom býti ve veškerém svém životě spojeni svazkem hlavně jedné víry, naděje a lásky a těmito ctnostmi mírniti všechny své výstřední národní aspirace a tak přese všechny své přirozené různosti se povznášeti k vyšší harmonické jednotě křesťanské rodiny založené na křesťanské spravedlnosti, hlavně však na k ř e s t ě a n s k é l á s c e, o které zednářstvo nemá ani nejslabší potuchy. K této křesťanské lásce z konců protivné zednářské humanitě se později ještě vrátíme.

b) Svátostní symbol Církve sv. Církve jest nevěstou Kristovou.

1. Tímto symbolem, jímž především sv. Pavel se snaží vysvětliti milostiplné spojení mezi Kristem a Církví, jest s v á t o s t s t a v u m a n ž e l s k é h o. V listu k Efeským¹⁾ vysvětluje apoštol národů vzájemný poměr mezi mužem a ženou a p o v i n n o s t i, které z tohoto poměru pro oba manželé vznikají. Muž jest hlavou ženy své, která jest jeho tělem a proto ji má jako své tělo; tedy jako sebe sama milovati, a žena má navzájem jako tělo muže svého jemu ve všem býti poddána. Tyto povinnosti ukládají oběma manželům v e l i k é o b ě t i: A aby byli s tyto

¹⁾ 5. 22. sld.

oběti, povýšil Kristus manželství k důstojnosti svátosti Nového zákona a zůstavil v ní oběma manželům nepřeborný zdroj nadpřirozených milostí. Není tedy manželství pouhým přirozeným spojením muže a ženy k založení rodinného života a k plození a vychovávání dítek, nýbrž jest t a j e m s t v í m jako každá jiná novozákonná svátost, jež nejen viditelně z n a m e n á, nýbrž i neviditelně p ů s o b í milost posvěcující a zároveň poskytuje snoubencům, kteří tuto svátost přijímají, záruku všech milostí skutkových, manželům k vyplnění povinností manželských nezbytně potřebných. Ano, sv. Apoštol praví o manželství, že jest t a j e m s t v í m v e l i k ý m (čili svátostí velikou) a připojuje: „já však to pravím s o h l e d e m n a K r i s t a a n a C í r k v i“. A toto veliké tajemství, za jaké manželství prohlašuje, právě v tom záleží, že Kristus z nekonečné lásky Církve krví svou nejen obmyl ze vši nečistoty její, nýbrž ji n a d p ř i r o z e n ě posvětil, okrášlil a povýšil k důstojnosti své nevěsty slávou, svatostí a bezúhonností sobě podobné. A proto mužové mají prokazovati podobnou lásku ženám svým a ženy mají býti poddány mužům podobnou poddaností, jakou jest Církev poddána nebeskému svému ženichu, Kristu.

2. Manželství nazývá sv. Pavel proto v e l i k ý m t a j e m s t v í m, že jest obrazem tajuplného spojení Krista s Církví sv., jež jest jeho v z o r e m. Mezi vzorem a obrazem musí však býti vždy jistá úměrnost čili proporce. Maluje-li malíř obraz nějaké osoby, hledí na plátně přiměřenými barvami znázorniti nejen její z e v n ě j š í p o d o b u, nýbrž i jejímu vnitřnímu životu v jisté míře dáti výraz. A proto lze z obrazu souditi na povahu jeho vzoru a ze vzoru zase usuzovati na jeho vnější obraz či výraz. A tak předvádí také sv. Pavel manželům ve spojení Krista a Církve božský ideál jejich manželského života a všech povinností, které v tomto ideálu jim nebeským světlem září.

3. Obraz manželství se jeví v poměru Krista k Církvi mnohým způsobem.

U Krista lze rozeznávati d v o j í z á s n u b, jeden s l i d s k o u p ř i r o z e n o s t í, druhý s C í r k v í s v. Prvý jest obsažen ve vtělení jeho, kterým se stal člověkem, přijav v jedrctv své Božské osoby přirozenost lidskou a tímto přijetím ji povýšiv ke své Božské důstojnosti. S y n B o ž í jeví se tu jako ž e n i c h a jeho nevěstou jest l i d s k á p ř i r o z e n o s t z blažoslovené

Panny v Božskou jeho osobu přijatá.¹⁾ Neboť v hypostatické unii přísluší jak Synu Božímu tak i jeho lidské přirozenosti něco, co také ženichu a nevěstě přísluší. Kristus miluje svou přirozenost lidskou láskou, kterou také svou božskou přirozenost miluje. A přirozenost lidská jsouc sama v sobě nižší než Božská osoba Syna Božího, jest jí naprosto poddaná. Než toto spojení nelze nazývatí z á s n u b e m č i s ň a t k e m ve vlastním slova smyslu. Neboť k vlastnímu zásnubu náleží d v ě r ů z n é o s o b y : jiná ženichova, jiná nevěstina, kdežto v Synu Božím člověkem učiněném jest jen jedná osoba, osoba Božská, v níž obě jeho přirozenosti jsou hypostaticky spojeny. Tato podmínka jest však vyplněna v tajuplném zásnubu čili sňatku mezi K r i s t e m a C í r k v í s v. Jiná osoba jest ženichova, jiná C í r k v e s v. A poněvadž jen osoba ženichova má r á z f y s i c k ý, osoba však nevěstina jen r á z m r a v n í, proto také jejich manželství jest jen d u c h o v n í. Nevěsta Kristova, Církev sv. není toliko jedinou fysickou osobou, nýbrž zahrnuje a spojuje v sobě tolik osob, kolik věřících ve svou jednotu přijala. A všichni tito věřící dohromady jsou jedinou m r a v n í o s o b n o s t í t a j ů p l n ě s p o j e n o u s K r i s t e m. A jak se Kristus hypostaticky spojil se svou přirozeností lidskou, podobným způsobem se tajuplně spojuje jak s každým jednotlivým členem Církev,²⁾ tak i se souborem všech těchto členů, s Církví sv. Každá duše v milosti posvěcující postavená jest nevěstou Kristovou. Tím více je touto nevěstou Církev jako soubor všech duší s Kristem milostí posvěcující spojených.

Spojení Krista s Církví jest milostiplné. Je-li obraz tohoto spojení, totiž svazek manželský, jako svátost novozákonná, milostiplný, tím více milostí musí v sobě zahrnovati jeho v z o r, spojení Krista s Církví sv. A proto se dostává Církví sv. všech nadpřirozených milostí jediné z Krista. Z Krista má svůj nadpřirozený život milosti posvěcující, z něho má Božské synovství svých členů, z něho má všechny své nadpřirozené poklady a skvosty, z něho má naději na účast v jeho nebeském dědictví atd.³⁾

¹⁾ St. Thom. In Math. i. 25 m lib. IV. Sent. D. 49 qu. 4. art. 3.

²⁾ Cf. Dr. M. Grabmann, Lehre des hl. Thomas von Aquin von der Kirche als Gotteswerk f. — Cf. Bougaud, str. 206 sl.

³⁾ Cf. E. Commer, l. c. 49 ff.

4. Symbol svátostní jest nejvyšším analogickým výrazem vnitřního spojení Církev s Kristem. Jako Kristus, druhý Adam, jest nejdokonalejším člověkem a proto také nedostižným ideálem pro každého člověka, tak jest církev druhou Evou a v tomto smyslu ženou κατ' ἐξοχήν, ženou vůbec. Touto druhou ženou jest však jen v poměru k tajemství vtělení Syna Božího, kterým béře účast v důstojnosti svého nejvyššího pravzoru, jímž není nikdo jiný než B l a h o s l a v e n á P a n n a M a r i a, panenská Matka Boží. Maria pro zásluhy Kristovy bez poskvrný hříchu počatá a žádným osobním hříchem nedotčená, Matka Boží a při tom přece Panna, jest nejvznešenějším a nejvelebnějším ideálem ženy spojující v sobě všechny dokonalosti jak Panny tak i Matky. Ona stojí takofka mezi Kristem a Církví. Všechna boholidská důstojnost a velebnost přechází z Krista na jeho Božskou Matku měrou, jaké jest rozumná bytost stvořená vůbec schopna. V Kristu máme ideál boholidský, v Blahoslavené Panně ideál lidský, povýšený však do výše, do jaké jen Matka Páně může býti povýšena. V Blahoslavené Panně září celé Církví ideál všech ctností. A poněvadž Matka Boží byla Kristem Pánem vykoupěna plnějši a výtečnějši měrou, než ostatní jeho vykoupenci, jak jednotliví, tak i všichni dohromady, čili, což totéž jest, než celá Církev sv., proto dílo vykoupění se jeví v plném jasu jen v Matce Boží. Proto jest nejen ideálním typem, nýbrž i reprezentantkou celé Církev sv. V ní má Církev sv., tato nevěsta Kristova, nejen zářný vzor vši nadpřirozené dokonalosti a krásy, nýbrž také nebeskou všeobecnou přímluvkyni ve všech svých duševních i tělesných potřebách, jakož i prostřednici všech milostí, kterých má potřebí, aby jako nevěsta Kristova víc a více se svému nebeskému ženichu připodobňovala a láskou se s ním spojovala.

5. Matka Boží, jež jest zároveň Matkou všech duší Kristem vykoupěných, jest oním velikým znamením, o němž sv. Jan ve svém Zjevení praví: „že se ukázala na nebi Žena oděná sluncem a měsíc pod nohama jejíma“.¹⁾ „Jest oděná sluncem“. Slunce znamená září samého majestátu Božského. A tímto majestátem Božským byla Matka Páně již při vtělení Syna Božího takofka oblita, proniknuta a prosvícena. A tento Božský majestát se line z Matky Boží na

¹⁾ 12, 1.

celou Církev a všechny její členy a činí je účastnými samé přirozenosti Božské. Dále praví sv. Jan o Matce Boží, že „měsíc pod nohama jejíma“. Měsíc jest svou stálou měnivostí symbolem pomíjejícího světa. Je-li svět postaven pod nohy Blahoslavené Panny, pak jest její moci podroben a podřízen. A je-li Matce Boží podřízen, pak jest podřízen také Církvi sv., kterou ona před Kristem jako její reprezentantka zastupuje.

c) Symbol Církev sv. anthropologický. Kristus jest hlavou Církev a Církev jest mystickým tělem Kristovým.

1. Již při výkladu symbolu svátostného podotkli jsme, že podle sv. Pavla jest muž hlavou ženy, jako Kristus jest hlavou Církev.¹⁾ Je-li však muž hlavou ženy, jest žena jeho tělem. Podobně Církev jest tělem Kristovým. Již tímto výrokem vyslovil sv. Pavel poměr mezi Kristem a Církví symbolem anthropologickým. Ale na uvedeném místě v listu k Efeškým tohoto symbolu jen se potud dotýká, pokud ho potřebuje na vysvětlení vzájemných povinností mezi manžely, hlouběji však ho nerozbírá a neodůvodňuje. Proto pokládáme za svou povinnost, o tomto symbolu obšírněji pojednati. Neboť podle našeho soudu ze žádného podobenství a ze žádného jiného symbolu vnitřní podstata Církev, její působnost, její význam a důstojnost, je jí nadpřirozený ráz, její různost a vyvýšenost nade všechny lidské společnosti, ať mají jakoukoliv povahu, nevysvítá tou měrou jako ze symbolu anthropologického.

2. Ačkoliv Církev sv. jest tajemstvím, ano tajemstvím, které ve Zjevení Božím náleží k nejpodtatnějším a nejdůležitějším, přece ze symbolu toho září pravda jeho takovou silou a mocí, že takořka oslňuje zrak náš i světlem víry Boží osvícený. Symbol tento vrhá na Církev a její poměr ke Kristu, jejímu Božskému Zakladateli, řediteli a ochránci tolik nebeského světla, že v něm takořka mizí všechny její lidské nedostatky a křehkosti, které nezřízená žádostivost jednotlivých jejích členů i po ospravedlnění v nich trvající v ni vnáší. Nebeská její dokonalost, důstojnost a krása naplňuje srdce každého, kdo nepředpojatě o Církvi uvažuje, nebeským nadšením a zanícením pro tuto ve světě tak zneuznávanou, tupenou a hanobenou Církev Boží. Svět namnoze

¹⁾ Efes. 5, 23.

nezná Církev. Kdyby ji znal, pak by ji ctil a sobě jí vážil a kdyby různé předsudky jej snad zdržovaly od vstupu do ní, pak by jí aspoň netupil a vážně uvažoval o pravdě a oprávněnosti výtek a námitek, které nevědomost a nebo ještě více zloba proti ní činí.

Nauku o Církvi nakreslil sv. Pavel hlavně symbolem anthropologickým v podstatných rysech jejích. Tyto rysy hleděli po sv. Pavlu v jejich tajuplné hloubce a výši, pokud jen možno vystihnouti a Církev sv. nám ve vši její nebeské dokonalosti a kráse nakresliti největší křesťanští myslitelé, jmenovitě sv. Augustin a Učitel andělský, zcela správně tušíce, že jen všestranným poznáním Církev sv., jejího původu, její vnitřní povahy a působnosti může srdce naše zahořeti vroucí láskou ke Kristu samému, jenž nám svou nekonečnou dobrotu projevil nejen svým utrpením a svou smrtí na kříži, nýbrž hlavně také založením Církev sv., v níž a skrze níž svou nebeskou nauku nám stále hlásá, obětí nekrvavou a sv. svátostmi se s námi o svůj boholidský život sdílí, přiměřenými zákony nás na dráze k našemu nebeskému cíli bezpečně vede a tak ve vykupitelském díle až do skonání světa pokračuje. Theologové vysvětlující smysl a význam symbolu anthropologického, jímž sv. Pavel poměr Církev sv. ke Kristu vyjadřuje,¹⁾ praví, že Církev jest mystickým tělem Kristovým.

3. Mezi organickým tělem a rozumně zřízenou a spořádanou společností jest nejedna podoba. Jako organické tělo vzniká a se skládá z mnohých údů, které nejsou mezi sebou rovný, nýbrž se od sebe liší tvarem, významem, jakož i úkony, ke kterým jsou zřízeny, tak i každá lidská společnost skládá se z většího nebo menšího počtu členů, kteří se důstojností, úřady, právy, službami, které pro společnost vykonávají, od sebe podstatně rozeznávají. V těle organickém nejsou jednotliví údové pouhá „membra disjecta“ bez ladu a skladu na sobě nakupená, nýbrž jsou souladným celkem, jehož jednotlivé části přese vši různost tak jsou mezi sebou spojeny, že se ve svých činnostech nejen neruší, nýbrž souladně spolupůsobí k dosažení jednotného účelu, k zachování jeho organického života. Vnitřní celý organismus a všechny jeho jednotlivé části v jeden harmonický celek pojící

¹⁾ Řím. 12, 4; I. Kor. 10, 17; 22, 11; Efes. 4, 4.

páskou jest jeho životní princip, který také duší organismu nazýváme.¹⁾

Podobně pojí v každé lidské společnosti všechny členy přese vši jejich různost jak jejich vnitřní povahy, tak i funkce v jeden celek jejich společný účel, jemuž celé vnitřní zřízení společnosti, vzájemné vztahy údů, jejich vespolná činnost musí býti harmonicky přizpůsobena. A proto musí míti každá společnost svou zvláštní správu či vládu. Každá lidská společnost zahrnuje v sobě jistý počet členů, které můžeme nazvati její částí materiální a vládu representovanou v představených, ve kterých se jeví část formální společnosti.

4. Církev má do svého lůna pojati všecko člověčenstvo se všemi jeho přerůznými národy a kmeny a je vésti k nadpřirozenému cíli, k slávě Boží a k jeho vlastní spáse. Proto musí býti její vnitřní zřízení a život tomuto nadpřirozenému účelu přizpůsoben.

5. Sv. Tomáš praví o poměru Krista k Církvi: „Christus totus secundum utramque naturam simul est caput totius Ecclesiae (Kristus celý podle obojí přirozenosti zároveň jest hlavou celé Církve)“.²⁾ Rozeberme a vysvětleme tuto větu.

a) Podle sv. Tomáše jest „Christus totus“ hlavou Církve. Není tedy hlavou Církve ani toliko jako Bůh, ani toliko jako člověk, nýbrž „totus“, to je jako Boho člověk. (Secundum utramque naturam). b) A podle obojí přirozenosti jest hlavou Církve „simul“ (zároveň). Můžeme sice říci, že jest hlavou Církve jako Bůh aneb jako člověk, ale nikoliv ve smyslu reduplikativním, nýbrž jen ve smyslu specifikativním, není jí toliko jako Bůh, ani toliko jako člověk, nýbrž zároveň jako Bůh a člověk čili jako Boho člověk, poněvadž Kristus jako Bůh jest zároveň také člověkem a jako člověk jest zároveň také Bohem. c) Spojka: „est“ ve výroku sv. Tomáše znamená, že Kristus jest stále hlavou Církve a proto jí byl v minulosti, jest jí v přítomnosti a bude jí v budoucnosti. Od založení Církve nemůžeme si Krista jinak pomysleti, než jako hlavu Církve. d) Kristus jest konečně podle uvedených slov sv. Tomáše hlavou „totius Ecclesiae“ (celé Církve).

¹⁾ E. Commer, l. c. S. 29 ff.

²⁾ De Verit. qu. 29. art. 4 in coop.

6. Církev, jak jsme již dříve pravili, má různé významy. Právili sv. Tomáš, že jest hlavou celé Církve, jest Církvi rozuměti v nejširším jejím smyslu, ve kterém k ní náleží všechny rozumné bytosti jak na tomto, tak i na onom světě, tedy nejen lidé, nýbrž i andělé, ano i nerozumné tvorstvo. V tomto smyslu praví sv. apoštol Pavel ve svém listu k Efeským, že Bůh podle svého věčného úradku ustanovil, aby všecko pod jednou hlavou opět spojil v Kristu, což jest na nebi i což jest na zemi.¹⁾ Toto spojení všeho tvorstva pod Kristem jako jeho středem a hlavou stalo se zásadně již v ráji, když Bůh padlému člověčenstvu slíbil Vykupitele, který mu měl zase zjednati odpuštění hříchu a nadpřirozený život milosti posvěcující. Skutečné své spojení s tvorstvem zahájil Kristus svým vtělením, kterým přijal v jednotu své Božské osoby lidskou přirozenost jako reprezentantku nejen lidského pokolení, nýbrž všeho tvorstva. A ve spojení s člověčenstvem pokračuje Kristus v Církvi a dovrší je vzkříšením, kdy bude zlomena všecka moc dábelská na tvorstvo a nastane, úplný soulad mezi lidmi a anděly a tvorstvem nerozumným v Kristu jakožto nejvyšší hlavě jejich. Ačkoliv jest Kristus hlavou všeho tvorstva, přece ve smyslu užším a vlastním jest hlavou především lidského pokolení, čili Církve zde na zemi čili Církve bojující a Církve vítězné v nebi a trpící v očistci. Neboť všem těmto třem Církvím vlévá Kristus svůj boholidský život milosti posvěcující podle míry, která jim podle věčného úradku Božího a podle jejich spolupůsobení náleží.²⁾

§ 5. Vlastností Kristovy v jeho poměru k Církvi.

I. Kristu jako hlavě Církve náleží mnohé dokonalosti a přednosti, kterými nad Církvi vyniká. A tyto přednosti jsou hlavně tři: α) hlava vládne tělu, β) hlava se sdílí s tělem o svou životodárnou sílu a γ) hlava dodává tělu jednoty a je hlavní příčinou, že tvoří s tělem jednotný organický živý celek.

ad α) Kristus vládne nad Církví. Bůh Otec odezdal Kristu, sedícímu na jeho pravici, veškeru panství a veškeru

¹⁾ 1, 16.

²⁾ Cf. Dr. Martin Grabmann, Lehre des hl. Thomas von Aqu. von der Kirche als Gotteswerk S. 211 ff. Regensb. 1903.

moc a vládu nad všemi bytostmi, stvořenými na nebi, na zemi a v podsvětí. „Bůh povýšil ho,“ praví sv. Pavel, „a dal mu jméno, kteréž jest nad všechno jméno, aby ve jménu Ježíšově pokleklo veškeré pokolení nebešťanů i pozemšťanů i těch, kteří jsou v podsvětí, a aby každý jazyk vyznal, že Pánem jest Ježíš Kristus ke slávě Boha Otce.“¹⁾

2. O této prvé přednosti, kterou má Kristus nad Církví, význačně praví sv. Augustin: „Duše, která celé tělo oduševňuje a oživuje, má sídlo všech svých smyslů: zraku, sluchu, čichu, chuti a hmatu v hlavě, kterážto v ostatních údech těla svého jen hmat pociťuje. Proto stojí hlavě k službám všechny smyslové mohutnosti. Ona jest povýšena nade všecky. Hlava řídí všecky tyto mohutnosti a proto zastupuje v lidském těle takořka duši... A podobně člověk Ježíš Kristus jsa s celou Církví spojen jako hlava s tělem, jest prostředníkem mezi Bohem a lidským pokolením.“²⁾

ad β) Hlava se sdílí s tělem o svou životodárnou sílu.

Všechn život je takořka soustředěn v hlavě jako ve svém prameni a odtud vytryskuje a se rozlévá po všech údech těla a uschopňuje je k jejich zvláštním činnostem, které jim tělesné ústrojí ve svém zájmu ukládá. Podobným způsobem jest v Kristu všechn nadpřirozený život milosti posvěcující v míře nekonečné obsažen a z Krista jako z pramene se proudí a oživuje a k bohumilému životu nabádá a povzbuzuje celé tělo Církve a každý jednotlivý úd její. Kristus jest takto „principium essendi et agendi“ Církve sv. Proto praví sv. Jan: „Z plnosti jeho my všickni jsme obdrželi, a to milost jednu za druhou“³⁾ Kristus jest nekonečným mořem života, my v tomto moři takořka žijeme, se hýbáme a jsme. Náš nadpřirozený život jest život Kristův, který se s námi toliko sdílí, takže my nežijeme životem svým, nýbrž jen živo-

¹⁾ Fil. 2, 9.—11.

²⁾ De agon. Christ. cap. 20.

³⁾ 1, 16.

tem Kristovým. Tento nadpřirozený vliv Kristova života na život náš Kristus sám vysvětluje podobenstvím o vinném kmeni, ratolestech a ovoci. Jako z vinného kmene se roní životní míza, která se vlévá do ratolestí, tyto oživuje, listím odívá a hrozny obtěžkává, tak se z Krista proudí milost posvěcující, oživuje všechny údy Církve a opatřuje je potencemi nadpřirozenými, kterými pak konají spasitelné skutky, dopomáhající k životu věčnému. A jako hrozny, ačkoliv je neprostředně ze sebe vydávají ratolesti, přece mají konečně svou účinkující příčinu v míze z vinného kmene se ronící, podobně i dobré skutky živých údů Církve sv. jsou účinkem a plodem milosti posvěcující, která z Krista, jako ze svého původního pramene prýští, všechny údy Církve s ním vniterně spojuje a jejich nadpřirozený život, jeví se v dobrých skutečích, podmiňuje. V tomto smyslu jsou všechny spasitelné skutky věřících skutky samého Krista, který je však pokládá a věřícím odměňuje, jako by byly výhradně jen skutky jejich.¹⁾

2. O poměru mezi Kristem jako hlavou Církve a věřícími, jako jeho tělem, praví sv. Pavel: „A všecko poddal (Bůh Otec) pod nohy jeho, jeho pak dal za hlavu nade všecko Církví, která jest tělem jeho, plností toho, jenž všecko ve všem naplňuje.“²⁾ Sv. Pavel nenazývá zde Církev jen tělem, nýbrž i plností Kristovou, takže by Kristus bez Církve nebyl plný a celý. Smysl těchto slov Pavlových duchaplně vysvětluje Anděl školy, když praví: „Na otázku, proč v přirozeném (organickém) těle jest tolik údů, jako ruce, nohy, ústa atd., jest odpověděti, že jest tak proto, aby sloužily různým činnostem duše, která jest jejich příčinou a principem, a ve které jsou jako ve své potenci obsaženy. Neboť tělo bylo učiněno produšianeduše protělo. A proto jest přirozeně tělo plností čili doplňkem duše. A podobný poměr jest mezi Církví a Kristem.“³⁾ Poněvadž Církev byla založena jen pro Krista, sluje jeho plností, t. j. vše, co jest virtuálně obsaženo v Kristu, v Církvi se uskutečňuje a vyplňuje. Neboť nadpřirozený

¹⁾ Jan 15, 1. sld.

²⁾ Efes. 1. 23.

³⁾ In lib. IV. Sant. dist. 44 qu 1. art. 2.

život milosti Boží, všechny nadpřirozené ctnosti, všechny milodary, vůbec vše, co nadpřirozený život údů Církve podmiňuje, připravuje, sílí, zmocňuje a k jeho nejvyššímu rozkvětu a vrcholu přivádí, vše jest v Kristu, jako v hlavě nekonečnou měrou obsaženo. V tomto smyslu praví sv. Apoštol na místě uvedeném, že Kristus všecko ve všem naplňuje. Tak miluje v tomto smyslu každý jednotlivý věřící Boha a bližního svého jen láskou Kristovou, stává se spravedlivým jen spravedlností Kristovou, svatým jen svatostí Kristovou, moudrým a pokorným jen moudrostí a pokorou Kristovou atd. Církev tedy sluje plností (πλήρωμα) Kristovou.

3. Jak patrné, jest Kristus hlavou dvojího těla: těla vtělením přijatého z Marie Panny. Toto tělo k nekonečné dokonalosti v jeho Božské osobě povýšené nemůže se již dále zdokonalovati. Druhé jeho tělo, Církev sv., má se od svého založení až do skonání světa stále více po okršku světa šířiti, všechny jednotlivé národy ve své lůno přijímati, život jejich boholidskému životu Kristovu pořád více přizpůsobovati a tak se také doplňovati a zdokonalovati. A v tomto smyslu se Kristus doplňováním těla svého stále sám doplňuje.

ad γ) Hlava dodává tělu jednoty a jest hlavní příčinou, že tvoří stělem jednotný, organický živý celek.

4. Kristus a Církev jsou mezi sebou těsně spojeni, že jakožto splývají v jednu jedinou bytost, Církev sluje Kristem a Kristus Církví, Kristus a Církev jsou jakožto jedinou mystickou osobou; Kristus se transformuje v Církev, Církev zase naopak se přetvořuje v Krista. Pravíme, že Kristus a Církev jest jedinou mystickou osobou, čímž ji lišíme od osoby fyzické a od osoby toliko mravní. Vlastní a fyzickou osobou jest jak Kristus, tak i každý jednotlivý úd Církve o sobě a pro sebe. Tedy Kristus a Církev není jedinou fyzickou osobou. V tomto smyslu jest fyzickou osobou jen osoba Kristova, hypostaticky v sobě spojující jak přirozenost božskou tak i lidskou. Ale jednota osoby Krista a Církve není toliko jednotným organismem mravním, jakým jest na př. každá společnost privátní i veřejná. Jednota mravní záleží jen v jednotě účelu, stanov, resp. zákonů, kterými se jisté množství členů k dosažení jistého dobra v účelu obsaženého spojují. V této jednotě ne-

vychází z představeného, který stojí společnosti v čele, žádná vnitřní moc a síla, která by ho s členy spolku reálně spojovala.¹⁾

5. Spojení Krista s Církví jest sice mravní, neboť Církev má jeden společný cíl, slávu Boží a věčnou spásu svých údů, a k tomuto cíli jest Kristem řízena jeho naukou a zákony. Ale ponecháme-li toto spojení mezi Kristem a Církví není toliko zevnější jako ve všech lidských společnostech, nýbrž jest také vnitřní, záležející ve vnitřním vlivu milosti posvěcující a milostí skutkových, kterými Kristus na jednotlivé údy Církve sv., není toliko mravní, nýbrž jaksi střední, stojící mezi jednotou fyzickou a mravní, kterou bohoslovci nazývají duchovní či mystickou (tajuplnou) a proto také Církev samu nazývají mystickým tělem Kristovým. Slovo: mystický (tajuplný) má obsah jen negativní, znamenajíc to, co jest nás tajno, nám neznámo, skryto a halí pro nás ve svém pojmu taje. A proto také pojem: mystické tělo Krista Pána, kterým jest Církev svatá, praví toliko, že vnitřní bytnost Církve, její činnost, její pravý a vlastní poměr ke Kristu jest pro nás tajemstvím. Účiny křtu sv., kterým jak jednotlivci, tak i celá Církev v Krista jako ve svou hlavu se zaštěpují, jsou a zůstanou zde na světě pro náš rozum i vírou sv. osvícený vždy tajemstvím. A jak sv. Církev tajemstvím vzniká, tak také tajemstvím se živí, roste a šíří. Kdo může vniknouti do tajemství učinů ostatních svátostí, kterými Kristus Církev svou na její vezdejší pouti stále doprovází a o všechny její duševní potřeby nadpřirozenými milostmi se stará? A nade všechny svátosti vyniká Svátost Oltářní, toto tajemství všech tajemství, ve kterém sám Kristus v Církvi stále nejen fyzicky přebývá, nýbrž všem jeho údům za pokrm se dává? Ať tedy na Církev pohlédneme se kterékoliv stránky, vždy její nebeskou dokonalost a krásu halí zraku našemu tajuplný závoj, který sice nám nepřekáží tušiti a přibližně cítiti její nebeskou povahu, ale nedovoluje tuto povahu až k jejím základům prohlédnouti a vystihnouti. A to ani jinak býti nemůže. Jako osoba Kristova, v níž jest spojena Božská i lidská přirozenost, jest pro nás hlubokým tajemstvím, a jako jest týmž tajemstvím jeho dílo výkupné, které ač lidskou přirozeností vykonané, má nekonečnou cenu, tak i Církev, v níž Kristus svým životem stále žije, svou nebeskou nauku

¹⁾ Cf. Emil Lingens S. J., Die innere Schönheit der Kirche. 2. Aufl. S. 109 ff. Freiburg im Br. 1902.

neomylně hlásá a svou milostí ji posvěcuje, jest a zůstane pro nás aspoň v tomto vezdejší životě podobným tajemstvím, jakým jest sám Syn Boží, člověkem učiněný. Nazývají-li však bohosloucí Církev sv. mystickým tělem Kristovým, chtějí slovem tím hlavně vyjádřiti, že Církev sv. a vše, co s ní souvisí, jest nejdokonalejším dílem Kristovy dobroty, moudrosti atd., obzvláště však dílem jeho svrchované lásky. A touto láskou povyšuje a povznáší Kristus jak vnitřní přirozenost, tak i všechny činnosti Církve sv. do nadpřirozeného, stavu, do stavu synů Božích, které ve všem sobě připodobňuje, ano rovnými sobě činí a toliko v tom se od nich liší, že co mu náleží přirozeným právem, mají údové jeho těla z jeho milosti. Proto také Písmo sv. nenazývá Církve sv. toliko tělem Kristovým, nýbrž připisuje jí v jistém smyslu Božské vlastnosti, jako jest neomylnost, všemohoucí, vše obnovující mravní síla, nepřemožitelnost se strany bran pekelných. Ale Kristus připisuje zase sobě, co vlastně náleží Církvi a jejím údům. Když se zjevil Šavlovi na cestě do Damašku, tu pravil k němu: „Šavle, Šavle, proč mě pronásleduješ?“ A na otázku Pavlova: „Kdo jsi, Pane?“ odpověděl: „Já jsem Ježíš, jehož ty pronásleduješ.“¹⁾ Šavel nepronásledoval přímo Krista, nýbrž jeho vyznavače, tedy Církev jeho, a přece pravil Kristus k němu: „Proč mě pronásleduješ?“ Všechnu zášť a zlobu, kterou Šavel stíhal křesťany, prohlásil Kristus za zášť a zlobu, namířenou proti své vlastní osobě, ačkoliv sám, sedě na pravici Boha Otce ve slávě nebeské, nemohl žádnému pronásledování býti podroben. Ano sv. Pavel zaměňuje výslovně ve svém listě ke Korintanům Církev a její údy s Kristem samým: „Jako tělo jest jedno,“ tak píše, „a přece má mnoho údů, všechny pak údy těla ač jich jest mnoho, jsou jen jedním tělem, tak i Kristus.“²⁾

Každý, kdo čte předvětí tohoto výroku, zajisté očekává, že dověti bude zníti: tak i Církev. Sv. Pavel však na místo Církve klade Krista, čímž zcela jasně Církev s Kristem zaměňuje.

A proto zcela správně učí sv. Augustin, že nikdo nemá správného pojmu o Kristu bez jeho duchovního těla, jímž jest

¹⁾ Skut. 9, 4 sl.

²⁾ I. Kor. 12, 12. Cf. Wilmers, l. c. p. 86. Cf. Theoph. Spáčil S. J., *Christus caput corporis mystici Ecclesiae*, p. 7 sqq. Romae 1921.

Církev sv. Tak překrásně praví: „Kristus se skládá ta-kořka ze dvou částí, z hlavy a těla, z ženi-cha a nevěsty... Jsou-li v něm dva v jednom těle, proč by nemluvili v něm také dva jed-ním hlasem. Kdykoliv mluví Kristus, mluví v něm také sv. Církev a v Církvi mluví Kri-stus. Tělo jest v hlavě a hlava jest v těle.“ A nyní cituje svrchu uvedený výrok sv. Pavla z I. listu ke Korin-tanům 12, 12 a dokládá: „Maje řeč o údech Kristo-vých, t. j. o věřících, nepraví: tak i údy Kristovy, nýbrž vše, co o údech, praví, nazývá Kristem.“¹⁾

6. Jak v Písmě sv., tak i v Božské Tradici jest nad slunce jasněji vyjádřena pravda, že nelze Krista odlučovati od Církve a Církev od Krista. Božský majestát Kristův a všechny jeho boho-lidské vlastnosti a ctnosti přecházejí s něho na Církev. Proto Církev od svého založení Kristem připisovala si jeho Božskou autoritu. Touto jeho Božskou autoritou hlásala vždy člověčenstvu Kristovu nauku, touže autoritou všechny opačné bludy neodvo-latelně zavrhovala a tvrdošíjně bludaře ze svého středu vylučo-vala, touže autoritou na místě samého Krista konala nekrvavou oběť novozákonnou, přisluhovala svátostmi věřícím a vedla je na cestě k jejich věčnému cíli. Kristus se stále v Církvi rodí, s ní trpí, s ní umírá, ale také jednou s ní a v ní vstane z mrtvých a vstoupí na nebesa a bude s ní a v ní požívati věčné blaženosti nebeské. Podle symbolu anthropologického jest Kristus a Církev jedním toliko duchovním organismem, ano poněvadž hlava reprezentuje tělo a tělem jeví svůj život, lze v tomto smyslu zcela správně tvrditi, že Kristus jest Církví a Církev Kristem. Život Kristův jest životem Církve a naopak. Tak jest Kristus osou, kolem níž se veškera Církve a s Církví veškera svět otáčí. Podle domněnky mnohých astro-nomů krouží všechny miliardy nebeských těles v nekonečném světovém prostoru kolem jediného centrálního tělesa. Co však ve fyzickém světě jest pouhou domněnkou, jest ve světě duchovním skutečností. Kristus jest centrem, z něhož vše vychází, v němž vše, co jest, žije, a k němuž se zase vrací. Kristus jest počátek a konec, Alfa a Omega, nejen všeho, co sku-tečně jest, nýbrž i všeho, co býti může.

¹⁾ Enerr 2 in ps. 30 n. 4; srv. také Theoph. Spáčil l. c. p. 15 sqq., kde uvádí mnohé doklady ze ss. Otců.

§ 6. Coelestis urbs Jerusalem.

1. Symbol svůj architektonický a svátostný Církev sv. převedlebně vyjadřuje hymnem: „Coelestis urbs Jerusalem“, který pěje na slavnost posvěcení chrámů. Církev vidí v každém hmotném chrámu obraz nebeského chrámu, jímž jest Církev vítězná, požívající v neprostředním patření na Boha nekonečné blaženosti. A poněvadž Církev bojující zde na zemi obsahuje v sobě jako v jádru a zárodku veškeru slávu a blaženost Církve nebeské, proto můžeme z nádhery, slávy a velebnosti Církve vítězné souditi na důstojnost a velebnost Církve bojující, jako soudíme z krásy a nádhery květu na cenu samého semene. Církev sv. v tomto hymnu nadšeně líčí nebeský Jerusalem, jak jej sv. Jan viděl ve svém nadpřirozeném vytržení a jak jej popisuje v hlavě 21. své Apokalypse. V tomto vidění předvedl Bůh duchovému jeho zraku nad jeho přirozenou schopnost do samých výšin nebeských povýšenému Církev nebeskou jako nebeskou nevěstu Syna svého a jako nebeské město se vši nekonečnou krásou a nádhrou jeho. Nejvyšším králem nebeského Jerusalema jest sám Syn Boží, jenž jako Beránek Boží za naše hříchy se obětoval a tím si zasloužil nejvyšší vlády nad tímto nebeským městem.

2. Nebude snad od místa, zmíněný hymnus vysvětliti a ukázati, že nebeské vlastnosti, kterými Jerusalem ve slávě věčné září, do jisté míry již v Církvi pozemské se jeví.

Hymnus „Coelestis urbs Jerusalem“, jenž pochází z XI. nebo XII. století, dochoval se nám ve dvojím znění. Zde budeme přihlížeti jen k textu, jak jej přijala Církev do svého Officia a jak jej pěje v „Nešporách“ a „Chválách“ na slavnost posvěcení chrámů.

V tomto výkladu uvedeme vedle latinského textu překlad Dra Tom. Hudce, profesora theologie na olomoucké fakultě. Hymnus má devět slok a každá sloka má šest stichů.

1. sloka zní:

Text latinský:

Překlad prof. Dra Tom. Hudce

3. Coelestis urbs Jerusalem,	Jerusaleme nebeský,
Beata pacis visio ¹),	blažené míru vidění,
quae celsa de viventibus ²)	jenž vzhůru z živých kamenů
Saxis ad astra tolleris	až ke hvězdám se vypínáš,
Sponsaeque ritu cingeris ³)	jak nevěsta jsi opásán.
Mille angelorum millibus.	tisíci tisíc andělů.

Hymnus nazývá nebeský Jerusalem, Církev vítěznou, městem míru. Neb nebeský Jerusalem vylučuje všechny spory a hádky, všechna nepřátelství svých příslušníků. Kde není míru a pokoje, tam není spokojenosti a blaženosti. A proto nazývá Církev nebeský Jerusalem blaženým viděním míru. Viděti znamená v Písmě sv. často tolik, jako požívati a mír jest tolik, jako všeliká blaženost. A tomuto míru můžeme rozuměti ve smyslu objektivním a subjektivním. V prvním smyslu jest mírem Bůh sám, na něhož oslavenci neprostředně patří. Vždyť v Božské podstatě jsou všechny nekonečné dokonalosti v naprosté jednotě soustředěny. A poněvadž v Bohu jsou jednou a touže věcí i dokonalosti, které, jak by se na prvý pohled zdálo, se vespolečně vylučují, jako spravedlnost a milosrdenství, jednoduchost a nemírnost atd., proto není v Bohu žádných nesjednocených protiv a protikladů a v tomto smyslu jest Bůh svou podstatou a proustým mírem. Mír tento ještě jasněji září v jeho trinitárním životě. V tomto smyslu jest Bůh objektivním mírem a vzorem a zdrojem každého míru bytostí stvořených.

Jest obecnou naukou sv. Otců a theologů, že láska, kterou hárají blažení duchové k Bohu, k svrchovanému cíli své nebeské blaženosti, takovou mocí a silou je uchvacuje, že nemohou Boha nepoznávati a nemilovati jako předmět, jenž již sám sobě jest nekonečné lásky hoden. A proto všechny jejich duchovné mohutnosti jsou hlavně k lásce Boží naladěny. Tím vzniká v jejich duchovém životě úplná harmonie a tím také mezi nimi naprostý pokoj a mír. A poněvadž z lásky k Bohu plyne již láska k bližnímu, proto všichni oslavenci milují se nejen vespolek, nýbrž

¹) „Jerusalem“ se etymologicky, ovšem méně správně vykládá „vidění míru“.

²) Sv. Petr ve svém 1. listu (2, 5) přirovnává Církev k budově vystavené ze živých kamenů, t. j. věřících.

³) Sv. Jan ve svém Zjevení (21, 16) nazývá nebeský Jerusalem snoubenkou Beránkovou.

milují i ná s, kteří ještě zde na světě o jejich nebeský mír bojujeme. A v tom záleží jejich s u b j e k t i v n í m í r, kterého v nebeském království požívají.

V následujících verších líčí Církev sv. v tomto hymnu povahu obyvatelů nebeského Jerusalemu, přirovnávajíc je podle nauky sv. Petra¹⁾ k živým kamenům, kteří na základě Kristově, jako na nejhlubším duchovním kameni jsou založeni, majíce se vzdělávati v dům duchovní, čili, jak praví sv. Pavel,²⁾ v c h r á m B o ž í, v němž Duch svatý přebývá. A stavba tohoto duchovního domu započíná již zde na světě, neboť každý člen Církve svaté má býti živým kamenem, určeným k této stavbě a má jí sloužiti k jejímu zdokonalení a dovršení v království nebeském, ve kterém její výška, jak praví hymnus, sahá až k hvězdám nebeským. Těmi hvězdami není rozuměti hvězdy hmotné v nekonečném prostoru nebeském kroužící, nýbrž nejvyšší kúry andělské, v jejichž vyšších i nižších hierarchiích mají oslavenci zaujati místa, která pádem pyšných andělů byla uprázdněna.

Na to představuje nám hymnus Církev sv. jako nevěstu (Kristovu), která podle způsobu svatebního jest obklopena nesčetnými anděly jako svými družbami.

Církev sv. ve vlastním smyslu se skládá toliko z lidí Kristovou krví vykoupených a nikoliv také z andělů, kteří k počtu vykoupenců Kristových nenáleží. Ale poněvadž Kristus jest duchovní hlavou také andělů, proto jsou tito, jak překrásně hymnus praví, takořka čestným doprovodem nebeské nevěsty jeho. Církev sv. září krásou Kristovou, andělé Boží jsou její korunou.³⁾

2. sloka:

4. O sorte nupta prospera, Dotata Patris gloria, Respersa sponsi gratia, Regina formosissima, Christo iugata Principi, Coeli corusca civitas.	O, snoubenko ty přešťa:tná, zdobí tě sláva Otcov. , a milost Syna-snoubence: Královno nejpůvabnější po boku Krista Knížete zářivá obci nebeská!
--	--

V této sloce pokračuje hymnus v líčení krásy a velebnosti nevěsty Kristovy.

¹⁾ I. Petr 2, 5.

²⁾ I. Kor. 3, 16.

³⁾ Cf. Em. Bougaud, Církev. Podle 7. vyd. přeložil Ant. Melka, str. 26. Praha 1923.

Církev si sama nezasloužila svého zasnubu s Kristem. Toho se jí dostalo toliko zvláštní milostí Boží. Bůh Otec Církev sv. přioděl nekonečnou slávou, které jí její Božský ženich svou krví zasloužil. Touto krví je Církev sv. jak ve svém celku, tak i v jednotlivých svých členech celá skropena. Nekonečné zásluhy krve Kristovy jí jak z e v n ě celou oblévají, tak jí také u v n i t ě pronikají. Neboť slávou, kterou Kristus sobě jako člověku získal svým utrpením a svou smrtí na kříži, stkví se také jeho nebeská nevěsta a to prá v e m z á s n u b u a s ň a t k u, který Kristus s Církví uzavřel. Neboť tímto právem se sdílí choť s chotí svou nejen o své společenské postavení, nýbrž i o všechny statky své. Tak také přechází všechna sláva Božského ženicha na jeho nevěstu, Církev sv. A poněvadž Kristus jako člověk si zjednal svou smrtí nejvyšší vládu a panství nad veškerým tvorstvem, proto Církev sv. se sdílí s Kristem Králem jako přemocná a převelebná Královna a všechno jeho panství a vladařství. Neboť choť Krista Krále nemůže býti leč Královna mocí, panstvím, důstojností a velebností jemu podobná.

3. sloka:

5. Hic margaritis emicant, ¹⁾ Patentque cunctis ostia: Virtute namque praevia Mortalis illuc ducitur, Amore Christi percitus Tormenta quisquis sustinet.	Tu brány svítí perlami a všem se otevírají, neb cestou ctnosti smrtelný tam člověk bývá přiveden, když boží láskou ke Kristu a snáší muky pro něho.
--	--

V městě líčí nám Církev sv. na prvním místě jeho b r á n y, kterými každý, kdo chce do něho vejíti, musí vcházeti. Brány města Božího jsou překrásně a přeskvostně nejdražšími a nej-skvostnějšími perlami vyzdobeny. Těmito perlami jsou bohoslovné a mravní ctnosti a dary Ducha Sv., kterými musí každý člověk, jenž chce vejíti v nebeský Jerusalema, jeho brány okrášliti.

Než těchto perel jest nabyti jen sebezáporem, jen o b ě t m i, jen s t r a s t m i. Vездеjší život každého člena Církve musí se podobati životu samého Krista, jenž ke každému praví: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj každodenně a následuj

¹⁾ Podle zjevení sv. Jana (21, 21) je dvanáct bran nebeského Jerusalema zhotoveno z dvanácti perel.

m n e.“¹⁾ A jako Kristus vešel jen utrpením a smrtí do slávy věčné, tak musí každý člověk, jenž chce býti účasten jeho slávy, rovněž se stále zapírat a každodenně svůj kříž, který mu život přiděluje, na sebe bráti a Krista následovati. Toť ona královská cesta, jíž jest každému nastoupiti a kráčet, kdo chce za Kristem do slávy jeho vejíti a se s ním o jeho královskou moc sdíleti.

Ke spáse věčné vede jen cesta kříže. Není snad člověka na světě, jemuž by život nevložil na bedra nějakého kříže. Toť los člověka zaviněný hříchem našich prvorodičů, naproti němuž jest člověk bezmocný. Kříž svůj musí každý nésti, ať chce nebo nechce. Záleží jen na tom, v jakém duchu tento kříž nese, zdali jej nese za Kristem, z lásky k Bohu a bližním, v pokoře a trpělivosti, aneb zdali jen s odporem a vzdorem proti Kristu ať vědomě nebo nevědomě. Do nebeského Jerusalema vejdou jen ti, kdo milostí Kristovou proměnili všechny své skutky v drahocenné perly a těmito perlami vyzdobili bránu jeho.

4. sloka:

6. Scalpri salubris ictibus	Kameny, které vyhladil
Et tunsione plurima,	tes dláta, úder kladiva
fabri polita malleo	pod rukou mistra pilného
Hanc saxa molem construunt,	pojí se v stavbu olbřímí
Aptisque iuncta nexibus	a ladně spolu sloučeny
Locantur in fastigio.	až k vrcholu se zvedají.

V této sloce hymnus líčí nám, jakého staviva jest ke stavbě nebeského Jerusalema potřebí a jakým způsobem musí býti toto stavivo napřed zpracováno a upraveno, než jest ho možno použiti ke zbudování jednotlivých domů, z nichž se město skládá.

Ke stavbě chrámu jest potřebí k a m e n í, které však samo v sobě ještě se k tomuto účelu nehodí. Napřed musí kameníky a sochaři býti zpracováno. Z každého jednotlivého kamene musí býti odstraněny zbytečné části. K tomu potřebuje kameník i sochař kladiva a dláta. Kolik úderů kladiva na dláto je potřebí, než kámen jest aspoň zhruba otesán? A teprve potom mohou jiní řemeslníci a umělci přistoupiti k uhlazení a vyleštění jeho

¹⁾ Luk. 9, 13.

stran. K obyčejným stavbám není tohoto jemného uhlazení jednotlivých stran kamenů potřebí, poněvadž se zpravidla ke spojení jejich používá malty, připravené buď z vápna neb cementu. Ale má-li budova býti tak pevná, aby odolala všem vnějším vlivům a trvala věky a věky, pak stavitel nejen volí kámen co nejtvrdsí, nýbrž vyleští a vyhladí plochy kamenů, kterými mají neprostředně k sobě přiléhati, tou měrou, že pak k jejich spojení nemá žádného pojítka potřebí. Tak na př. kvádry egyptských pyramid jsou na vnitřních stranách, kterými na sobě leží, vyhlazeny jako nejjemnější sklo, že beze všeho vnitřního tmele takorika vytváří ze sebe jen jeden kamenný kolos, jenž po mnohých tisíciletích ještě dnes tak pevně stojí, jakoby jej ten neb onen faraon teprve včera byl dokončil.

A jak lidský kameník a sochař jednotlivé kameny pro různé domy, které chce postavit, upravuje, aby se mu k jejich stavbě hodily, tak činí nebeský stavitel Církve sv., Ježíš Kristus, se stavivem jejím, s lidmi. Lidé přicházejí na svět „in statu naturae lapsae“, ve stavu hříchu dědičného s převládající hříšnou žádostivostí, která, jak z hříchu pochází, tak zase k hříchu vede a svádí. V tomto stavu se lidé Božskému Spasiteli pro stavbu Církve nehodí. Jsou sice kameny, ale kameny neotesanými. Aby se stali kameny pro stavbu Církve způsobilými, sám nebeský stavitel si je milostí svou upravuje. Jako lidský kameník, tak i Kristus odstraňuje z duší lidských všechny hříchy a nepravosti. K tomu užívá i on často mnohých ran duchovního kladiva a dláta, t. j. různých křížů a strastí, kterými je ode všech skvrn očišťuje a očištěné pak různými nebeskými ctnostmi leští a uhlazuje a pak jich jako živých kamenů ke stavbě budovy církevní používá. Jako v hmotné budově nejsou všechny kameny do ní zasazené stejného významu a stejné důležitosti, podobně v Církvi sv. A jako světský stavitel zvláštní péči věnuje kamenům, jichž používá ke stavbě štítu, průčelí a lomenice, tak i Kristus si zvlášť vzdělává a připravuje osoby, které vyvolil k různým úřadům církevním. Poněvadž tyto úřady jsou podřízené a nadřízené, podle jejich důležitosti je také přiměřenými svazky spojuje a na patřičná místa staví.

Pátá sloka obsahuje obvyklou doxologii.

6. sloka:

7. Alto ex Olympi vertice	S výsosti nebes sestoupiv
Summi Parentis Filius,	Syn Otce všemohoucího
Ceu monte desectus lapis ¹⁾	— jak balvan s hory svržený
Terras in imas decidens,	jen dolů v hloubku dopadl,
Domus supernae et infimae	spojil zas nebe se zemí
Utrumque iunxit angulum. ²⁾	úhelným stav se kamenem.

Tato sloka připomíná 2. kapitolu proroka Daniela, který v ní vypravuje sen krále Nabuchodonosora. Král tento viděl sochu velikou, postavy nádherné, jejíž hlava byla ze zlata, hrud' ze stříbra, bedra z mědi, nohy z hlíny. Svrchu hory, pod níž socha stála, ulomil se kámen bez rukou lidských a bez jakékoli vnější příčiny a kámen ten narazil na sochu a úplně ji potřel. A kamenem tímto, s nebe seslaným, podle výkladu Církve sv., je Syn Boží, jenž potřel vši zlobu lidskou, předobrazenu onou sochou.

Hymnus pěje, že Syn Boží jako onen bez rukou lidských s vrchu hory ulomený kámen sestoupil s nebe na tuto zemi. Tím, že vzal na sebe přirozenost lidskou, spojil Božstvo s tvorstvem, nebe se zemí, nebeský Jerusalems s hříšným světem, který očistil od všech hříchů a sloučil v jednotě Církve sv., která sice nohama stojí na tomto světě, hlavou však sahá do nebe a pojí se v něm se všemi světci a světicemi Božími, jakož i se všemi kůry andělskými v jediný dům a chrám Boží, v jediný nebeský Jerusalems. Tak je Církev bojující zde na zemi s Církví vítěznou na nebi jednou jen Církví. A poměr mezi obojí Církví je ten, jako mezi rostlinou, která počíná teprve ze semene svého pučeti a vyrůstati, a mezi jejím úplným vývojem a rozkvětem, jenž se konečně jeví v bohatém lahodném ovoci, které rostlina podle své přirozenosti nese.

Z á k l a d n í m k a m e n e m, pojátkem, vrcholem a chlu-
mem obojí Církve, horní i spodní, nebeské i pozemské, jest
K r i s t u s, z něhož obojí tato Církev čerpá veškeren nadpřirozený
život synů Božích, účastných v samé přirozenosti Božské. Po-
něvadž Kristus obojí Církvi vlévá svůj život, proto v ní žije, v ní
svou přirozenost lidskou rozčleňuje a rozvětňuje, rozšiřuje a roz-
lévá své nebeské požehnání po veškerém světě. Církev bojující

¹⁾ Daniel prorok u vidění (hl. z.) zří Messiaše v podobě balvanu, jenž se sřítíl s hory a rozdrtil sochu, stojící na hliněných nohách.

²⁾ Kristus Pán sám se srovnává (Mat. 21, 42) s kamenem úhelným. Jako úhelný kámen spojuje dvě zdi, tak Kristus Pán, Bůh-člověk, spojil zase nebe se zemí.

a vrcholící v Církvi vítězné v nebeském Jerusalems, toť onen „alter Christus“, „continuatus Christus“, o němž ss. Otcové a po nich sama Církev tak často mluví. Kristus jako Bůh a člověk a Církev vítězná a bojující nejsou však dva Kristové, nýbrž jen jeden Kristus, jenž však v Církvi ve svém boholidském životě mystickým způsobem dále žije a žítí bude „in perpetuas aeternitates.“

7. sloka:

8. Sed illa sedes coelitem	Než ono sídlo nebeské
Semper resultat laudibus	zaznívá stále chválami
Deumque Trinum et Unicum	a Boha Trojjediného
Iugi canore praedicat:	velebí věčnou oslavou:
Illi canentes iungimur	Ke zvukům nebes Sionu
Almae Sionis aemuli.	náš zpěv se druží v závodu!

V této sloce líčí hymnus život nebešťanů. Vnitřní život Božský záleží v se b e p o z n á n í, jímž Bůh Otec plodí Syna a v se b e l á s c e, jíž Otec a Syn ze sebe vyvozují Ducha Sv. tak, jak Bůh tento svůj život nám v processu trinitárním jeví. A tento Božský život je vzorem života každé rozumné bytosti stvořené. I ta má podle vůle Boží se b e p o z n á v a t i a m i l o v a t i. Ale poněvadž jest bytostí jen konečnou a vztažnou, jež svou nejvniternější bytostí a přirozeností směřuje k bytosti nekonečné a naprosté, proto by se b e s p r á v n ě a ř á d n ě nepoznávala a nemilovala, kdyby z poznání sebe a lásky k sobě a ostatních věcí stvořených se nepovznášela k poznání a lásce bytosti nekonečné a naprosté, Boha. A poněvadž je poznání a láska věcí stvořených jen prostředkem k poznání a lásce Boha, proto toto poznání a tato láska jest posledním účelem každé rozumné bytosti stvořené, jak náš katechismus o lidech praví: Bůh stvořil lidi, aby ho poznávali a ctíli, jej milovali a jemu sloužili a tak na věky spaseni byli; a podle slov samého Božského Spasitele: „Milovati budeš Pána Boha vého z celého srdce svého“ (Mat. 22, 37.) a sv. Pavla: „Bůh chce, aby všichni lidé spaseni byli a k poznání pravdy přišli.“ (II. Tim. 2, 4.)

Uvedená slova katechismu přihlížejí hlavně k lidem zde na světě, ale platí také o všech blažených s tím toliko rozdílem, že tito podle míry milosti Bohem jim udělené a podle vlastní

součinnosti Boha již poznali a nepotřebují ho teprve poznávat. A proto účelem jejich života na nebesích jest neprostředně patřiti na Boha a podle rozsahu a dosahu tohoto poznání Boha také milovati a v poznání a lásce Boha také své věčné blaženosti požívat. Jelikož jest každé rozumné bytosti stvořené přirozeno, ano nutno, aby city, kterými její nitro hárá, také zevnějším způsobem dávala na jevo, proto nebešťané Boha trojjediného stále chválami opěvují a velebí. Tak si můžeme nebeský Jerusalema představovati jako grandiosní sbor pěvců a pěvkyní, kteří podle své zásluhy s nekonečnou rozmanitostí hlasů líbezných i líbeznějších prozpěvují Bohu trojjedinému nebeský chorál, jehož krásu a velebnost můžeme zde veездеjším životě ovšem jen slabě tušiti.

Ale když my lidé smrtelní v životě svém Boha poznáváme, ctíme, milujeme a jemu sloužíme, pak i život náš podobá se písni, kterou Bohu trojjedinému chválu vzdáváme a tak s blaženými nebešťany takřka závodíme a soupeříme. Než veliký jest rozdíl mezi chvalo zpěvem, kterým my zde na zemi Boha velebíme, a chorálem, kterým svatí a světice Bohu chválu a úctu na nebeském Sionu vzdávají. My pějeme píseň Boží jako začátečníci a žáci, kteří teprve svůj sluch cvičí a hlas šlechtí. A když si myslíme, že tu neb. onu píseň Boží již dosti slušně pějeme, a nedáme jen chvilku pozor na noty písně, ihned se vmísí nějaký nepříjemný zlozvuk do libozvučné její melodie; takový jest život náš. Jinak pějí nebeští pěvci. Ti jsou vesměs již pěvci v y š k o l e n í a vycvičení. Každý z nich jest pěvcem mistrovským, jenž úkol svůj pění bezvadně, i když hlasy jejich výškou a hloubkou, rozsahem, barvitostí, lahodou a líbezností se od sebe velice různí. Ačkoliv jejich hlasy v nebeském chorálu, který Bohu pění, jeví nekonečnou různost, přece splývají v jedinou, přelahnou a přelíbeznou harmonii, jak staří Řekové bážili o hudbě nebeských sfér. Každé nebeské těleso vydává prý na své dráze nekonečným prostorem jistý určitý tón a všechny tyto jejich tóny splývají prý v jedinou nebeskou harmonii, které prý jen proto neslyšíme, poněvadž jsme jí od narození uvykli. — A každý z nás má úkolem se stát mistrovským pěvcem a se přičiniti, aby jednou až do nebeského pěveckého sboru bude zařazen, ihned se svatými pěvci mohl pokračovati v chorálu, který právě zpívá.

8. sloka:

9. Haec templa, Rex coelestium	Chrám tento, králi nebeský,
Imple beato lumine: 1)	laskavou září naplniž!
Huc o rogatus adveni,	sem sestup, Tebe prosíme,
Plebisque vota suscipe,	a vyslyš lidu svého hlas,
Et corda nostra iugiter	svou milost v míře přehojně
Perfunde coeli gratia.	do srdcí všech zde račič vlít.

Posvátný hymnus vyličiv krásu a velebnost nebeského Jerusalema jakožto vzoru a ideálu, jehož hmotným obrazem a odleskem má býti každý náš pozemský chrám, popisuje v této sloce jeho účel, význam, důležitost a důstojnost. Proší Krista, aby svým nebeským světlem každý chrám, jehož posvěcení slavíme, dobrotivě ozářil. Tímto světlem rozumí nebeskou nauku, kterou Kristus zapudil veškeru temnotu bludů, v níž před ním pohanští národové tápali. A poněvadž Kristus nehlasá nám v chrámech našich svých nebeských pravd sám osobně, nýbrž skrze své náměstky, kněze, prosí Církev Krista, aby osvětil kazatele, by sami byli v nejhlubších útrobách duše své přesvědčení o pravdách, o kterých mají k věřícímu lidu mluvit, a aby je se vši vroucností srdce svého také posluchačům na srdce kladli. Kristus hlásal svou nebeskou nauku „tamquam potestatem habens“, jak praví sv. apoštol Matouš (Mat. 7, 29.). A poněvadž každý kazatel zastupuje samého Krista a jeho autoritou a mocí úřad kazatelský koná, proto má si býti důležitosti a důstojnosti tohoto úřadu vědom a podle toho se také na výkony jeho připravovati, aby posluchači živě cítili, že před nimi nestojí pouhý slabý a hříšný člověk, nýbrž sluha Páně Kristovou mocí opatřený, jenž jim na místě jeho nebeskou nauku hlásá rovněž jako „potestatem habens“. Každý chrám je domem modlitby. Ačkoliv člověk může na každém místě k Bohu se modliti a své potřeby a tužby mu přednáseti, přece Bůh sám si přeje ano nám prikazuje, abychom tak činili nejen jednotlivě, nýbrž společně v chrámech jeho službě zvláště zasvěcených. Vždyť v chrámech našich jest sám Kristus, Bůh a člověk, ve svato-stánku osobně přítomen a vyzývá nás, abychom tu k němu přistoupili a potřebných milostí a darů si vyprosili. Neb právě ze svato-stánku k nám všem volá: „Pojďte ke mně všichni, kteří

1) Když Šalomoun zasvětil chrám Hospodinu, tu sláva boží naplnila svatyni. (3. Král. 8, 11.)

se lopotíte a jste obtíženi a já vás občerstvím.“ (Mat. II, 28.) A proto Církev sv. v tomto hymnu prosí Krista, aby v chrámech vléval do srdcí našich svých nebeských milostí, bez kterých ani nejmenšího skutku záslužného pro život věčný vykonati nemůžeme. V každém našem chrámě nám Kristus připravil nevyčerpatelnou studnici milostí a jen na nás jest, abychom k této studnici přistoupili a z ní čerpali nebeskou pomoc a posilu ke všem pracím a trudům, ke všem křížům a strastem, bez nichž se v tomto životě neobejdeme.

9. sloka:

10. Hic impetrent fidelium	Pokorné prosby věřících
Voces precesque supplicum	zde vyplň, když Tě vzývají,
Domus beatae munera	ať vyprosí si nebeské
Partisque donis gaudeant;	zde statky a z nich těší se,
Donec soluti corpore	až tělesných pout zbaveni
Sedes beatas impleant.	do sídel vejdou blažených.

Ve sloce této prosí církev o účín či ovoce světla víry a milostí potřebných k životu věčnému. A ovocem tímto jsou dary nebeského Jerusalema. A dary tyto jsou mnohé a mnohé. Jest to světlo slávy věčné (lumen gloriae), ve které vezdejší světlo víry tam na nebesích se promění. A jen v tomto světle, které rozum nad jeho přirozenou sílu a mocnost zdokonaluje, rozšiřuje a povznáší, mohou nebešťané na Boha neprostředně patřiti. Mimo světlo slávy jest to milost posvěcující, která teprve na nebesích se zastkví ve vši své kráse a velebnosti. Duše nebešťanů budou se tak Bohu podobati, jak se rozžhavený kov podobá ohni, jenž jej rozžhavl. To, co pekelný had na záhubu člověčenstva sliboval prvním našim rodičům: „Bude te jako Bůh“, vyplňuje se doslovně na všech nebešťanech. Jsou skutečně jako Bůh, neb září v nich krása a velebnost nejen Božské přirozenosti, nýbrž každé Božské dokonalosti. Září v nich Božská vševědoucnost, moudrost, všemohoucnost, dobrota, láska atd. Božské dokonalosti jsou v nich takofka rozděleny. Jeden má menší jejich míru, druhý míru větší, každý podle své zásluhy. A jako za jasné noci září jednotlivé hvězdy různým a různým jasnem nejen co do intensity, nýbrž i co do barvitosti, tak obráží i Bůh ve svých svatých a světicích září své podstaty různým a různým způsobem.

Dále prosí Církev sv. Boha v tomto hymnu, abychom se z darů nebeských, kterých nám Bůh zde na světě světlem víry a ostatních svých milostí udílí, vroucně a upřímně radovali a v této radosti již ve vezdejším životě do jisté míry blaženosti nebeské požívali. Blaženost tato jest ovšem neúplná, poněvadž jest jen stupněm a prostředkem, jímž teprve po tomto životě můžeme dosíci blaženosti, jež nebude míti již konce.¹⁾

Poslední sloka obsahuje, jako každý církevní hymnus, obvyklou doxologii Bohu trojjedinému.

Hlava IV.

§ 1. Vnější a vnitřní povaha Církve.

Že Kristus založil zvláštní náboženskou společnost, kterou není a nemůže býti, než Církev katolická, jest pravda nade vši rozumnou pochybnost postavená. Nyní však nastává další před důležitá otázka, jak Kristus tuto svou Církev zřídil. Na tuto otázku jest odpověděti, že Církev Kristova jest společnost a) nadpřirozená, b) viditelná a neviditelná, c) že jest společnost dokonalá, d) nerovná, e) vyšší než všechny společnosti lidské.

§ 2. Církev jest společnost nadpřirozená.

1. Vnitřní a zevnitřní povaha každé společnosti, světské i náboženské, závisí na účelu, ke kterému jest buď přirozeně, neb z vůle toho, jenž ji založil, určena. Podle účelu se řídí její vnitřní bytnost či přirozenost, její potence a činnosti těchto potencí, kterými účelu svého může dosíci, jakož i prostředky, kterými k němu spěje. Mezi všemi těmito momenty musí v každé společnosti býti přiměřená proporce či úměrnost. Již zdravý rozum žádá, aby každá společnost byla k účelu svému přiměřeně zřízena a uspořádána. Neb bylo by na výsost nespravedливо, aby ten, kdo nějakou společnost k jistému účelu založil, k tomuto účelu nezřídil také její přirozenosti, jejích vloh a neopatřil jí potřebnými prostředky, kterých k dosažení tohoto účelu nezbytně potřebuje. Co platí o každé společnosti, platí také o Církvi.

2. Posledním účelem, který Bůh ve své nevystihlé dobrotě člověčenstvu vytkl: neprostřední patření na Boha

¹⁾ Cf. Dr. Jos. Kupka, O církevním roce, str. 589. Praha 1907.

tak, jak o sobě jest, a nebeská blaženost, kterou toto patření každého ducha stvořeného naplňuje, jest dobro, které přesahuje lidskou přirozenost a všechny síly její. A proto dobro tohoto cíle není dobrem přirozeným, nýbrž dobrem k přirozenosti lidské z pouhé dobroty Božské přidaným a proto dobrem nadpřirozeným. A poněvadž Bůh vede člověčenstvo k dosažení tohoto nadpřirozeného dobra skrze Církev, kterou k tomuto účelu zvláště založil, musí i ona míti ráz nadpřirozený. Musí míti a) nadpřirozený cíl a nadpřirozenou bytnost, záležící v účasti v samé přirozenosti Božské v milosti posvěcující obsažené, b) nadpřirozené potence, kterými jsou Božské a mravní ctnosti a dary Ducha Svatého, c) musí býti opatřena prostředky nadpřirozenými k účasti v přirozenosti Božské nezbytnými, a d) konečně musí jevití také nadpřirozeně dobré činnosti a skutky, kterými si zasluhuje života věčného.¹⁾

ad a) Církev byvši neprostředně Kristem, Bohem a člověkem založena, není ani přirozeným dílem lidským, jakým jsou všechny ostatní společnosti náboženské, které proto jak člověkem vznikají, tak také jeho úsilím zanikají, ani není pouhým dalším vývojem židovské synagogy, nýbrž jest zcela novou nadpřirozenou společností, k níž Bůh v synagoze Starého zákona položil základy, již pak teprv Kristus na těchto základech vybudoval. A proto jest Církev vzhledem ke Kristu, jenž ji založil, a vzhledem k jeho životu, který jí vstípl, společností podstatně nadpřirozenou, která náleží do zcela jiného řádu, než všechny ostatní společnosti lidské. V tom právě záleží nejpodstatnější blud herese modernismu, že popírá v křesťanství vůbec a v Církvi katolické zvláště vše, co má nějaký ráz nadpřirozený. Modernismu jest Církev katolická nanejvýš náboženskou společností, v níž duch lidský náboženský cit každému člověku více méně vrozený přiměřeně vzhledem k nynějšímu stupni osvěty a vzdělanosti, k němuž se člověčenstvo povzneslo, poměrně co nejdokonaleji vyvinul. Modernismu není Kristus Bůh a člověk, Církev katolická není ústavem boholidským, její nauka neobsahuje tajemství přirozenému poznání lidského rozumu nepřístupných, svátosti nejsou vnějšími působivými znameními neviditelné milosti atd. Celý život Církve jest podroben týmž evolučním zákonům, jež řídí také ve vnější hmotné přírodě

¹⁾ Cf. Camill Mazzella S. J., I. c. p. 386 sqq.

život organický, vegetativní a animální. Na témže stanovisku všeobecného evolucionismu stojí také, jak známo, nynější světové zednářstvo a naše volnomyšlenkářstvo.

Také způsob, kterým se lidé stávají členy Církve sv., jest nadpřirozený. Jako se stávají občany státními tělesným zrozením v příslušném státním území, podobně nabývají členství Církve duchovým obrozením čili přerobením, které zkaženou přirozenost lidskou zbavuje její hříšnosti a ji povznáší do stavu synovství Božího. Údy Církve jsou sice lidé, ale lidé, kteří nežijí již životem „naturae lapsae“ otráveným hříchem, nýbrž životem milosti posvěcující, kterou jim Kristus vlévá život svému boholidskému životu podobný.

ad b) S milostí posvěcující, kterou členové Církve nabývají nadpřirozeného života, jsou spojeny nadpřirozené potence Božských a mravních ctností a darů Ducha Sv. A těchto nadpřirozených potencií se dostává každému člověku zároveň s milostí posvěcující na křtu sv., tomto nadpřirozeném přerodu zkažené přirozenosti lidské, kterým nabývá nejen nové přirozenosti synů Božích, nýbrž i schopnosti konati záslužné skutky pro život věčný.

Kristus obnovuje v Církvi a skrze Církev celou přirozenost lidskou. Vlévá údům jejím nový nadpřirozený život a uschopňuje je ke konání skutků nadpřirozeně dobrých, kterými pak mohou nadpřirozeného účelu dosíci. Tak jest rozeznávati dvojí svět. Svět hříchem prvých rodičů pokažený a svět milosti posvěcující. A tento druhý svět — toť právě Církev.

ad c) Kristus opatřil Církev také všemi nadpřirozenými prostředky, jichž má potřebí, aby vyplnila úkol, který na ni Kristus vnesl, aby totiž pokračujíc v díle vykoupění člověčenstva vedla je k věčné jeho spáse. Ustanovil v ní oběť, v níž nekrvavým způsobem stále opětuje obětí krvavou na kříži, aby skrze ni a ss. svátosti přivlastňoval věřícím účiny obětí kříže. Ustanovil a svěřil jí úřad učitelský, kněžský a pastýřský a nositele těchto úřadů opatřil darem neomylnosti, aby mohli jeho autoritou, jeho jménem a mocí pokračovati v jeho díle vykupitelském. Jako Kristus, Bůh a člověk, jest osobou nadpřirozenou a jako vškeren život od okamžiku vtělení až do posledního dechu jeho na kříži jest nadpřirozený, podobně má i Církev povahu nadpřirozenou, jak ve své vnitřní přirozenosti, tak i ve své působnosti.

ad d) Každá bytost dokazuje a jeví svou vnitřní povahu a přirozenost z evnějšími skutky, ze kterých jediné můžeme na povahu její souditi. Co platí o každé bytosti, platí povýtce o Církvi a jejím životě. Nadpřirozené skutky, kterými Církev nadpřirozený svůj cíl a původ, nadpřirozenou svou vnitřní přirozenost a spojené s ní nadpřirozené ctnosti nad slunce jasněji dokázala a stále ještě dokazuje, můžeme zde jen ve všeobecných obrysech naznačiti, určité vylíčení jejich žádalo by napsati podrobné dějiny Církve a její působnosti ve všech oborech lidského života. Na důkaz připomínáme jen zrušení otroctví a zřízení nové společnosti lidské na základě nejen přirozené rovnosti všech lidí, nýbrž na základě lásky Kristovy, kterou se mají všichni lidé vespolně milovati jako adoptivní synové Boží a spolubratři Kristovi a spoludědici jeho nebeského království. Mimo to upozorňujeme na zjev, ani ve starém ani v nynějším světě mimo Církev katolickou nevidaný a neslýchaný, na katolické řehole, které žijíce heroickým životem tří evangelických rad snímají s člověčenstva následky kletby, které Bůh pro vinu Adamovu nad ním vyřkl. Věnují se s nasazením všech sil namahavé práci výchovy mládeže, ošetřování nemocných stížených i nejošklivější nemocí, kterých každý jiný se štítí i dotknouti, aby se nenakazil; opatrování a ošetřování sirotků v sirotčincích, starců a stařen v chorobincích atd. atd. Co katoličtí řeholníci a řeholnice z nadpřirozené lásky ke Kristu pro Boha a pro trpící člověčenstvo vykonali, o tom obzvláště moderní svět nemá namnoze ani nejslabší potuchy. O tom se teprve dozví při posledním soudu, až Kristus jako soudce živých i mrtvých uvede ve všeobecnou známost celého člověčenstva skutky dobré i zlé každého jednotlivého člověka.

3. Každá bytost stvořená, obrážejíc v sobě nějakou ideu Božskou, jest krásná. A čím jest dokonalejší idea, kterou v sobě obráží, tím jest krásnější. A platí-li tato pravda již o řádě přirozeném, ještě více platí o řádu nadpřirozeném, v němž Bůh v bytostech do tohoto řádu povýšených své dokonalosti a mezi nimi také svou krásu mnohem dokonaleji jeví, než v bytostech řádu přirozeného. Po Bohu v tomto řádu vyniká krásou Kristus jako člověk podle své lidské přirozenosti, povýšené k důstojnosti osoby Božské. Po Kristu stkvěje se jeho nebeskou krásou panenská jeho Matka, k níž pak se ihned řadí Církev vítězná jako mystické tělo Kristovo. A poněvadž

Církev bojující zde na zemi náleží rovněž k mystickému tělu Kristovu, má také účast v jeho kráse, ve které se však v plné její záři zastkví, až dokončí vezdejší svou pout na zemi a se připojí k Církvi vítězné tam na nebesích.

Nebeské krásy, obsažené ve vnitřní přirozenosti milosti posvěcující a nebeských ctnostech, kterými svůj vnitřní život na venek jeví, nemá však Církev, jak se samo sebou rozumí, sama od sebe, nýbrž má ji jediné z Krista, jenž jí všech dokonalostí a výsad boholidským svým životem od okamžiku svého vtělení až do své smrti celým svým životem zasloužil. A poněvadž Církev jako mystické tělo Kristovo má v kráse samého Krista, jenž jako člověk jest nejkrásnější mezi syny lidskými, přiměřenou účast, proto jest obestřena a ozářena krásou, jež přirozenou krásu celého vnějšího světa nekonečně převyšuje. A poněvadž tato krása, kterou jí Kristus ozařuje, jest jí dokonalostí nadpřirozenou, proto také z této příčiny jest Církev společností nadpřirozenou.

§ 3. Církev jest společnost a) viditelná i b) neviditelná.

Ad a) jest společnost viditelná.

ad a) 1. Církev, jak jsme dokázali, jest mystickým tělem Kristovým, v němž Kristus svou přirozenost lidskou, spojenou s jeho Božskou osobou, stále rozčleňuje a rozvětvuje. V tomto smyslu jest Církev „alter Christus“. A jako Kristus měl pravé viditelné tělo lidské, v němž své neviditelné Božství skrýval, tak i Církev má jako rozvětvený a rozčleněný Kristus stránku viditelnou a neviditelnou, má tělo a duši. Že podstata Církve Kristem založená má stránku viditelnou, tělo, a část neviditelnou, duši, může popírati jen kdo do výroků Písma sv. svou předpojatou nauku o církvi jako společnosti toliko neviditelné násilně vnaší. Každá společnost jest taková, jací jsou její členové, ze kterých se skládá. A poněvadž každá společnost zde na světě má za členy jen lidi složené z viditelného těla a neviditelné duše, proto jest také každá viditelná. Čiře neviditelnou společnost mohou tvořiti jen čiré duchové bytosti, jakými jsou andělští kúrové na nebesích.¹⁾

¹⁾ Cf. Camill. Mazzella S. J., l. c. p. 369 sqq.

2. I tajné společnosti, jako na př. svobodné zednářstvo, jsou společnostmi viditelnými. Neb i zednářstvo se skládá z viditelných členů, má svou viditelnou organizaci s určitými stanovami, má své jednotlivé lóže, jež řídí vyšší a nižší představení, i když se štítí vystoupiti na denní světlo, aby nenarazilo na veřejný odpor obyvatelstva dosud ještě křesťansky smýšlejícího a cítícího, a proto raději v temnu nočním rozprostírá své sítě, aby tím snáze ulovilo lidi, kteří neprohližejí jeho záměrů, směřujících na vyhlazení nejen Církve katolické, nýbrž křesťanství vůbec.

Že Kristus založil církev jako společnost viditelnou, plyne již ze samé organizace, kterou jí dal, odděliv v ní církev učící od Církve slyšící. Církev učící vzdělal na lidech viditelných, sv. Petru a ostatních apoštolech, které opatřil trojím veřejným a proto také viditelným úřadem učitelským, kněžským a pastýřským, kterým měli na jeho místě v jeho vykupitelském díle až do skonání světa pokračovati na věčnou spásu člověčenstva. Jako Kristus veřejně hlásal svou nebeskou nauku, ustanovil viditelnou obět a viditelné svátosti, a také i ss. apoštolům přikázal, aby hlásali evangelium všem národům, křtíce je ve jméno Otce i Syna i Ducha Sv. a učíce je zachovávat, cokoli jim přikázal.¹⁾ A jako Kristus při poslední večeři posvětil apoštoly za biskupy, slovy: „to činíte na mou památku,“ tak i ss. apoštolové světili na biskupy představené, které jednotlivým církvím určili.²⁾

Tak ustanovil sv. Pavel Timothea biskupem v Církvi v Efesu, Tita biskupem na Krétě. Podle rozkazu Božského Spasitele, jenž pravil, neuposlechneli bloudící bratr Církve, že jest ho pokládati za pohana a veřejného hříšníka, přijímali ss. apoštolové a rovnali spory v některé Církvi vzniklé. Tak sv. Pavel vyobcoval z Církve korintské krvesmilníka³⁾ a dal tak věřícím výstražný příklad, že podobné neřesti nesmí býti mezi nimi ani jmenovány, nerci-li trpěny.

3. Veškerá činnost ss. apoštolů; jak nám ji Písmo sv. líčí, neměla by smyslu, kdyby byl Kristus nezaložil církev jako společnost viditelnou.

¹⁾ Mat. 28, 19.

²⁾ Cf. Wilmers, De Christi Ecclesia, p. 619 sqq.

³⁾ I. Kor. 5.

Po smrti sv. Petra a ostatních ss. apoštolů přešla a přechází dosud jejich moc, kterou podle příkladu a rozkazu Spasitelova viditelným způsobem vykonávali, zase viditelným způsobem na viditelné jejich nástupce, římského papeže a biskupy, kteří ve spojení s papežem jednotlivě sobě přikázané diecese řídili a dosud řídí. Posloupnost jak římského papeže po sv. Petru, tak i jednotlivých biskupů po ss. apoštolech jest děj historický a proto viditelný.

Jako sv. Petr s ostatními apoštoly zakládali v jednotlivých městech podle vzoru Církve všeobecné zvláštní částečné církve, tak činí dosud římský papežové a pokračují tak v šíření Církve, které ss. apoštolové zahájili.

Církev jako mystické tělo Kristovo jest živým organismem a proto má v sobě zcela přirozený pud růsti, mohutněti a větve a ratolesti své po celém světě rozprostírat. Tento vnitřní pud jeví církev viditelně hlavně missiemi u pohanických kmenů a národů a nešetří žádných obětí, ani krve missiionářů, aby je v jejich životě nebeskou naukou a milostí Kristovou přetvořila a do svého organismu jako živé údy zaštipila.

4. Viditelnost Církve plyne již z přirovnání a podobenství, kterými ji Písmo sv. vyznačuje, jako když ji nazývá a) stádcem, b) tělem, a c) královstvím.

ad a) Všechna tato jména vyjadřují církev jako viditelnou společnost a neměla by smyslu, kdyby záležela toliko v členech neviditelných, mezi nimiž není viditelného organického spojení. Tak píše sv. Petr představeným jednotlivých tenkrát již existujících církví: „Pasterci stádeček Božích, které jsou u vás... a když se ukáže arcipastýř, obdržíte nevadnoucí korunu slávy.“¹⁾ Podobně napomíná sv. Pavel představené církve z Miletu: „Mějte pozor na sebe i na všecko stádečko, ve kterém Duch Sv. ustanovil vás biskupy, abyste spravovali církev Boží.“²⁾ Stádečko, které mají pastýři z rozkazu apoštolova pastí a ode všeho nebezpečí chrániti, musí býti viditelné, a to nikoliv toliko z ustanovení lidského, nýbrž ze zařízení samého Krista, jenž nemohl ustanoviti viditelné pastýře neviditelnému stádečku. A tyto dvě viditelné části spojuje podle vůle Kristovy v jeden organický celek také viditelná páska,

¹⁾ I. Petr 5, 2.

²⁾ Skut. 20, 28.

kteřá záleží ve viditelném trojím úřadě, kterým Božský Spasitel pastýře Církve opatřil, v úřadě učitelském, kněžském a královském, čili pastýřském. A proto musí býti Církev společností viditelnou.

ad b) Také název těla předpokládá Církev viditelnou. Jako tělo má různé viditelné údy, které viditelným způsobem navzájem jsou mezi sebou spojeny a na sebe působí, tak i Církev jest tělem, kteréž mimo neviditelnou hlavu Krista má viditelnou hlavu, sv. Petra a po něm římské papeže.

4. Viditelnosti Církve žádá sama naše lidská přirozenost.

Povahu Církve jako viditelného organického těla, které v sobě spojuje mnoho údů mezi sebou nadřizených a podřizených, popisuje sv. Pavel, když v I. listu ke Korintským praví: „Jako totiž tělo jest jedno a přece má mnoho údů, všechny pak údy těla, ač jest jich mnoho, jsou (jen) jedním tělem, tak i Kristus... Vy však jste tělem Kristovým, a údy (jeho) podle údělů.“¹⁾ O Církví neviditelné můžeme jen tolik říci, že její údové jsou s Kristem jako se svou hlavou spojeni podle stupně mravní dokonalosti a svatosti, který jest jen samému Bohu znám. Jen Církev viditelná může míti zřízení podobné tělu lidskému a jeho jednotlivým údům. A poněvadž s Církví viditelnou jest nutně spojena také Církev neviditelná jako jest spojena s tělem živým také duše, proto Kristus působí na Církev jako její neviditelná hlava dvojím způsobem: jedním neviditelně skrze milost posvěcující a milosti skutkové, druhým viditelně skrze představené Církve. A jako Kristus viditelně člověčenstvo vykoupil, obětovav se za ně na kříži Otci nebeskému, tak také chtěl, aby ovoce tohoto vykoupení se mu viditelným způsobem až do skonání světa přivlastňovalo a za tím účelem založil také viditelnou náboženskou společnost, poněvadž by jinak člověčenstvo nevědělo, co mu s jeho strany jest činiti, aby ovoce vykoupení si mohlo přivlastniti.²⁾

ad c) Z téhož důvodu sluje také Církev královstvím Božím.

¹⁾ I. Kor. 12, 12.

²⁾ Cf. Franz Hettinger, Fundamentaltheologie, I. c. S. 18 ff.

5. V Písmě jest řeč o čtverém království a) o království, které přišel Kristus zde na zemi založit a rozšířit po veškerém světě, b) o království židovském, které, jak se Židé bludně domnívali, měl Messiáš založiti a národu židovskému v tomto království k moci a panství nad celým světem a všemi jeho národy dopomoci; c) o království ďábově, které Kristus přišel vyvrátit a zničit a na jeho místě založiti království své milosti a lásky, a konečně d) o království nebeském ve vlastním smyslu, ve které se má Církev jednou na nebesích ve slávě věčné proměnit. Kdežto všechna tři prvá království se skládajíce z lidí smrtelných, jsou proto viditelná, jest jen Církev nebeská neviditelná. Ačkoliv Kristus co nejrozhodněji stavěl království své proti království pozemskému a hmotnému, které Židé očekávali, přece tento kontrast nezáležel v neviditelnosti království messianského a viditelnosti očekávaného světského království židovského, nýbrž co tato dvě království od sebe podstatně lišilo, byl různý cíl obého království, jakož i prostředky k tomuto cíli. Kristus chtěl pojistiti svým královstvím člověčenstvu spásu věčnou, Židé od něho očekávali bludným výkladem některých starozákonných proroctví o království messianském založení říše světské, která potře všechny jejich nepřátele a jim podrobí všechny říše a národy světa. Tento bludný výklad jest nezvratným důkazem, že všichni starozákonní proroci jednající o říši messianské měli na zřeteli říši viditelnou, která svou duševní obrozující činnost neomezí jen vnitřním posvěcením duší věřících, nýbrž tuto činnost bude také zevně a viditelně jeviti ve všech oborech soukromého a veřejného života, což s naprostou nutností předpokládá Církev viditelnou. — Ačkoliv říši ďábovu nesmíme si mysliti jako říši úplně samostatnou na Bohu nezávislou, přece i tato říše byla a jest v mezích Bohem jí vykázaných v jistém smyslu samostatná a poněvadž jejími poddanými a přívrženci jsou lidé, jest rovněž viditelná.

6. Zde na světě má každá společnost náboženská a státní, soukromá a veřejná, jen za účel opatřiti svým členům jistá dobra, a proto každá společnost jak dobru člověčenstvu prospěšná, tak i špatná a jemu nebezpečná a záhubná musí býti viditelná. Neviditelná společnost lidská jest „*contradictio in adjecto*“. Jak může člověk složený z těla a duše utvořiti společnost neviditelnou? Což může se sebe svléci tělo

a jen duši se státi jejím členem? A proto společnost neviditelná, i kdyby byla tajná, jest zhola nemožna. Všecky protestantské sekty, i když prohlašují neviditelnost církve za článek víry, přece v praktickém životě po celém světě zakládají viditelné církve, které podobně jako Církev katolická autoritativně řídí nábožensko-mravní život svých vyznavačů a k tomu účelu proti neposlušným členům svých církví užívají častěji i ostřejších disciplinárních prostředků, než sama Církev katolická. Tím uvádějí nejdůležitější a nejzákladnější článek svého symbolu sami „ad absurdum“.

8. Viditelnosti Církve žádá tedy sama přirozenost lidská. A proto také Kristus přihlížeje k povaze našeho přirozeného poznání a života upravil Církev tak, aby byla také našim přirozeným požadavkům přiměřena. Jako člověk se povznáší se zevnějšího smyslného světa k světu nadsmyslnému, ideálnímu, tak Kristus používá Církve viditelné, jejích sluhů, kterým svěřil viditelným způsobem svůj trojí vykupitelský úřad, aby všechny, kdož věří v jeho nauku, užívají prostředků jeho milosti a jsou poslušni představených jim ustanovených, uvnitř v jejich duši ospravedlnil a posvětil a tak je uvedl do Církve neviditelné, jež se skládá jen z údů postavených v milosti posvěcujících, tedy z údů spravedlivých a svatých.¹⁾

9. Církev jest ústavem povýtečně výchovným, jenž z otroků nezřízené smyslnosti, z otroků hříchu a ďábla má vypěstovati a vzdělati syny Boží, dědice království nebeského a spolubratry a spoludědice Kristovy. Církev jest nejdokonalejší a nejvyšší vychovatelkou lidského pokolení, poněvadž své svěření vychovává k účelu, nad nějž vyšší pomysliti nelze. A poněvadž na duši nelze působiti přímo, — tato působnost jest jen Bohu vlastní, — musí každý učitel působiti na své žáky jen smyslným slovem, jen názornými předměty a viditelnými příklady buď vlastními neb jiných osob. A tak může i Církev sv. své věřící jen tímto zevnějším způsobem vychovávat. A to jest jen tenkrát možno, je-li náboženskou společností viditelnou.²⁾

10. Viditelnost Církve dokazuje také nauka sv. Otců. Poněvadž běží tu o děj, o němž nebylo ve staré Církvi nikdy ani nejmenší pochybnosti, uvedeme na doklad jen sv. Augustina jako representanta ostatních sv. Otců. Když

¹⁾ Cf. Wilmers, I. c. p. 80 sq.

²⁾ Cf. Wilmers, I. c. p. 58 sq.

sekta Donatistů v Africe ve svém bludném náporu o svatosti Církve počala z lůna svého vylučovati všecky ty, kteří se podle jejich mínění dopustili nějakého těžkého hříchu, tu ihned sv. Augustin blud ten co nejrozhodněji odsoudil. „Vy nejste,“ tak píše, „v městě na hoře zbudovaném, které je opatřeno zvláštní známkou, že se na této hoře nemůže ukryti. Město toto jest známo všem národům, kdežto frakce Donátova jest neznáma mnohým národům a proto není ona městem oním.“¹⁾ Je-li Církev sv. podle sv. Augustina, jenž opakuje toliko slova Spasitelova,²⁾ městem nahore postaveným, pak musí býti také i městem viditelným, zářícím svou vysokou polohou a svou výstavností všem národům. A v překrásném výkladu slov z knihy Přísloví: „Ženu statečnou kdo nalezne,“ praví: „Nesnadno jest jí neznati. Což není městem na hoře postaveným, které se nemůže ukryti? ... Ona (Církev sv.) jest městem a zároveň jednou ovci, které ztracené hledá pastýř. A když ji nalezl, s radostí ji na bedrách svých přináší zpět do ovčince svého.“³⁾ Pastýř sám jest horou, ovce na ramenou jeho města nahore postavené... Oné ženy statečné kdo by neviděl? Vždyť jest již nalezena, již vyniká, již září, již jest slavná, již vyzdobena, již skvoucí, a abych zkrátka její povahu vyslovil, již jest po veškerém okršku světa rozšířena.⁴⁾

§ 4. Církev Kristova jest však také neviditelná.

I. Církev Kristova jest však také neviditelná.

Pravíme-li, že Církev Kristova jest viditelná, nemíníme nikterak tím tvrditi, že jest toliko viditelná a popíráti její neviditelnou část, k níž náleží lidé spravedliví, postavení ve stavu milosti posvěcující. Církev obsahuje v sobě mnohé momenty, které mají povahu duchovou a proto pro nás lidí ve zdejším životě neviditelnou. Neviditelný jest

¹⁾ Contra lit. Petil., I. c. 104, n. 239.

²⁾ Mat. 5, 14.

³⁾ Luk. 15, 4.

⁴⁾ I. c. lib. 2, c. 32, n. 74 (n. 424).

Duch Sv., který v ní bytuje, neviditelná jest její hlava, Ježíš Kristus,¹⁾ neviditelný jest pokrm a nápoj, který nám Kristus v eucharistii pod viditelnými způsobami chleba a vína zůstavil,²⁾ neviditelný jest účín jednotlivých svátostí, kterým nás Církev buď ospravedlňuje, vlévajíc nám t. zv. prvou milost (gratiam primam), skrze svátosti křtu a pokání, nebo tuto milost v nás rozmnožuje (per gratiam secundam), jako skrze ostatní svátosti. Jak patrné, jest veškeren nábožensko-mravní život údů Církvě, jak jeho počátek, tak jeho vzrůst a dovršení nadpřirozený a proto pro nás něčím tajuplným a neviditelným. Mezi Církví viditelnou a neviditelnou jest vespolečná vzájemnost. Církev viditelná působí, ovšem za součinnosti milosti Boží, Církev neviditelnou a tato zase se obráží a smyslně jeví v Církvi viditelné. Jako neviditelný Bůh viditelně se jeví ve vnějším hmotném světě, v jeho vlastnostech, dokonalostech, kráse atd., jako Kristus obráží své neviditelné Božství ve viditelné přirozenosti lidské, jako duše ozdobená milostí posvěcující nadpřirozenou krásou i tělo proniká a zevně obestírá, tak i nadpřirozený boholidský život, jenž údy Církvě neviditelné mezi sebou spojuje, posvěcuje také údy Církvě viditelné a nalézá v životě jejích údů nutný svůj ohlas a svou ozvěnu. Zač by stál život křesťanů, kdyby svou víru, naději a hlavně lásku jakož i mravní ctnosti a dary Ducha Sv. nedávali veškerým životem na jevo?³⁾

2. Přihlížíme-li k jednotě mezi Církví viditelnou a neviditelnou a k působnosti Církvě viditelné na Církev neviditelnou, pak mizí všechny obtíže, které nepřátelé Církvě katolické vidí ve výroku Jeremiáše proroka, který klade Hospodinu do úst slova: „Dám zákon svůj v útrokách jejich a v srdci jejich napíšu jej a budou jim Bohem a oni budou mi lidem,⁴⁾ a ve slovech Božského Spasitele, jenž praví k ženě samaritánské u studně Jakubovy: „Přichází hodina a nyní jest (tu), kdy praví ctitelé budou se klaněti Otci, v pravdě... Bůh jest duch a ti, kteří se mu klanějí, v duchu a pravdě mají se mu klaněti.⁵⁾ Na první pohled mohlo by se zdáti, že tyto a podobné

¹⁾ I. Kor. 3, 16.; 6. 19.; II. Kor. 2, 16. atd. — Kol. 1, 18. 21.

²⁾ Jan 6, 56.

³⁾ Cf. Wilmers, I. c. p. 619 sqq.

⁴⁾ 31, 33.

⁵⁾ Jan 4, 23.

výroky dokazují jen neviditelnost Církvě Kristovy. Než tento výklad jest úplně bludný. Neboť slova ta nemají smyslu vylučujícího viditelnost Církvě, nýbrž mají smysl affirmativní, tvrdíce, že ke spáse věčné nestačí pouhá vnější příslušnost k Církvi viditelné, nýbrž že její údové mají býti také v duši proniknutí nebeskou naukou a vnitřní milostí Kristovou. Proto Církev nezáleží toliko z údů spravedlivých a svatých. Toť ovšem účel Církvě, aby její viditelní údové stali se také milostí posvěcující jejími údy neviditelnými. K jejím údům náleží však také údové hříšní, kteří nejsou sice údy její duševní a neviditelné části, avšak hříchy i těžkými se z její části viditelné nevyklučují.¹⁾

3. Že Církev má mimo údy spravedlivé také údy hříšné, plyne z mnohých podobenství, kterými Božský Spasitel sám učí, že Církev jeho se podobá síti shromažďující v sobě ryby užitečné a nepotřebné, že se podobá pěti pannám moudrým a pěti nemoudrým, které před příchodem ženichovým neopatřily se olejem, jímž by rozsvítily lampy své, dále se podobá poli, na němž člověk nepřítel zasel mezi pšenici také koukol, kterou nedovoliť hospodář vytrhati z pšenice, dokud ještě rostla, aby dělníci nezničili s koukolem také pšenici. Teprve když jak koukol, tak i pšenice dozrála, velel svázati koukol ve snopy na spálení, pšenici však shromáždit do stodoly své.

§ 5. Církev není toliko společností neviditelnou.

1. Církev se neskládá výhradně ani z členů předurčených pro věčnou spásu, ani toliko z členů spravedlivých a dokonalých, Bohu samému jen známých. Všechny nepřátelské útoky na Církev katolickou, které se strany protestantů na ni činí, byly vždy namířeny proti ní hlavně jako společnosti viditelné, která se skládá z Církvě učící a slyšící. Podle vůle Kristovy má býti člověčenstvo obrozováno skrze Církev učící, kterou za tím účelem opatřil svou vlastní Božskou autoritou.²⁾

2. A tato Božská autorita, kterou si Církev ve všech směrech své činnosti připisuje, poněvadž si ji podle vůle Kristovy musí připisovati, jest hlavní příčinou, pro kterou nevěrecký svět na ni

¹⁾ Cf. Hurter S. J., Theol. dogm. Tom. I. p. 202 sq. edit. V. Oenip. 1885.

²⁾ Cf. Em. Bougaud, Církev. Podle 7. vyd. přel. Ant. Melka, str. 19 sl. V Praze 1923. Wilmers, I. c. p. 21 sq.

nevraží. Církev vystupuje ve všech svých činnostech, ve svých zákonech a ve svých požadavcích, které klade na mravní život všech svých členů, jako instituce Božská, která na svém učení nemůže naprosto ničeho měnit a proto se s mylnými a bludnými názory nynějšího světa v ničem nesmlouvá. Co jednou prohlásila za nauku Kristovu, za dogma, na tom trvá a svým členům ukládá pod ztrátou věčné spásy povinnost v dogma toto ve smyslu, v jakém je prohlásila, vírou Božskou věřit, a vylučuje bezohledně ze svého lůna všechny členy, kteří jí víry třeba jen v jediné dogma odírají.

3. Uvážíme-li, jaké pozeňání Církev sv. člověčenstvu vždy přinášela a dosud přináší, jak obnovila hned v prvé době svého trvání veškeru tvářnost země a jak ji dosud obnovuje všude tam, kde svobodně může svou činnost jevit, pak se nám mimovolně vynucuje otázka, která žádá rozřešení, jak jest možno vysvětliti často až šílené útoky, kterými veliká část jejich vlastních členů obzvláště v nynější době se snaží ji zničit?

4. Při řešení této otázky nesmíme zapomínati, že členové Círky milostí Boží k důstojnosti synů Božích povýšení chovají v sobě bez ustání starého Adama. Jest článkem víry, že nezřízená žádostivost (*rebellis concupiscentia*), která, jak praví Tridentinum, z hříchu pochází a k hříchu zase naklání, i v člověku posvěcující milostí ospravedlněném stále trvá. A tato nezřízená žádostivost stále se přiči požadavkům, které Církev sv. jménem samého Krista na mravní život svých členů činí. Veškeren život křesťanský jest na sebezápou založen, jak sám Kristus praví, že ten, kdo chce za ním přijíti, musí vzít každodenně na sebe kříž svůj a ho následovati.¹⁾ Každý křesťan, jenž chce nejen slouti, nýbrž také skutečně býti křesťanem, musí stále nad sebou samým státi jako vojín na stráž a bdíti nad každou svou myšlenkou, žádostí, snahou, každým svým citem a vnějším skutkem. Mimo to ukládá Církev sv. svým vyznavačům mnohé povinnosti, které se protíví zkažené přirozenosti lidské, jako jest sv. zpověď, ruzné posty, povinné obcování službám Božím na neděle a zasvěcené svátky atd. A tyto povinnosti ukládá všem svým členům bez výjimky, větší a přísnější měrou ještě svým kněžím, než prostým věřícím. A tu jest nám s opravdovým bolem vyznati, že kněží, a to nejen kněží jednoduší, nýbrž i biskupové, ano sami papežové nestáli vždy

¹⁾ Sr. Tomáše Kemp. Násled. Kr. Kniha I., hl. 25.

na výši svého kněžského ideálu. A poněvadž v životě kněží vidí věřící lid příklad svého vlastního života, proto pokleslost mravů duchovenstva měla zpravidla za následek také mravní pokleslost a spustlost obecného lidu. Duchovenstvo však, t. j. papež, biskupové a kněží representují naproti lidskému pokolení církve viditelnou v její nejdůležitější a nejpodstatnější části, v její hierarchii. Pozbude-li věřící lid k hierarchii důvěry, úcty a vážnosti, pak ztratí i víru v Božské ustanovení Círky viditelné vůbec a hledá pak posledního útočiště v Círce neviditelné, která se skládá jen z údů buď spravedlivých a dokonalých, aneb pro věčnou spásu od věčnosti Bohem předurčených. V obojím tomto případě Církev jako viditelná společnost Kristem k naší věčné spáse založená úplně mizí. Církev nemá pak papeže, jako viditelné hlavy, nemá biskupů a jejich pomocníků, kněží. Tyto hierarchické řady a stupně nejsou ustanovení Božského, nýbrž jsou toliko výsledkem čire lidského, historického vývoje, a mohou právě tak, jak tímto vývojem vznikly, požadavkem téhož vývoje, jenž podle změněných potřeb časových jinými směry se jeví, zase býti odstraněny. Církev má za svou neviditelnou hlavu jen Krista, a viditelné hlavy naprosto nepotřebuje.¹⁾ První zásadní nápor na Božskou instituci viditelné Círky učinili Hus a jeho stoupenci a po nich tento nápor ještě s větším úsilím a výsledkem obnovili reformátoři.

§ 4. Lutherova nauka o Círce.

V nauce o Círce a o příčině našeho ospravedlnění a posvěcení podstatně se liší nauka katolická od nauky protestantské, zejména luteránské. Podle nauky katolické i protestantské má každý člověk pro zásluhy Kristovy dojiti vnitřního ospravedlnění a ospravedlněním pojistiti sobě věčnou spásu. Jinak však dochází člověk hříšný tohoto ospravedlnění podle nauky katolické a jinak podle nauky protestantské. Podle nauky katolické jest to viditelná Církev, která v něm naukou Kristovou doprovázenou milostí skutkovou budí víru v tuto nauku, bázeň nad tresty, kterých si hříchy svými zasloužil, pak naději a důvěru v milosrdenství Boží, začátečnou lásku Boží a konečně lítost

¹⁾ Cf. Wilmers, l. c. p. 630 sqq.

nad hříchy spáchanými. A když jest takto připraven, pak mu vlévá církev posvěcující milost křtem sv., kterým ho také zároveň zaštěpuje jak v církev viditelnou tak i neviditelnou. Podle nauky katolické musí se státi každý člověk (aspoň „modo ordinario“) napřed členem církve viditelné, kterou teprv bývá zaštěpen do církve neviditelné. Neboť církev viditelná byla od Krista právě k tomu účelu založena, aby viditelnými prostředky od něho ustanovenými lidem zprostředkovala vnitřní ospravedlnění.

Zcela jinak řeší tuto otázku církev protestantská.

Člověk k svému ospravedlnění nepotřebuje církve viditelné, jemuž stačí Písmo sv., z jehož četby pozná, že Kristus za hříchy každého člověka, tudíž také za jeho hříchy, učinil zádost. Touto vírou jako nějakým nástrojem chopí se zásluh Kristových a těmito zásluhami jako nějakým bílým rouchem přioděje své hříchy a dochází ospravedlnění. A poněvadž každý člověk promítá svůj duševní stav a všechny vnitřní úkony jeho na venek a jeví je vnějšími smyslnými skutky, proto lidé, kteří mají stejnou víru, se spojují ve vnější společnost, která pak řídí nábožensko-mravní život jednotlivých členů, které k sobě pojí jednotná víra jejich. Podle protestantů jest viditelná církev jen dílem lidským a proto jen něčím nahodilým, což mohou její členové podle svého subjektivního přesvědčení buď úplně zrušiti aneb aspoň změnit. Církev viditelná má jen takovou moc, jako její členové na ni přenášejí, a proto ji také vykonává jen jejich autoritou a nikoliv autoritou Božskou.

Jak si člověk tvoří sám z četby Písma svou víru, tak si také tvoří svou církev, podle nauky katolické obě části církve, viditelná i neviditelná, jsou povýtce dílem Božským. K nabytí členství obojí církve musí ovšem člověk spolupůsobiti.

Podle nauky protestantské jest církev viditelná jen nahodilým účinem církve neviditelné, podle nauky katolické jest naopak církev neviditelná (aspoň modo ordinario) účinem církve viditelné a jejích prostředků, kterými ji Božský Spasitel na spásu člověčenstva opatřil.¹⁾

Lutheráni jen v tom se liší od Kalviniánů, že podle jejich nauky církev se skládá jen z členů věřících, kdežto Kalvi-

¹⁾ Cf. Möhler, Symbolik. 6. Aufl. S. 412 ff. Mainz 1843.

niáni k ní počítají toliko osoby od věčnosti k blaženosti nebeské předurčené beze všeho zřetele k jejich vlastní mravní hodnotě.

Každý blud důsledně logicky provedený vede vždy zase jen k bludu. Tak jest také nauka protestantská o církvi neviditelné jen logickou konsekvencí jejich bludného učení o ospravedlnění. Je-li spása člověka jediné dílem Boha, jenž je k ní od věčnosti předurčil beze všeho zřetele k jeho osobním zásluhám, jak Kalvín učil, aneb je-li ospravedlnění jeho podle nauky Lutherovy pouhým účinem víry, kterou v něm rovněž jen Bůh působí, pak jest viditelná církev k tomu úplně zbytečná.¹⁾

V důsledcích tohoto bludu byl Luther nucen popřítí veškerou hierarchické zřízení v církvi. Církev nemá svěcených biskupů, kněží a jáhnů Božskou mocí opatřených udělovati věřícím sv. svátosti, nemá papeže vykonávajícího z rozkazu Kristova svrchovanou pravomoc nad veškerou církví, nemá biskupů římskému papeži podřízených, kteří by jednotlivé části církve jako nástupcové sv. apoštolů mocí Kristem sobě danou řídili a zároveň s papežem jako svou hlavou nad neomylným hlásáním nauky zjevené v celé církvi bděli. Celé hierarchické zřízení církve katolické jak vzhledem k moci hieratické (quoad potestatem ordinis), tak i vzhledem k moci hierarchické (quoad potestatem jurisdictionis) jest Lutherovi nejen dílem číře lidským, nýbrž co jest ještě horšího, dílem přímo ďábovým. Luther zavrhl zásadně církev jako společnost viditelnou, samým Kristem na sv. Petru a apoštolech a jejich nástupcích založenou. Ale poněvadž sám Kristus skrze nástupce sv. Petra, římské papeže, a biskupy, nástupce ss. apoštolů, v životě národů ve svém vykupitelském díle až do skonání světa pokračuje, proto nauka jeho popírající církev viditelnou a její Kristem samým jí dané vnější a vnitřní zřízení, vede důsledně k popření samého Krista, Boha a člověka, kterého od založení církve a die Pentecostes nelze jinak mysliti, než jako hlavu církve nejen neviditelné, nýbrž i viditelné a její Božské hierarchie.

Že zavržení víry v Božskou autoritu vnější církve nutně pudí k zavržení samého Krista jako Boha a člověka a tím také k popření Božského původu a veškerého křesťanství, o tom podává nezvratný důkaz nynější protestantismus, jenž ve svých repre-

¹⁾ Cf. Hurter S. J., Theol. fund., I. c. p. 285 sqq.

sentantech často víru v Krista jako Boha člověkem učiněného zamítá a konečně v hotovém atheismu končí. Blud jest opakem pravdy. A jako každá pravda ve svých důsledcích vede nutně k Bohu, tak každý blud důsledně provedený nutně Boha popírá a končí v atheismu se vši jeho smrtonosnou záhubou, kterou ve svém lůně pro nábožensko-mravní, právní, sociální, vědecký, a umělecký život chová.

Odklon velké části nynější společnosti lidské od Krista zavinil hlavně protestantismus popřením víry ve viditelnou církev jako instituci Božskou.¹⁾

§ 5. Nauka Husova o Církvi.

1. Hus nedoveda v tehdejší Církvi lišiti živel Božský a živel lidský ztratil vůbec pravý pojem o Církvi, která svou podstatnou konstituci přijala od samého Krista a která tuto konstituci musí zachovati až do skonání světa. Hus si nebyl vědom, že lidé mohou sice nebeský lesk Božské konstituce Církve svým nekřesťanským životem zatemnit, ale že není v jejich moci, odstraniti to, co má v Církvi původ Božský. Jeho zásadní blud záležel v tom, že si osobil reformovati dílo Boží, na němž měniti něco nemá práva žádná bytost stvořená. Reformovati dílo Boží není než vzpoura člověka proti Bohu. A poněvadž Kristus založil církev viditelnou a dal jí své naprosto nezměnitelné vnitřní a zevnitřní zřízení jen k věčné a časné spáse pokolení lidského, proto každý útok na církev jako instituci Božskou musí přinést jen záhubu a neštěstí jak pro věčnost, tak i časnost všem jejím útočníkům.

2. Nemáme příčiny viniti nešťastného našeho reformatora z úmyslných bludů. Ano z tehdejších politických, národnostních, nábožensko-mravních a společenských poměrů, kterými život národa našeho v nehlubších svých základech byl rozčeren a to snad ne úplně bez viny representantů Církve, můžeme souditi, že úmysly Husovy byly dobré. Psychologicky lze snad vznik, vývoj a konečné ustálení bludů v duši jeho, které se nejen jemu, nýbrž i národu našemu staly osudnými, zcela dobře vysvětliti. Zajisté jest připustiti, že Hus mohl býti

¹⁾ Cf. Wilmers, l. c. p. 619 sqq.

subjektivně o svých bludech jako o nezvratných pravdách přesvědčen, ačkoliv není tak snadno připustiti naproste jeho subjektivní přesvědčení o bludných jeho naukách. Podle jeho mínění celý křesťanský svět se mýlil, jen on měl pravdu. Takovému přesvědčení jest sice psychologicky snad možné, ale pravdě velmi nepodobné. Než i v tom případě, že byl Hus o své bludné nauce subjektivně přesvědčen, jest na zřeteli míti, že subjektivní přesvědčení se vždy nekryje s objektivní pravdou. Subjektivních názorů o jednom a témže předmětu může býti nekonečný počet. Objektivní pravda jeho jest jen jedna. Mínění o smyslu a obsahu Písma sv. jest na př. mezi protestanty tolik, kolik jest různých protestantských církví a přece může míti Písmo sv. jako dílo Ducha Sv. jen jeden pravý smysl.

3. Každá pravda jest manifestací samého Boha. Z Boha vychází a k Bohu zase vede. To však platí jen o pravdě objektivní. Každé subjektivní přesvědčení i kdyby bylo sebe pevnější a nezvratnější, nekryje-li se s pravdou objektivní, zahrnuje v sobě blud, jenž nejen z Boha nevychází a k Bohu nevede, nýbrž přímě od Boha odvrací. A poněvadž mimo Boha není pro člověčenstvo ani věčného ani pozemského blaha, proto každý blud týkající se hlavně posledního cíle člověka jest vždy pramenem nejen věčné, nýbrž i časné záhuby jeho.

4. Jest pravda nad slunce jasnější, kterou také denní zkušenost potvrzuje, že blud rozštěpuje jak život jednotlivce, tak i rodiny, národa, státu, kdežto pravda jej harmonicky spojuje a jednotí. Pravda, toť jest Bůh, to jest Kristus, jenž sám o sobě pravil: „Já jsem cesta, pravda a život.“¹⁾ Pravdu svou nám Bůh zjevuje přirozeně skrze náš rozum a nadpřirozeně skrze své Zjevení. Ačkoliv oba obory pravdy se od sebe podstatně liší, přece jsou harmonicky spojeny. Pravda přirozená i nadpřirozená má svůj původ v Bohu. A jako Bůh nemůže sám sobě odporovati, tak i pravda pravdě nemůže se přičítati. Jak šťastný byl národ náš před Husem, hlavně za Karla IV., Otce vlasti, když celý jeho život řídila a ovládala církev katolická na-

¹⁾ Jan 14, 6.

ukou Kristovou! A proto jest Husa a jeho nauku pokládati za katastrofální neštěstí národa našeho. Husitismus vrhl pochodeň bratrovražedných bojů a svárů do života našeho národa, roztrhl a rozštěpil dosavadní jeho jednotu v různé strany, které namnoze neměly mezi sebou nic společného, než že se vespolně co nejzuřivěji ničily a vraždily. A poněvadž každý blud týkající se hlavně života nábožensko-mravního, vnikne-li až do jeho základů, tento život zcela otravuje a ničí, tak učinil i husitismus s národem naším. Bludy, které takofka vočkoval v celý jeho organismus, otravují dosud život jeho jak soukromý, tak i veřejný. Politická, společenská a náboženská rozervanost našeho národa má v husitismu svůj hlavní zdroj a původ.

5. Hus v nauce o Církvi jakož i v ostatních svých názorech, ve kterých se liší od učení obecné Církve, vychází z bludu Wicliffova o predestinaci, kterou Bůh jednu část člověčenstva věčným svým úradykem beze vší zásluhy určil pro věčnou blaženost, část druhou pak beze vší její viny odsoudil k věčnému zavržení. Hus rozeznává mezi podstatnou, nezvratitelnou a mezi nahodilou časovou spravedlností členů Církve a tvrdí, že předurčení pro spásu věčnou nemohou své spravedlnosti ztratiti, i když při tom hřeší, kdežto předurčení pro věčné zavržení, i když dobrými skutky nabyli nahodilé a časové spravedlnosti, jsou přece při tom předmětem nenávisti Boží.

Podle této nauky o predestinaci utvořil si Hus také svůj názor o Církvi. Podle jeho domněnky záleží Církev jen z členů v minulosti, přítomnosti a budoucnosti pro spásu věčnou Bohem od věčnosti předurčených.

Z 30 bludných Husových proposicí zavržených sněmem Kostnickým, hned prvá zní: „Unica est sancta universalis Ecclesia, quae est praedestinatorum universitas.“ (Jedina jest svatá všeobecná Církev, která jest souborem (universitas) lidí předurčených).¹⁾

K církvi sv. náleží podle Husa toliko lidé od věčnosti Bohem předurčení pro život věčný. A poněvadž tito lidé nejsou mimo vševědoucího Boha nikomu známi a proto nám lidem zhola neviditelní, proto také soubor jejich, v němž jediné záleží Církve Kristova, jest neviditelný.

¹⁾ Denzinger 627, cf. n. 629, 647.

7. Tento názor Husův o Církvi nepřičí se toliko nauce zjevené, nýbrž také samému zdravému rozumu. Neboť mohou býti lidé, kteří (naprosto řečeno) žijí po celý život v hříchu těžkém, jsou-li však předurčeni k životu věčnému, pak náleží k církvi neviditelné. Všichni, kteří nejsou předurčeni, nejsou členy církve Kristovy, nýbrž jsou členy církve ďáblovy.

Ale také naopak může se státi, že jsou na světě lidé spravedliví, kteří po celý život žijí ve stavu milosti posvěcující, nejsou-li však pro věčnou slávu předurčeni, nejsou údy Církve Kristovy, nýbrž přese vší svou spravedlnost a mravní dokonalost náležejí k církvi ďáblově.

Jak patrně, zaměňuje Hus Církev vítěznou, která již požívá slávy věčné v království nebeském a která skutečně se skládá jen z lidí předurčených, s Církví bojující na tomto světě. Ale v nauce o Církvi neběží popředně o Církev nebeskou v království Božím, nýbrž o Církev bojující zde na zemi, která jest teprve „in statu viae“, na niž ke království nebeskému teprve putuje. Členy Církve, o kterou nám zde běží, jsou „viatores“ a nikoliv „comprehensores“.

8. Je-li však Církev neviditelnou společností toliko členů předurčených, pak může míti také hlavu toliko neviditelnou a tou jest jediné Kristus. Kristus a nikoliv Petr jest skálou, na které jest Církev vzdělána. Moc nad Církví jest toliko duchovní a té neodevzdal Kristus Petrovi, nýbrž společnosti všech věřících (resp. všech předurčených), kteří ji skrze představené jimi samými volené a ustanovené vykonávají. Petr a apoštolové byli pouze služebníci Krista Pána a Církve. Petr byl hlavou apoštolů a Církve jen pro své zvláštní ctnosti. Církvi římské jest připisovati jakousi přednost před ostatními církvemi jen pro její živou víru a její slavné mučedníky a nikoliv pro nejvyšší moc, kterou Kristus nad veškerou Církví sv. Petra a v něm jeho nástupcům, římským papežům odevzdal. Římský papež jest jen potud nástupcem sv. Petra, pokud jest povolán ho v jeho svatosti následovati, ale není hlavou Církve, jež by byla opatřena svrchovanou mocí nad celou Církví. Tuto moc má jen neviditelná hlava Církve, Kristus, jenž ji vykonává skrze osvícené a svaté muže, jakými byli na př. sv. Ambrož, Augustin a Jeroným.

Představení Církve smějí jen ty členy vyobcovati, kteří pro smrtelný hřích Bůh sám z Církve vyobcova. Také rozlřešení od hříchů jest jen potud platné, pokud je sám Kristus vykonal. Hříšných prelátů, kteří jsou samým Kristem svého úřadu zbaveni, jest dovoleno jen tenkrát poslechnouti, prikazují-li něco, co jest v Písmě sv. obsaženo. Církevní tradice, obsažená ve výrocích sv. Otců a dekretch církevních sněmů, jen tenkrát věřící zavazují, obsahují-li pravdy a příkazy v Písmě sv. explicitě neb implicitě vyjádřené. — Dále učil Hus, že každý způsobilý zbožný kněz má právo a plnou moc, slovo Boží hlásati i tenkrát, když mu v tom jeho biskup aneb církevní představený brání. Jeho právo jest podmíněno a závisí toliko na jeho ctnostném životě a nikoliv na jurisdikci biskupské.

Jediný Kristus může hříchy kajícím hříšníkům odpustiti. Kněží mají jen právo, jim prohlásiti, že Kristus jim hříchy jejich odpustil.

9. Zdali Hus zavrhl také přepodstatnění (transsubstanciaci), jest dosud otázkou mezi theology a historiky spornou. V Kostnici rozhodně tvrdil, že nikdy něčemu podobnému neučil. Poněvadž však *trialogus* Wikliffův přeložil a mezi stoupenci svými rozšiřoval, ve kterém se tento článek víry popírá, není mínění neodůvodněno, že i v této otázce souhlasil se svým anglickým mistrem.

Přijímání Nejsvětější Svátosti pod obojí stalo se takorůka heslem veškerého hnutí husitského. Hus byl již v Kostnici, když fanatický Husův stoupenec Jakoubek ze Stříbra počal v Praze veřejně učiti, že jest k věčné spáse podle nařízení samého Krista přijímání pod obojí způsobou každému křesťanu nevyhnutelně třeba. Učení Jakoubkovo vzbudilo však mezi samými stoupenci Husovými nemalý odpor. A tu byl Hus v Kostnici tázán o své mínění. Napřed prohlásil, že jest Církve žádati v této příčině o souhlas a dovolení. Když však sněm Kostnický prikázal, že není věřícím dovoleno nařízení v celé západní Církvi všeobecně platného nešetřiti, tu vyzval Hus své stoupence, aby tohoto nařízení nedbali a tělo a krev Páně pod obojí způsobou dále přijímali, poněvadž prý jest se řídití příkladem Kristovým a pravdou a nikoliv zvykem, který prý jen nedbalost představených a věřících do Církve zavedla.

Revoluční nauka Husova vrcholí v 30. jeho větě sněmem Kostnickým zavržené, která zní: „Nikdo není světským panovníkem, nikdo prelátem, nikdo biskupem, kdo jest ve smrtelném hříchu.“¹⁾ Z této věty následuje, že i všechna nařízení, vydaná od světských panovníků, prelátů a biskupů žijících v těžkém hříchu nezavazují jejich podřízených, a že tito mají nejen právo nýbrž i povinnost, těmto nařízením všechnu poslušnost vypověděti.

10. Již z této kratičké úvahy jest patrné, že Hus svou naukou podvrací nejen všechn církevní, nýbrž i společenský a státní řád a pořádek. Nauka Husova jest eminentně revoluční. A proto církevní sněm kostnický prokázal odsouzením 30 bludných vět Husových nejen Církvi, nýbrž i světským státním neocenitelnou službu, kterou dovede oceniti jen ten, kdo znae nauku Husovu se táže „sine ira et studio“, jak by to vypadalo v Církvi a jak v jednotlivých státech, kdyby jeho nauka byla v životě jejich až do nejposlednějších konsekvencí provedena. Stav nábožensko-mravní jakož i společenský u všech křesťanských národů byl by zajisté daleko horší a zoufalejší, než jest stav nynějšího bolševického Ruska. Bez vnější autority neobstojí žádná náboženská společnost, ale ani rodina, ani obec, neřku-li říše. O tom, kdo nyní při každé příležitosti vhodné i nevhodné staví Husa obzvláště naší mládeži za vzor všeho následování hodný, o tom vším právem platí slova, kterými Božský Spasitel prosil na kříži Boha Otce za své učitele: „Ožče, odpust jim, neboť nevědí, co činí.“²⁾

§ 6. Církev jest společnost nerovná.

1. Rozdíl mezi společnostmi rovnou a nerovnou záleží v tom, že členům oné přísluší úplně stejná práva, i když vykonávání jejich vespolnou dohodou jen některým osobám svěřili, kdežto ve společnosti nerovné nejen vykonávání těchto práv jest nestejně, nýbrž i tato práva sama různým členům různou měrou jsou vlastní.

Otázka o rovnosti a nerovnosti Církve jako společnosti náboženské souvisí co nejtěsněji s formou či způ-

¹⁾ Denzinger 656

²⁾ Luk. 23, 34.

sobem vlády její. V této příčině se různí podstatně nauka katolická od nauky sekt protestantských.

2. Sněm Tridentský rozhodl definitivně tuto otázku, když ve svém 23. sezení v hl. 4. prohlásil: „Kdyby někdo tvrdil, že všichni křesťané bez rozdílu jsou kněžími Nového zákona aneb že všichni jsou opatření stejnou duchovní mocí, ten jak patrně podvrací církevní hierarchii, jež jest jako šik tábora dobře spořádaný...“¹⁾ Posvátný sněm prohlásil, že mimo ostatní církevní stupně náleží zejména biskupové, kteří na místo apoštolů nastoupili, k tomuto hierarchickému řádu, a že jsou, jak sv. apoštol praví, od Ducha Sv. postaveni řídití Církev Boží, a že jsou nad kněze povýšeni. Mimo to učí také ještě posvátný sněm, že při svěcení biskupů, kněží a ostatních řádů není potřebí souhlasu ani lidu ani jakékoliv světské moci a vlády tou měrou, že by bylo svěcení bez tohoto souhlasu neplatné. Ano při tom prohlašuje, že ti, kteří toliko lidem neb světskou mocí a vládou byli zvoleni a ustanoveni, aby církevní služby vykonávali, a kteří tuto službu vlastní opovržlivostí sobě osobují, že není pokládati za služebníky, nýbrž za zloděje a lotry, kteří nevstoupili dveřmi (do ovčince Páně).“ A nauku v této hlavě vyslovenou ještě místněji sněm určuje v can. 2., 6. a 7. A když synoda p i s t o j s k á r. 1794. tyto bludy protestantské opět hleděla obnoviti, obzvláště nauku, že Bůh všecku moc dal přímo celé Církvi, aby tato ji přenesla na římského papeže a biskupy, prohlásil tuto nauku papež Pius VI. bullou: „Auctorem fide“ za kacířskou.

Nejsou-li představení Církve opatření mocí, kterou věřící lid na ně přenesl a kterou také jeho jménem vykonávají, pak musí ji míti přímo od Krista Pána. Z toho nutně plyne, že jest podstatný, samým Kristem založený a ustanovený rozdíl mezi představenými Církve a jednoduchými věřícími, mezi kleriky a laiky, čili co totéž jest, mezi Církví učící a slyšící.

3. Avšak i v Církvi učící není rovnosti. I ta má různé stupně moci, na nichž členové její jsou postaveni. A poněvadž v různosti těchto stupňů jest úplná podřaděnost a nadřaděnost samým Kristem v nich založená,

¹⁾ Denzinger 965.

proto vládne v Církvi učící hierarchie, jež není lidského, nýbrž Božského práva. Slovo „hierarchie“ jest složeno ze dvou řeckých slov: „ἱερός“ (svatý) a „ἀρχή“ (vláda). Česky můžeme je přeložiti slovem: „svatovláda“. Je-li v Církvi učící Kristem zřízena svatovláda, pak nejen svatá jest moc a vláda, kterou jednotlivé její řády nad věřícím lidem vykonávají, nýbrž i moc a vláda, kterou řády vyšší mají nad řády nižšími.

4. Abychom o této svatovládě nabyli správných a jasných pojmů, jest nezbytno místněji přihlédnouti k významu slova: ordo, ordinatio (česky řád, svěcení). Někdy znamená „ordo“ (řád) sbor čili shromáždění těch, kteří podle jisté řehole žijí a Církvi slouží. V tomto smyslu mluvíme o řádu františkánském, dominikánském atd. Chceme-li však vyjádřiti vlastní smysl řádu, pak znamená buď stav osob jistou mocí Božskou ke spáse ne tak vlastní jako ke spáse věřících opatřených, aneb znamená posvátný úkon, kterým Církev sv. z ustanovení samého Krista jistým osobám posvátnou moc spojenou s potřebnou milostí uděluje, a tento výkon sluje pak ordinací čili svěcením. Tyto dva momenty vyjadřují bohoslovci latinskými termíny: „ordo“ a „ordinatio“. V našem českém jazyku máme pro oba významy jen jedině slovo: „svěcení“, které vyjadřuje jak posvátný úkon, jímž Církev z rozkazu Kristova svěceným osobám posvátnou moc podle vyššího neb nižšího stupně svěcení také různým způsobem uděluje, jako svěcení na biskupství, na kněžství neb na jáhenství, tak i účín tohoto posvátného úkonu, který osobě posvěcené uděluje nejen posvátnou moc, nýbrž vtiskuje duši její, aspoň co se týká vyšších svěcení, také nezrušitelné znamení, které v ní stále trvá.

5. Poněvadž církevní svatovláda nebyla Kristem svěřena celé Církvi, nýbrž jen určitým osobám, sv. Petru a ostatním apoštolům a jejich nástupcům, proto není církevní vláda demokracická. Nositelem této vlády není tedy křesťanský lid, jenž by ji pak svou mocí a autoritou na jisté osoby přenášel a skrze ně na místě svém vykonati dával. Hierarchie Církve sv. není proto lidská, nýbrž Kristem samým neprostředně jenom klerikům svěřená, kteří ji pak vykonávají jménem a mocí samého Krista, a nikoliv jménem a mocí věřícího lidu.

6. Hierarchie byla Kristem v Církvi za dvojím účelem usta-

vena. Předně má lidu věřícímu býti prostřednicí milosti posvěcující a milostí úkonných potřebných mu k životu nadpřirozenému. A milosti tyto mu zprostředkuje konáním mše sv. a přísluhováním sv. svátostí. A tato hierarchie sluje hierarchii „ordinis“. K „hierarchii ordinis“ náleží všechny ty osoby, které moci své konati mši sv. a přísluhovati sv. svátostmi nabývají zvláštním svěcením. V této hierarchii jest rozeznávati několik stupňů a to jednak původu Božského, jednak církevního. K oněm náleží „ordo episcopatus“, 2. „ordo presbyteratus“, 3. „ordo diaconatus“. K církevním svěcením jest počítati 1. podjáhny, 2. ostiáře, 3. lektory, 4. exorcisty a 5. akolyty. Podjáhentví stojí uprostřed mezi Božskými a církevními svěceními, ale bylo zařadeno již ve středověku k svěcením Božským čili vyšším a odděleno od svěcení církevních zvaných svěceními nižšími (ordines minores).

7. Mimo hierarchii „ordinis“ jest rozeznávati také ještě hierarchii „jurisdictionis“.

Aby Církev sv. vyplnila úkol, který jí Kristus vytkl, aby byla domem Božím, jeho nevěstou, jeho živým tělem, musí býti a se jeviti jako „acies bene ordinata“. A k tomu hierarchie „ordinis“ nestačí. Církev učící musí mimo moc konati obět novozákonnou a přísluhovati sv. svátostmi, býti opatřena také mocí vladařskou v pravém a vlastním smyslu, kterou ve veškerém svém vnějším životě musí udržovati pořádek. A proto hierarchie „ordinis“ musí doplňovati hierarchie „jurisdictionis“. A tato hierarchie má jen dva Kristem zřízené stupně, které jsou Božského práva, a to jest primát a episkopát, mezi které Církev sv. později vsunula mnohé jiné stupně hierarchické, jako kardinálát, patriarchát, exarchát, archiepiskopát a pod episkopatem ještě různé prelatury. Poněvadž jen primát jest opatřen neomezenou mocí vladařskou (potestate jurisdictionis) nejen nad veškerou Církví slyšící, nýbrž i nade všemi biskupy, kteří všichni dohromady, ale jen v odvislosti a v souhlasu s římským papežem vykonávají touž moc, jakou má římský papež jako viditelná hlava Církev a náměstek Kristův sám, proto obecně učí bohoslovci, že Kristus dal Církvi vládní formu monarchickou. To jest sice pravda, ale jen potud, pokud na tuto vládní formu pohlížíme jako na kontrast vlády demokratické. V tomto smyslu jest římský papež opravdu jediný monar-

cha v Církvi nejvyšší mocí jurisdikční opatřený. Nejvyšší moc římského papeže není v Církvi žádnou institucí omezena. Papež tuto moc vykonává jménem samého Krista, kterýž na něho přenesl všecku svou moc potřebnou k zachování jednoty ve víře, jakož i ve vládě vnější jak nad církví slyšící, tak i nad biskupy a podřízenými jim kněžími. A jelikož episkopát jest rovněž práva Božského a má od Krista účel, aby každý člen jeho v mezích své diecese a v oboru své právní sféry za souhlasu římského papeže vykonával jurisdikční moc jménem samého Krista, proto episkopát ani neomezuje ani nesiluje monarchické vlády římského papeže nad veškerou Církví. Episkopát neomezuje moci papežské. Neb římský papež nemůže své moci nad celou Církví zneužiti a nemá proto potřebi, aby biskupové po celém světě rozšíření tuto moc jeho, aneb aspoň užívání její v jistém smyslu mírnili a omezovali. Ale papež nepotřebuje ani sesilování své moci se strany episkopátu, jakoby této moci nevykonával v míře, v jaké jí byl Kristem pověřen. Římský papež jest ustanoven Kristem nejvyšším učitelem, knězem a pastýřem nad celou svou Církví. A touž moc mají také biskupové žijící v jednotě s římským papežem s tím toliko rozdílem, že plností této nejvyšší moci jest opatřen jediný papež sám, kdežto biskupům náleží jen v poslušnosti a poddanství pod římským papežem.¹⁾

Proto názor, že vládní forma Církev jest monarchická podle našeho soudu nevystihuje úplně poměru episkopátu k primátu a proto nevyjadřuje úplně Božské konstituce, kterou Kristus Církev opatřil. Pravíme-li, že Církev sv. byla od Krista Pána zřízena monarchicky, pak máme na zřeteli jen plnost moci primaciální římského papeže, ale při tom nevyjadřujeme druhého momentu konstituce Církev, totiž episkopátu, který jest právě tak Božského původu, jako primát. Proto míníme, že pojem monarchie nevyčerpává pojmu hlavní podstaty Božského zřízení Církev a nemajíce pro toto zřízení vhodnějšího výrazu nazýváme je „petro-apoštolským“, který výraz k obojímu momentu, k primátu i episkopátu, přihlíží.²⁾

8. Církev sv. jako společnost nadpřirozená, jež má nejvyšší účel, jaký společnost zde na světě míti může, věčnou totiž spásu

¹⁾ Cf. Camill. Mazzella S. J., l. c. p. 408 sqq.

²⁾ Cf. Camill. Mazzella, l. c. p. 425 sqq.

lidského pokolení, záležící v neprostředním patření na tvář Boží, převyšuje všechny lidské společnosti zde na světě a podstatně se ode všech liší. A poněvadž není společného rodu (genus proximum), k němuž by Církev s jinými společnostmi, buď veřejnými (státními) aneb soukromými náležela, nemůžeme na ni konstituci žádné jiné společnosti v souznačném smyslu (in sensu univoco) přenášeti. Podle našeho soudu jediný jest pojem, jenž výstižně vyjadřuje Božskou konstituci Církev, pravíme-li, že má konstituci petroapoštolskou. V tomto výměru přichází k úplné platnosti jak primát, tak i apoštolát (resp. episkopát).

Nevystihuje-li zřízení Církev úplně pojem monarchie, jest naprosto bludný názor o její konstituci aristokratické a ještě více demokratické. Neboť názor prvý přihlíží jen k episkopátu a popírá primát. Druhý názor popírá nejen primát, nýbrž i episkopát a přisuzuje veškeru moc v Církví věřícímu lidu, jenž ji pak na biskupy a biskupové na římského papeže jako na svého zástupce přenášejí.¹⁾

9. Zřízení, které dal Božský Spasitel Církví ve sv. Petru a sv. apoštolech, musí tato podržeti až do skonání světa. Sv. Petr žije a působí touže neomezenou mocí, kterou mu světil Kristus nad svými beránky a ovce, v každém římském papeži, a sv. apoštolové přenášejí svou řádnou moc, kterou je Božský Spasitel v poddanosti pod sv. Petrem opatřil, na biskupy, pokud žijí v jednotě a v poslušnosti s římským papežem. Toto zřízení, které Božský Spasitel dal Církví sv., jest jediné na světě. Žádnou státní formu nelze k němu přirovnati. Římský papež má neomezenou jurisdikci nad celou Církví. Jest nejen nejvyšším učitelem a knězem, nýbrž i svrchovaným pastýřem, jest nejvyšším monarchou. Aby nevybočil z mezí této moci Kristem mu svěřené, jest opatřen týmž Kristem darem neomylnosti. A poněvadž Kristus z ároveň s ním touž mocí a touž neomylností opatřil také biskupy, spojené s římským papežem, proto jest učící Církev složená z římského papeže a biskupů jediným co nejpevněji sčlankovaným a spojeným tělesem, jehož sílu žádná moc stvořená nezlomí. O podstatné

¹⁾ Cf. Bougaud str. 27 sld.; Wilmers, l. c. p. 287 sqq.; Časopis kat. duchov. roč. XLVI (LXXI) r. 1905. Článek Dr. Fr. Bully: O zřízení Církev katol. za prvních dob, str. 826 sld.

na Božském ustanovení založené konstituci Církev zcela různé nauky hájí novatoři a reformatoři.

V této nauce s pravých kolejí vybočil ještě před reformatory Marsilius Menandrinus svým spisem: „Defensorium fidei“. Chtěje se zalichotiti Ludvíku bavorskému, římskému papeži nepřátelskému, počal učiti, že nosičem, jemuž přináleží nejvyšší moc v Církví, jest celé těleso Církev. Není tedy rozdílu mezi Církví učící a slyšící. Celá Církev jest učící. A poněvadž tuto svou moc přenáší svou autoritou na jisté osoby, nevykonávají pak tyto osoby moci od Církev sobě svěřené jménem Kristovým, nýbrž jen jménem všeobecné Církev. K této bludné nauce dospěl z nesprávného názoru, podle něhož prý v každé společnosti právem přirozeným náleží veškerá její moc celé společnosti, která pak nemohouc ji sama vykonávati přenáší ji toliko na jisté své členy. — Podle Marsilia nemá Církev své konstituce od Krista, nýbrž dala si ji sama. Svou moc přenesla napřed na světské panovníky a poněvadž tyto ji často zneužívali, pak ji světila biskupům, kteří proto jsou zodpovědni jak Církví, tak i panovníkům za způsob, jakým ji vykonávají. — Blud tento odsoudil papež Jan XXII. konstitucí: Licet. (23. října 1327.)¹⁾

10. Tento blud přijali a do posledních krajností vyvinuli protestanté. Podle jejich domněnky není v Církví žádné svátovlády ani „ordinis“ ani „jurisdictionis“ Kristem ve sv. Petru a apoštolech ustanovené. Všechnu moc duchovní odevzdal Kristus bez rozdílu Církví, která jest prý jen ve své obecnosti, jak sv. Petr praví, rodem vyvoleným a královským kněžstvem.²⁾ A poněvadž není fysicky možno, aby všichni věřící nauku Kristovu hlásali, sv. svátostmi přísluhovali a Církev jako viditelnou společnost řídili, proto volí celé shromáždění věřících ze svého středu jisté osoby, které jako jeho sluhové tuto duchovní moc na místě jeho vykonávají. A jako celý sbor věřících tyto své sluhové volí a do jejich úřadů uvádí, tak je může zase této moci zbaviti a je s jejich úřadů sesaditi.

11. Podobnou bludnou nauku o církevní hierarchii hlásal tak gallikánský theolog Edmundus Richerius ve svém

¹⁾ Denzinger 495 sqq.

²⁾ I. Petr 2, 9.

anonymně v Paříži vydaném spise: „De ecclesiastica, et politica potestate“. Podle jeho bludné domněnky neodevzdal Kristus posvátných svých klíčů prvotněji (prius), neprostředněji (immediatus) a podstatněji essentialius) sv. Petru, nýbrž Církvi. A proto sv. Petr a jeho nástupcové nevykonávají tuto moc klíčů jménem svým, nýbrž jménem Církve, kterou jsou k tomu delegováni.

12. Tento bludný systém hlavně o moci papežské přijali také Van-Espen, Febronius (Mikuláš Hontheim), více méně Jansenisté. Mikuláš Hontheim popírá samu podstatu moci papežské, totiž nejvyšší moc jurisdikční vztahující se nejen k Církvi slyšící, nýbrž i ke všem kněžím a biskupům a snižuje ji na pouhou moc zachovati v Církvi jednotu a pořádek. A tuto moc smí římský papež vykonávat i toliko mocí sdružovací (consociatione), dozorem (inspectione) a pouhým kollegiálním řízením.

Že v Církvi jest a) podstatný rozdíl mezi kleriky a laiky a b) že v řádu klerikálním jest Kristem samým zřízena svatováclavská různá stupně v sobě zahrnující, jest „de fide“.¹⁾

a) Důkaz z Písma sv.

13. Již ve Starém zákoně vyhradil Bůh veškeru moc hierarchickou jedinému pokolení levitickému a vyloučil z ní všechna ostatní pokolení. Proto byl také Saul zavržen, Osiáš malomocenstvím potrestán, Core, Dathan a Abíron zemí pohlceni, že náležíce k jiným pokolením osobovali si výkony kněžské. Levity nazývá Bůh před příslušníky všech ostatních pokolení, levity svými,²⁾ a poroučí, by na svůj úřad zvláštními posvátnými obřady byli posvěceni³⁾ a Bůh sám se nazývá jejich losem a dědictvím.⁴⁾ Celý národ israelský byl sice národem vyvoleným a Bohu jako zvláštní jeho majetek zasvěceným. Nicméně bylo konání obětí a všech bohoslužebných úkonů Bohem samým vyhrazeno jedinému pokolení levitskému, takže toliko toto pokolení ze samého ustanovení Božího bylo jediným prostředníkem mezi Bohem a celým národem israelským.

14. Co ve Starém zákoně toliko předobrazeno, bylo splněno v Kristu. Kristus, Bůh a člověk, nepřijal své trojí vykupitelské moci, učitelské, kněžské a pastýřské, zajisté od lidu, nýbrž měl

¹⁾ Wilmers, l. c. p. 40 sqq.

²⁾ Num. 3.

³⁾ Exod. 29.

⁴⁾ Deut. 18, 2.

ji přirozeným právem jako Bůh člověkem učiněný. Jakým způsobem ji však chtěl Církvi odevzdati, záviselo výhradně na jeho pozitivní vůli, a tuto vůli nám projevil Písmem sv. a Božskou Tradicí. A oba tyto prameny Zjevení Božího svědčí, že Kristus vyvolil ze všech svých posluchačů jen určité osoby a že jen těmto osobám svěřil pokračování ve svém vykupitelském úřadě. A osoby tyto vyvolil sobě sám bez účasti v této volbě strany ostatních věřících. Proto osoby Kristem neprostředně vyvolené nelze pokládati za delegáty čili zástupce ostatních věřících. Jak je Kristus sám beze vši ingerence se strany ostatního lidu sobě vyvolil, tak je také svou mocí opatřil. Proto byli sv. apoštolové se sv. Petrem v čele, a podobně jsou také jejich nástupcové, římský papež a biskupové, výhradně jen náměstkové Kristovi a nikoliv náměstkové lidu věřícího, a jejich moc jest a zůstane vždy až do skonání světa taková, jakou jim Kristus svěřil. A žádná moc na světě nemá práva tuto moc buď súzovati neb rozšiřovati. Jen k sv. Petru pravil Božský Spasitel: „A tobě dám klíče království nebeského, a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“¹⁾ A rovněž jen sv. Petru odevzdal svrchovanou moc nad beránky a ovce svými, když k němu u jezera genezaretského pravil ona světodějná slova: „Pasiž beránky, pasiš beránky, pasiš ovce mé.“²⁾ A jako k sv. Petru, podobně pravil výhradně jen k němu a ostatním apoštolům: „Cokoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi a cokoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“³⁾ A když po svém vzkříšení se zjevil sv. apoštolům zavřenými dveřmi ve večeradle, v němž se uzavřeli ze strachu před Židy, řekl jim: „jako mě poslal Otec, i já posílám vás. A to pověděv dechl (na ně) a řekl jim: Přijměte Ducha Sv., kterým odpustíte hříchy, odpouští se jim, a kterým zadržíte, zadržány jsou.“⁴⁾ Moc hříchy odpouštět nebo zadržeti jest výlučně jen moc Božská. Jen Bůh, jenž hříchy našimi bývá urážen, může nám je odpustiti. A proto jest naprosto nemožno, aby věřící moc

¹⁾ Mat. 16, 19 sl.

²⁾ Jan 21, 16 sl.

³⁾ Mat. 18, 18.

⁴⁾ Jan 20, 21 sl.

hříchy odpustiti neb zadržeti jako moc svou se sebe přenášeli na jisté lidské osoby, které by pak jejich jménem moc tuto vykonávaly. Mají-li tuto moc stvořené rozumné bytosti, pak ji mohou míti jen od Boha a jedině jménem Božím mohou ji vykonávati. A tuto moc svěřil Kristus po svém vzkříšení jen sv. apoštolům a jejich nástupcům. Aby Božský Spasitel tuto moc svěřil všem věřícím, a aby tito ji přenášeli na jisté osoby, které by pak ji na věřících samých vykonávali jménem a mocí jejich a nikoliv jménem a mocí Kristovou, jest myšlenka tak absurdní, že netřeba se s ní déle zabývati. Že jen sv. apoštolové opatřili mocí biskupskou a je toliko zplnomocnil, aby nejen sami konali na jeho památku nekrvavou obět, kterou při poslední večeři před svým umučením ustanovil, nýbrž aby na jeho místě své nástupce touž mocí opatrovali, plyne jasně ze slov Božského Spasitele, když po poslední večeři pravil k sv. apoštolům: „T o č i ň t e n a m o u p a m á t k u.“ A když po svém vzkříšení Kristus Pán zjevil se sv. apoštolům v Galilei na hoře, na kterou přijít jim byl uložil, pravil zase jen k nim, a nikoliv k celému zástupu na této hoře shromážděnému: „D á n a j e s t m i v e š k e r á m o c n a n e b i a n a z e m i. J d o u c e t e d y u č t e v š e c k y n á r o d y, k ř t í c e j e v e j m é n u O t c e i S y n a i D u c h a S v. u č í c e j e z a c h o v á v a t i v š e c k o, c o j s e m p ř i k á z a l v á m.“¹⁾ Kristus mluví tu o moci, která jemu jako člověku byla od Otce nebeského pro zásluhy jeho umučení a smrti dána (moc Božská, kterou měl jako Božská osoba od věčnosti, nemohla mu býti dána) a na tuto moc se odvolává, přikazuje sv. apoštolům (ale jen jim a jejich nástupcům), aby všechny národy vyučili jeho nebeské nauce a křtem sv. je pak přijali za členy jeho světové říše, kterou přišel založit.

15. Že Kristus Pán veškeru posvátnou moc učitelskou, kněžskou a pastýřskou neprostředně svěřil jen apoštolům a v nich jejich nástupcům, toho byli si také apoštolové úplně vědomi a podle toho také jednali a věřící při každé dané příležitosti v tomto smyslu poučovali. Tak píše sv. Pavel k Židům: „N i k d o n e b ě ř e t é d ů s t o j n o s t i s o b ě s á m, n ý b ř ž j s a p o v o l á n o d B o h a, j a k o ž i A a r o n. T a k a n i K r i s t u s n e o s o b i l s i s á m d ů s t o j n o s t i v e l e k n ě z e, n ý b ř ž (d a l m u j i t e n), j e n ž k n ě m u p r a v i l: S y n m ů j j s i t y; j á d n e s

¹⁾ Mat. 28, 18 sld.

zplodil jsem tebe.“¹⁾ Jako důstojnost velekněze ve Starém zákoně nesměl nikdo sám sobě přivlastňovati a vykonávati, kdož nebyl k ní Bohem samým povolán, podobně i Kristus se nestal veleknězem Nového zákona sám ze své (lidské) vůle, nýbrž k důstojnosti této jej povýšil sám Bůh Otec, jenž učiniv ho člověkem, tím již svěřil mu také úřad velekněžský, aby mohl na vykoupění člověčenstva smírnou obět na kříži přiměsti. A na jiném místě píše: „T a k o n á s s u d k a ž d ý j a k o o s l u ž e b n í c í c h K r i s t o v ý c h a s p r á v c í c h (r o z d a v a č í c h) t a j e m s t v í B o ž í c h.“²⁾ Ss. apoštolové nepokládají se za služebníky věřícího lidu, nýbrž za služebníky Kristovy, kteří nespravují a nerozdávají darů a milostí od lidu přijatých, nýbrž jako náměstkové Kristovi jsou rozdávači (dispensatores) tajemství Božích, předně jako hlasatelé nebeských pravd všechen lidský rozum přesahujících a pak jako prostředníci nebeských milostí Kristem člověčenstvu na jeho spásu na kříži zasloužených. To plyne také zcela jasně ze slov sv. Pavla, kterými se loučil s biskupy v Miletě shromážděnými. „M ě j t e p o z o r n a s e b e,“ t a k p r a v i l k n i m, „i n a v š e c k o s t á d c e, v e k t e r é m D u c h S v. u s t a n o v i l v á s b i s k u p y, a b y s t e s p r a v o v a l i C í r k e v B o ž í!“³⁾ Tedy Duch Sv. ustanovuje biskupy, aby řídili a spravovali Církev Boží. Biskupové — a co platí o biskupech, platí podobně také o ostatních služebnících Božích, — nespravují Církev sv. ani jménem svým, ani jménem věřícího lidu, nýbrž mocí Ducha Sv., kterého jim sám Kristus při svěcení na jejich úřad uděluje. Proto praví Skutky apoštolské o sv. Pavlu a sv. Barnabáši, že vlastní svou autoritou ustanovovali kněze v jednotlivých církvích.⁴⁾ Mimo to ustanovil sv. Pavel Timothea biskupem v Efesu a Títana Kretě, a to nejen aby sami tyto církve řídili, nýbrž aby na jiných místech biskupy ustanovovali. Tak píše sv. Pavel k Titovi: „K t o m u j s e m t ě n e c h a l n a K r e t ě, a b y s s p r a v i l n e d o s t a t k y a u s t a n o v i l p o m ě s t e c h p r e s b y t e r y (b i s k u p y, k n ě z e), j a k j s e m t i b y l n a ř í d i l.“⁵⁾ A jelikož sv. Pavel znal tvrdou a bezcitnou povahu

¹⁾ Žid. 5, 4.

²⁾ I. Kor. 4, 1.

³⁾ Skut. 20, 28.

⁴⁾ Skut. 14, 22.

⁵⁾ I, 5.

Kreťanů a věděl, že výtky, kterou jim učinil básník Epimenides, že jsou všichni lháři, zlá zvěř, břicha lenivá,¹⁾ zaslouhují do jisté míry také Kreťané, kteří Kristovu nauku buď již přijali aneb byli ochotni ji přijati, proto klade Titovi na srdce, aby netrpěl jejich nepravostí, odporujících zákonu Kristovu, nýbrž aby je přísně káral a při tom nešetřil ani slov ostřejších. „Proto je kárej,“ tak Tita napomíná, „aby byli zdrávi ve víře, nezabývajíce se židovskými báje a příkazy lidí, kteří se odvracejí od pravdy.“²⁾ Dále mu připomíná, které ctnosti má Kreťanům zejména na srdce klásti a kterých nepravostí je vystříhati a končit: „To mluv a přimlouvej a vytýkej s veškerým důrazem.“³⁾

Z těchto slov jest zcela patrné, že sv. Pavel byl si jasně vědom své pastýřské moci naproti církvím, které založil, a že má právo, ano i povinnost, touto mocí opatřit i své nástupce, kterým správu církví od něho založených svěřil.

Jest sice pravda, že za staré Církve volbu biskupů vykonával namnoze se sousedními biskupy také věřící lid. Dokud lid tento se snažil vyvoliti muže pro tento úřad nejhodnější a nejzpůsobilejší, Církve tento způsob volby biskupů trpěla. Když však lid věřící počal při tom míti na zřeteli více své vlastní stranické zájmy než blaho Církve, pak byla Církve nucena autoritativně prohlásiti, že právo voliti biskupy a ostatní sluhy Boží nepřísluší církevní obci, nýbrž výhradně jen jí samé. Tak učinila na sněmě nicejském II. r. 787., na němž v can. 3. prohlásila, že každá volba biskupa neb kněze neb jáhna, kterou vykoná světská vrchnost, jest neplatná... Kdo má býti vysvěcen na biskupství, musí býti biskupy zvolen.“⁴⁾ A podobný dekret vydal sněm cařihradský IV. r. 869, jenž rovněž v can. 28. prohlásil: „Posvátný a všeobecný sněm nařizuje (definit), že nikdo ze světských vladařů a mocnářů se nesmí vkládati do volby neb ustanovení patriarchy neb metropolitů aneb kteréhokoli biskupa, a to hlavně proto,

¹⁾ Tit. 1, 12.

²⁾ 1. c. 14.

³⁾ 1. c. 2, 15.

⁴⁾ Denzinger 305.

že žádnému světskému vladaři, nerci-li jednoduchým věřícím, nepřísluší vykonávati tuto moc, nýbrž spíše aby mlčeli a dali sami na sebe pozor.“¹⁾

§ 7. Rozčlenění „hierarchie ordinis“ a „jurisdictionis“.

a) Hierarchie ordinis.

1. Vláda, kterou Kristus v Církvi zřídil a sv. apoštolům se sv. Petrem v čele a jejich legitimním nástupcům k vykonávání svěřil, sluje vládou svatou čili svatovládou (hierarchií) z různých důvodů. Vláda tato jest svatá již pro svůj původ, kterýž vzala ze svého původce, Krista Bohočlověka, jest svatá pro svůj účel, který záleží ve vzdělání mystického těla Kristova²⁾, jest také svatá pro své prostředky, kterými z ustanovení Kristova jeho tělo vzdělává, jako jest jeho nebeská nauka, novozákonná nekrvavá obět a svátosti a církevní zákonodárství, které k zachování vnější kázně v životě Církve a tím také k vnitřnímu posvěcování jednotlivých věřících směřuje.

2. A osoby touto svatovládou opatřené nemají jí vykonávati po způsobu světských panovníků, nýbrž po způsobu samého Krista, jak sv. Petr napomíná, když píše k představeným Církve: „Pasterádce Boží, které jest u vás, přihlížejíce k němu nikoli z přinucení, nýbrž dobrovolně podle vůle Boží, ani s mrzkou ziskuchtivostí, nýbrž ochotně, ani jako lidé, kteří vládnou pánovitě nad úděly, nýbrž jako ti, kteří jsou vzory stádcí; a když se objeví arcipastýř, obdržíte nevadnoucí korunu slávy.“³⁾ Ano, sám Kristus se představuje sv. apoštolům a jejich nástupcům za vzor, který mají při vykonávání svatovlády sobě svěřené napodobovati. Jako Kristus, Mistr a Pán se propůjčoval svým apoštolům za jejich sluhu, tak i sluhové Boží, kteří stojí v čele svatovlády, mají býti jako služebníci, a kdož mají právo zasedati mezi stolujícími, jsou povinni ostatním přísluhovati.⁴⁾ A proto sluhové Boží mají výkony své vlády spojovati podle pří-

¹⁾ Cf. Denzinger 339.

²⁾ Efes. 4, 12.

³⁾ I. Petr 5, 2 sld.

⁴⁾ Luk. 22, 26 sld.

kladu Božského Spasitele vždy s pokorou, skromností, trpělivostí a hlavně s l á s k o u, ve které se vzor života Krista Pána, tohoto Božského hierarchie, nejkrásněji a nejvelebněji jeví.¹⁾

3. Již dříve jsme se zmínili, že církevní svatovláda se jeví dvojitým způsobem a) jako „hierarchie ordinis“ (svatovláda svěcení) a b) jako „hierarchie jurisdictionis“ (svatovláda pravomoci). Novější theologové připojují k této dvojí svatovládě ještě „potestatem Magisterii,“ (moc učitelskou) a rozeznávají trojí moc: n a u k y, s v ě c e n í a v l á d y. Ale poněvadž moc učitelská jest v moci: „ordinis“ a „jurisdictionis“ již obsažena, jest přednost dáti rozeznávání jen dvojí moci: moci „ordinis“ a „jurisdictionis“. Zde přihlížíme však hlavně k hierarchii „ordinis“.

4. ad a) Svatovláda zvaná „ordinis“, jejíž vrchol záleží v moci konati obět novozákonnou, směřuje ke skutečnému tělu Kristovu ve Svátosti oltářní přítomnému, kdežto „hierarchie jurisdictionis“ má za předmět v z d ě l á n í m y s t i c k é h o t ě l a Kristova. O způsobu, jakým se sluhům Božím této dvojí duchovní moci dostává, praví sv. Tomáš :

„Duchovní moc jest dvojí: jedna svátostní (kterou nazývají také mocí hieratickou), druhá právomocná (jurisdikční, hierarchickou v užším a vlastním smyslu tak zvanou). Moc svátostní se uděluje svěcením . . . a moc tato zůstává v člověku, jenž jí svěcením nabyt, pokud žije, i kdyby upadl v rozkol neb v kacířství . . . Právomoc se uděluje jednoduchým sdělením té neb oné osobě a nemusí v ní zůstatí trvale. Schismatické a kacíři ji ztrácejí a nemohou proto nikoho rozhrěšiti, nikoho z Církve vyobcovati. Také nemohou odpustků udělovati aneb něco podobného učiniti. A kdyby tak činili, nemá to platnosti.“²⁾

5. Kristus udělil ss. apoštolům moc. aby „potestatem ordinis“ čili moc svěcení na osoby vyvolené za jejich nástupce zvláštními posvátnými obřady, jím samým ustanovenými, přenášeli.

„Potestas ordinis“ obsahuje v sobě nejdůležitější církevní úřad kněžský, který Kristus mimo úřad učitelský a pastýřský ss. apoštolům odevzdal, a který ss. apoštolové měli zase na své nástupce přenášeti. Ačkoliv oba tyto úřady, jak učitelský tak i pastýřský, mají za poslední a konečný účel posvěcovati věřící, přece tak činí jen nepřímou, pokud totiž nebeskou naukou a přiměřenými zákony připravují srdce věřících ku přijetí milosti

¹⁾ Cf. Dunin-Borkowski S. J., l. c. p. 55 ff.

²⁾ III. qu. 63. art. 1.

posvěčující, kdežto úřad kněžský obětí mše sv. a ss. svátostmi tuto milost přímou vlévá do srdcí lidských, ze kterých byly překážky této milosti odstraněny. Že touto mocí Kristus a) ss. apoštolů opatřil, čili jinými slovy, že je sám vysvětil na biskupy, a b) je zplnomocnil, ano jim přikázal, by tuto moc zvláštním posvátným obřadem také na své nástupce přenášeli, o tom již Písmo sv. podává jasné důkazy.¹⁾

ad a) Že Kristus Pán ss. apoštolů mimo mimořádné výsady opatřil také řádnou mocí biskupskou (episcopali potestate ordinis), to naznačuje již v rozmluvě s Nikodemem, když k němu o nutnosti obrodu skrze křest sv. pravil: „A men, a men pravím tobě: nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha (Svatého), nemůže vejíti do království Božího.“²⁾ A tuto moc duševně obrozovati věřící vodou a Duchem Sv. udělil ss. apoštolům slovy: „Jdouce učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha Sv., učíte je zachovávatí všecko, co jsem přikázal vám.“³⁾ Podobně o nutnosti přijímání svého Těla a své Krve pravil: „Nebudete-li jísti Těla Syna člověka a pítí jeho Krve, nebudete míti v sobě života.“⁴⁾ A moc sytiti věřící Tělem a Krví svou udělil ss. apoštolům při poslední večeři, když jim přikázal, aby podobně jako on sám podal jim k požívání Tělo své a k pití Krev svou, i oni na jeho památku tak činili, proměňující chléb v Tělo a víno v Krev jeho a podávající je věřícím k životu věčnému. — A moc klíčů, kterou jim přislíbil slovy: „Čokoli svázete na zemi, bude svázáno i na nebi a cokoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi,“⁵⁾ udělil jim po svém vzkříšení, když k nim pravil: „Přijměte Ducha Sv. Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadrženy jsou.“⁶⁾

ad b) Po svém vzkříšení se zjevoval Božský Spasitel ss. apoštolům ještě po 40 dní, mluvě s nimi o království Božím.⁷⁾

¹⁾ Cf. Hettinger, Lehrbuch der Fundamentaltheologie II. Teil S. 136 ff. Herder 1879.

²⁾ Jan 3, 5.

³⁾ Mat. 28, 19, 20.

⁴⁾ Jan 6, 54.

⁵⁾ Mat. 18, 18.

⁶⁾ Jan 20, 22.

⁷⁾ Skut. 1, 3.

O čem s nimi mluvil, jest poznati z j e d n á n í ss. apoštolů, kteří nejen že hlásali jeho nebeskou nauku a různými zákony život věřících na cestě k spáse věčné řídili, nýbrž jim také posvátnými vnějšími obřady milost posvěcující udělovali. Tak očišťovali věřící k ř í t e m sv. od hříchu dědičného a všech osobních hříchů a pozitivně je posvěcovali, v z k l á d á n í m r u k o u křesťany ve svátosti biřmování v životě milosti posvěcující utvrzovali,¹⁾ biskupy světili, jak píše sv. Pavel k Timotheovi: „Z této příčiny připomínám ti, abys opět rozněcoval milost Boží, která jest v tobě v z k l á d á n í m r u k o u m ý c h.“²⁾ A co přikázal Božský Spasitel ss. apoštolům při poslední večeři: „to čiňte na mou památku“, činili ss. apoštolové, jak sv. Pavel, jenž ve svém listu ke Korintským píše: „K a l i c h p o ž e h n á n í, k t e r ý ž ž e h n á m e, n e n í - l i ž s p o l e č e n s t v í m k r v e K r i s t o v y? A c h l é b, k t e r ý l á m e m e, n e n í - l i s p o l e č e n s t v í m t ě l a K r i s t o v a?“³⁾ A tak dosvědčují ss. apoštolové slovy a skutky, že byli poslání k posvěcování věřících, „aby za účelem zdokonalení svatých konali službu a vzdělávali tělo Kristovo, až bychom se sešli všickni v jednotu víry a poznání Syna Božího, v muže dospělého, v míru (in mensuram) plnosti Kristovy.“⁴⁾

6. Ve svatovládě zvané „ordinis“ jest rozeznávati tři stupně či řády (ordines), které jsou Božského původu, a to jsou 1. biskupové, 2. kněží a 3. jáhnové. O poměru mezi biskupy a kněžím byly na sněmu Tridentském prohlášeny tyto věročlánky:

a) Biskupové jsou vyšší, než kněží (presbyteris superiores).

b) Biskupové mají moc biřmovati a světití.

c) Tato dvojí moc není jim s kněžím společna, nýbrž jest jen jim vlastní.

d) Svěcení od biskupů udělená jsou i bez souhlasu neb volby lidu neb moci světské platná.

e) Sluhové, kteří nejsou církevní mocí ani řádně vysvěceni, ani poslání, nýbrž přicházejí odjinud, nejsou legitimními sluhy slova Božího a přísluhovateli sv. svátostí.⁵⁾

¹⁾ Skut. 8, 17.

²⁾ II. Tim. 1, 6.

³⁾ I. Kor. 10, 16.

⁴⁾ I. Kor. 4, 12 sl.

⁵⁾ Trid. Sess. XXIII. can. 7.

f) Mimo to ještě sv. synod prohlásil, že mimo ostatní řády církevní k hierarchii „ordinis“ především náleží biskupové, kteří nastoupili na místo apoštolů a kteří jsou Duchem sv. ustanoveni, jak praví apoštol, řídití Církev Boží.¹⁾

7. Že vrcholem „hierarchie ordinis“ jsou biskupové, o tom nemůže býti již z Písma sv. — o Božské Tradici zde prozatím ještě nemluvíme — nejmenší pochybnosti. Oni jsou představenými Církvě, ustanovenými k jejímu řízení,²⁾ jim přísluší hlásati slovo Boží, vykládati a věřícím vštěpovati pravý smysl nauky nebeské,³⁾ řídití veřejnou bohoslužbu,⁴⁾ přísluhovati sv. svátostmi,⁵⁾ slovem jsou ve všech věcech církevních „προεστωτες“, (představenými) pracujícími ve slově a službě Boží,⁶⁾ a kdykoliv potřeba káže, mají věřící také napomínati, kárati a souditi.⁷⁾ Vykonávají takto všechny úřady sv. apoštolů, kterými z rozkazu Kristova v jeho vykupitelském díle pokračovali.

Že k hierarchii „ordinis“ mimo biskupy náleží ještě kněží a jáhni, jest rovněž „de fide“, jak sněm tridentský prohlásil:

„K d o b y t v r d i l, ž e v C í r k v i k a t o l i c k é n e n í s v a t o v l á d y (h i e r a r c h i e) B o ž s k ý m z ř í z e n í m u s t a n o v e n é, k t e r á s e s k l á d á z b i s k u p ů, k n ě ž í a s l u h ů (j á h n ů), b u d i ž z C í r k v e v y o b c o v á n.“⁸⁾

Že ustanovení církevních sluhů na nejnižším stupni Božské hierarchie stojících, které podle řeckého textu „διάκονοι“ jáhny nazýváme, se zakládá na právu Božském, vysvítá zcela jasně ze Skutků apoštolských, které uvádějí jednak bližší příčinu, která dala sv. apoštolům podnět k vyvolení z ostatních věřících sedmi jáhnů, jednak také vysvětlují povinnosti, které jim ss. apoštolové svátostným vzkládáním rukou svých na ně uložili. O Božském původu třetího stupně hierarchického nebylo nikdy v Církvě ani nejmenší pochybnosti.

9. Jisté obtíže působí druhý stupeň hierarchie, který nyní zpravidla řádem kněžským ve vlastním smyslu (ordo sacerdotii vel presbyteratus) sluje. Obtíže tyto mají svou příčinu v tom, že nikde v Písmě sv. Nového zákona není obsaženo místo,

¹⁾ ibid. cap. 4.

²⁾ Skut. 20, 28.

³⁾ I. Tim. 4, 16; II. Tim. 4, 2 sld.; Tit. 5, 22.

⁴⁾ I. Tim. 2.

⁵⁾ I. Tim. 5, 22.

⁶⁾ I. Tim. 5, 17.

⁷⁾ I. Tim.

⁸⁾ Sess. XXIII. can. 6.

z něhož se vši jistotou dalo by se dokázati, v čem záleží rozdíl mezi biskupy a jednoduchými kněžími, což lze vysvětliti tím, že termíny: „episcopus“ a „presbyteros“ nebyly v nejstarší Církví za časů apoštolských tak ustáleny, aby jako nyní: „episcopus“ znamenal výhradně jen hierarchu prvního, „presbyteros“ však teprve druhého řádu.

Etymologicky nevyjadřuje ani slovo: „ἐπίσκοπος“ ani „πρεσβύτερος“ dogmatického pojmu, jaký Církev podle nauky zjevené spojuje s osobou biskupa a s osobou kněze.

Ve staré Církví zřizovali ss. apoštolové a jejich nástupcové v každé náboženské obci, kterou zřídili, zvláštní kollegia představených, a těmto kollegiím svěřovali řízení a spravování založených obcí v ohledu hierarchickém jak co do svěcení tak i co do pravomoci (et quoad ordinem et quoad jurisdictionem). Kollegia tato neskládala se však z členů sobě úplně rovných, nýbrž měla členy co do moci různé. Měla, jako samé kollegium Petro-apoštolské, jehož byla nápodobou a obrazem, jednoho muže v čele, jenž byl opatřen plnou řádnou mocí apoštolskou nejen naproti jednoduchým věřícím, nýbrž také naproti ostatním členům kollegia jim k pomoci a podpoře přiděleným. A poněvadž do těchto kollegií byli voleni zpravidla muži starší, tedy: „πρεσβύτεροι“, slula také „πρεσβυτέρια“. A poněvadž k těmto presbyteriím náleželi právě tak jejich představení, tedy nynější biskupové, jako jednodušší jejich členové, kteří nyní výhradně presbytery (jednoduchými kněžími) nazýváme, mohli všim právem tehdejší nástupci ss. apoštolů v plné jejich řádné moci, tedy nynější biskupové, slouiti „presbytery“. A jelikož tehdejší sborům představených, složeným z jednoho biskupa a zpravidla z několika kněží, příslušela povinnost, míti dozor, dozírati (ἐπισκοπεῖν) k mravnímu životu obce sobě svěřené, mohli se i jednoduší kněží nazývati rovněž tak „ἐπίσκοποι“ dozorci (inspektory), biskupy jako jejich představený, nynější biskup. Jasný doklad této změny slova: „presbyteros“ (starší, kněz druhého řádu) a „episkopos“ podává sv. Lukáš ve Skutcích apoštolských. Když byl sv. Pavel v Miletě, tak vypravuje, poslal do Efesu a povolal k sobě starší Církev, ke kterým, louče se s nimi, pravil: „Mějte pozor na sebe i na všecko stáde, ve kterém Duch Sv. ustanovil vás biskupy, abyste spravovali Církev Boží.“¹⁾ Tedy tytéž

¹⁾ Skut. 20, 17. 28.

představené Církev, které nazývá starší Církev, nazývá rovněž biskupy, kterým jest spravovati Církev Boží. Podstatná různost tohoto dvojího řádu zcela jasně vysvítá z listů sv. Pavla k Timotheovi a k Titovi. Napomíná-li sv. Pavel Timothea, aby proti duchovní osobě žaloby nepřijímal, leč na základě dvou neb tří svědků, pak zajisté Timotheus jako soudce duchovních osob musí náležeti k vyššímu hierarchickému řádu než duchovní osoby, které měl souditi. Tím jest také vyjádřen podstatný rozdíl mezi církevními představenými prvního a druhého řádu, mezi biskupy a jednoduchými kněžími.

Ještě jasněji rozdíl tento vyjadřuje sv. Pavel ve svém listě k Titovi, jemuž píše: „K tomu jsem tě nechal na Krétě, abys spravil nedostatky a ustanovil po městech duchovní (πρεσβυτέρους).“¹⁾ Představený, který má v jednotlivých obcích nejen všecky nepořádky odklízeti, nýbrž také, a to zde hlavně na váhu padá, po městech, kde toho jest potřeba, ustanovovati presbytery (kněze), má zajisté vyšší hierarchickou důstojnost, než mají kněží, které jest mu světiti a v jednotlivých obcích ustanovovati.

Tak již sv. Klement římský ve svém I. listu ke Korintským na označení rozdílu mezi biskupy a kněžími neuzívá názvů: „ἐπίσκοπος“ a „πρεσβύτερος“, nýbrž nazývá biskupy velekněžími (ἀρχιερέως) a presbytery kněžími (ιερέως). Píše: „Kdož v určité doby přinášejí oběti, jsou příjemní a blažení (accepti et beati). Řídíce se zákonem Božím, nebloudí. Neboť veleknězi jsou přiděleny jeho (velekněžské) výkony, kněžím jest jejich vlastní místo určeno a levitům (jáhnům) jejich služba, a laikové jsou vázání příkázáními laickými.“²⁾

Ačkoliv v nejstarší době biskupové a jednoduší kněží zvláště jmény se od sebe namnoze nelišili, přece jim připisovány podstatně různé úřady jakož i různé úkony těchto úřadů. Tak na př. připisuje sv. Cyprián moc přísluhovati svátosti biřmování výhradně jen biskupům, když praví: „Což nyní také u nás se děje, že ti, kdož byli v Církví pokřtěni, se předvádějí před představené Církev, aby skrze naši modlitbu a vzkládání rukou při-

¹⁾ Ti. 1, 5.

²⁾ Cf. Caillau e Guillon. op. cit. Tom. I. p. 46.

jali Ducha Sv. a Božským (nezrušitelným) znamením dostoupili vrcholu (svátosti křtu)¹⁾. A sv. Jeroným, jenž ostatně hleděl moc kněžskou naproti biskupům co nejvíce rozšířiti a zveličiti, přece zcela určitě prohlašuje, že moc svěcení kněžstva náleží výhradně jen biskupům. Znam jest jeho výrok: „Co činí biskup, mimo svěcení, čeho by také kněz nečinil?“²⁾ Podobně píše sv. Jan Zlatoústý: „Toliko vzkládáním rukou vynikají (biskupové) nad kněze.“³⁾ A sv. Athanasius praví, že „Ischyras byv svěcen od kněze Collutha není pravým knězem.“⁴⁾

10. Ačkoliv jest z Písma sv. jisto, že biskupové nazývání také presbytery (kněžími), nevysvítá z něho s touž jistotou, že naopak nazývání také presbyteri (kněží) také biskupy. Pochybnost v této příčině vzniká hlavně ze dvou míst Písma sv.: ze Skutků apoštolských 20, 17, kde sv. Lukáš vypravuje, že sv. Pavel povolal k sobě z Efesu do Miletu starší Církve, které pak později biskupy nazývá, a z listu sv. Pavla k Filippenským, 1 sl., kde s Timotheem vzkazuje všem věřícím zároveň s biskupy a jáhny milost a pokoj od Boha, Otce našeho, a od Pána Ježíše Krista. Z těchto dvou výroků dovozují někteří interpretové, že v jedné a téže částečné Církvi bylo několik představených, kteří sluli biskupy. Jsou to skutečně jen biskupové, aneb se jimi rozumějí též presbyteri (kněží)?

11. V této otázce není mezi bohoslovci úplné jednoty. Názor jejich jest trojí:

a) Petavius míní, že jednoduší kněží (presbyteri) ve staré Církvi nikdy se nejmenovali biskupy, nýbrž že v každé jednotlivé křesťanské obci bylo ustanoveno a vysvěceno několik biskupů, jimž byl jeden z nich za představeného ustanoven. Z těchto biskupů byli pak jednotliví posíláni za představené do obcí, které v sousedství byly zřizovány. — Než tuto domněnku nelze připustiti. V Písmě sv. nemá nejen žádné opory, nýbrž vše svědčí proti ní. Tak píše sv. Jan, jak Apokalypse svědčí, jednotlivým představeným Církve efeské, smyrnenské, pergamské atd., které anděly nazývá, a nikoliv celému

¹⁾ Epiest. 73, 9.

²⁾ Ep. 145 ad Evang.

³⁾ Hom. in I. Tim. 11, 1.

⁴⁾ Apol. c. Arian. cap. 12.

sboru jejich, z čehož patrno, že každá Církev měla jen jednoho biskupa, i když mu na jeho podporu bylo několik presbyterů (kněží) přiděleno. To také zcela jasně plyne z listu sv. Ignáce k Filadelfským,¹⁾ jenž jim píše: „Přičiňte se, abyste jednu přičast (Eucharistii) přijímali. Jen jedno jest tělo Ježíše Krista, jen jeden kalich..., jako jest jen jeden biskup s presbyteriem a s jáhny společnými služebníky mými, abyste to, co činíte, činili podle vůle Páně.“

b) Druhý názor popírá vůbec, že by byl kdy jednoduchý kněz se nazýval také biskupem, a následovně že každá jednotlivá Církev měla vždy jen jediného biskupa, který se sice také nazýval presbyterem (knězem), poněvadž náležel ke sboru presbyterů čili kněží, kdežto název biskupa jediné přednostovi presbyteria náležel jako „terminus technicus“, jímž jen jeho řád a úřad, nikoliv však také řád a úřad jednoduchých presbyterů vyjadřován. Na řešení otázky, jak potom lze vysvětliti výrok Skutků apoštolských,²⁾ že sv. Pavel z Miletu poslal do Efesu a povolal k sobě starší Církve, odpovídají stoupenci této nauky, že neposlal jen do Efesu, nýbrž do všech sousedních měst, kde zvláštní Církve byly zřízeny, a že povolal biskupy všech těchto Církví k sobě do Miletu, aby se s nimi rozloučil. — A množný počet biskupů, které sv. Pavel s Timotheem pozdravuje na počátku svého listu k Filippenským, vysvětlují tak, že sv. Pavel neposlal listu tohoto výhradně jen k Filippenským, nýbrž také ke všem ostatním sousedním církvím v Macedonii, podobně jako poslal II. list ke Korintským, také ostatním Církvím v Achaji³⁾ a list ke Koloským určil také pro Církev laodicejskou.⁴⁾

c) Třetí názor konečně praví, že jednoduší presbyteri nazývání také biskupy, jelikož náleželi ke sboru, jemuž příslušel dozor nad Církví. Tohoto mínění jest sv. Jan Zlatoústý⁵⁾, Theodoret v komentáři k témuž místu (Phil. III.), sv. Jeroným⁶⁾ a jiní. Z toho však neplyne, že všichni presbyteri náležejí k jed-

¹⁾ Collect. ss. Eccl. Patrum, edit. cit. tom. I. p. 79.

²⁾ 20, 17.

³⁾ II. Kor. 1, 1.

⁴⁾ Kolos. 4, 16. Cf. Christ. Pesch. Praelect dogm. Tom. I. p. 197 sq.

Freiburg; Brisg.

⁵⁾ In Phil. 1, 1. M. 62, 163.

⁶⁾ Id Tit. 1, 5. (M. 26, 562.)

rcmu presbyteriu, měli stejnou moc a důstojnost. Vždy byl v tomto sboru jeden, jenž měl moc a vládu nad ostatními členy. To dokazuje zcela jasně sv. Pavel ve svém listu k Filipenským, v němž na počátku pozdravuje biskupy v množném čísle, později však se obrací jen na jednoho z nich, jehož nazývá svým přímým soudruhem (σύζυγε γνήσιε). Z toho patrně, že jen tohoto pokládal za svého kollegu, obdařeného plnou apoštolskou mocí, tedy za biskupa v plném smyslu slova. — Názor tento jest asi pravdě nejpodobnější a jak se zdá, odstraňuje také nejsnazším způsobem všechny obtíže, které působí neurčitost terminologie, kterou ve staré Církvi řád biskupský a kněžský vyjadřován.

Ačkoliv z Písma sv. lze se vši jistotou dokázati, že již za časů apoštolských mimo jáhny byly ještě dva hieratické, podstatně od sebe se lišící řády: biskupové a kněží, přece terminy, vyjadřující různé tyto dva řády, se teprve později ustálily. Ale již sv. Ignác jedná ve svých listech o třech hierarchických řádech nejen co do věci, nýbrž i co do názvu s takovou určitostí, že někteří protestantští theologové právě z této příčiny pochybovali ovšem zcela bezdůvodně o pravosti a věrohodnosti listů samých. Tak píše tento Otec apoštolský v listu „ad Magnesios“: Za předsednictví biskupa na místě Božím a kněží (presbyterů) na místě senátu apoštolského a mně přemilých jáhnů, jimž jest svěřena služba Pána našeho Ježíše Krista.¹⁾ A na jiném místě v témž listu chválí Fotiona jáhna, že jest poddán biskupu jako dobrotě Boží a presbyteriu jako zákonu Božímu.²⁾ A ke konci tohoto listu praví: „Hleďte se utvrditi v nauce Krista Pána a apoštolů, aby vše, co činíte, se potkalo se zdarem... s veledůstojným (vaším) biskupem a duchovní důstojně s ním spojenou korunou našeho presbyteria a bohumilých vašich jáhnů.“³⁾ A s touže jasností uvádí stupnici tří hieratických řádů: biskupů, kněží a jáhnů také v listu „ad Trallianos“, kde píše: „Ať všichni ctí jáhny jako rozkaz Ježíše Krista a biskupa jako obraz Otcův a kněze jako senát

¹⁾ Magn. 6, 1. edit. cit. Tom. I. p. 68.

²⁾ l. c. p. 67.

³⁾ l. c. p. 69.

Božský a sbor apoštolský.“¹⁾ A na jiném místě praví: „Před těmi (kacíři) se chraňte, čehož dosáhnete, nebudete-li se pyšniti a neodvrátíte-li se od Pána Ježíše Krista a od biskupa a od přikázání apoštolů... Kdo cokoli činí bez biskupa, bez presbyteria a jáhnů, nemá čistého svědomí.“²⁾ A v listu „ad Smyrnaeos“ píše: „Všichni následujte biskupa jako Ježíš Kristus Otce svého, a presbyterium jako apoštolů a jáhny jako přikázání Boží. Ať bez biskupa nikdo nic nepodniká, co se Církve týká... Bez biskupa není dovoleno ani křtítí ani agapy slaviti. Jen co biskup schválí, jest Bohu milé.“³⁾ Poměru mezi biskupem a ostatním duchovenstvem nemohl sv. Ignác dáti jasnější a určitější výraz, než tímto výrokem. Podle ustanovení samého Krista jest biskup jediným učitelem, veleknězem a pastýřem ve své obci, čili co totéž jest, ve své diecesi. Všichni ostatní kněží mohou úkony tohoto trojího úřadu vykonávati jen zplnomocněním biskupovým jako jeho podřízení spolupracovníci. Proto každý jednoduchý kněz hlásá slovo Boží, koná obět novozákonnou, přísluhuje lidu věřícímu ss. svátostmi a řídí jej na cestě k věčné spáse jen autoritou biskupovou. O tom byla a jest celá Církev přesvědčena. Tomuto přesvědčení dávali již ss. Otcové výraz větou: „in dioecesi nihil sine episcopo“. Jen biskup pokládán za nástupce ss. apoštolů v jejich řádné moci se vztahující k určité diecesi. Jednoduší kněží a jáhni jsou sice také nástupci ss. apoštolů, ale jen v části jejich moci. A tuto moc, kterou jim Církev sv. svěcením na kněžství, resp. na jáhenství uděluje, mohou jen potud vykonávati, pokud jim biskup k tomu uděluje jurisdikci, pokud se týče, kanonickou missi. A poněvadž již ve staré Církvi byl apoštolský původ každého biskupa pokládán za Božský zdroj vši jeho moci, proto byl v každé jednotlivé Církvi na důkaz apoštolské posloupnosti každého jejího biskupa založen zvláštní katalog, do něhož byla zapisována jména všech jednotlivých biskupů, jak v ní po sobě následovali. Proto vyzývá Tertullian kacíře své doby,

¹⁾ l. c. p. 71.

²⁾ l. c. p. 72.

³⁾ l. c. p. 84.

aby „dokázali původ svých církví, aby rozvinuli pořad svých biskupů, svou posloupností sahající od počátku až na poslední dobu, na důkaz, že první onen biskup měl buď některého z apoštolů nebo z mužů apoštolských, setrvavších v jednotě s apoštolu, za svého původce (auctorem) a předchůdce.“¹⁾

Také Klement alexandrijský uznává trojí stupeň Božské hierarchie. Ve svém spise: „Paedagogus“ praví: „Přemnohé předpisy týkající se osob vyvolených se uvádějí v Písmě sv. Některé se týkají kněží (presbyterů), jiné biskupů, jiné jáhna, jiné vdov.“²⁾

Trojí stupeň hierarchický uznává také Origenes, jenž říká: „Více se ode mne (kněze) žádá, než od jáhna, a od jáhna více než od osoby světské, Ten však, jenž má moc nad veškerou Církví (biskup), bude skládati účet za celou Církví.“³⁾

Ustanovení jednotlivých biskupů i při větším neb menším počtu kněží (presbyterů), pokládáno v Církví vždy za naprosto nutnou podmínku k zachování potřebné jednoty v každé jednotlivé Církví. Tak píše sv. Cyprián: „I kdyby větší počet členů Církví vzdorovitě a hrdě opustil, Církví přece Krista neopustí... Věz tedy, že biskup jest v Církví a Církví v biskupu, a kdo není s biskupem, není v Církví, a marně sobě namlouvají ti, kdož nežijíce v míru s kněžstvem... se domnívají, že přece aspoň skrytě jsou s některými věřícími ve spojení, neboť Církví, jež jest všeobecná a jen jedna, není ani roztržena ani rozdělena, nýbrž jest sjednocena a tmelem kněží mezi sebou spojených sloučena.“⁴⁾

Dalších dokladů pro tříčlennou církevní hierarchii „ordinis“ z pozdější doby netřeba již uváděti. Neboť všichni ss. Otcové a církevní spisovatelé předpokládají konstituci jednotlivých

¹⁾ De praescript c. 32. (M. 2. 44.)

²⁾ Paed. I. 3. cap. 12. (M. 8, 675.)

³⁾ In Jer. Hom. 11. n. 3. (M. 13, 376.)

⁴⁾ Epist. 55. n. 24. (edit. Hartel 2, 643.)

církví na tomto trojím hierarchickém řádě založenou jakožto děj historicky všeobecně známý, na němž veškeré ústrojí Církve a veškeren její náboženský a mravní život závisí. A proto také Církví každý pokus popřítí buď Božský původ těchto tří hierarchických (resp. hieratických) řádů, nebo podstatnou různost jejich zamítala vždy se vši rozhodností nejen jako kacířství, nýbrž zároveň také jako nauku vyvracející ze základů veškeru Kristem jí danou Božskou konstituci.¹⁾

b) Hierarchie „jurisdictionis“.

13. ad b) Mimo hierarchii „ordinis“ ustanovil Kristus v Církví své také hierarchii „jurisdictionis“.

Kristus opatřil ss. apoštoly se sv. Petrem v čele nejen nejvyšší mocí „ordinis“, vysvětliv je při poslední večeři na biskupy, nýbrž také nejvyšší mocí jurisdikční. Obojí tuto moc měli podle rozkazu Spasitelova přenášeti na své nástupce. V apoštolské řádné moci jsou oba nižší hieratické řády: kněžský a jáhenský obsaženy. Proto mají ss. apoštolové nástupce trojího řádu: nástupce opatřené plnou apoštolskou mocí jejich, a to jsou biskupové, pak nástupce, opatřené jen částí moci apoštolské, a to jsou jednoduší kněží, a konečně jsou jejich nástupci v moci apoštolské také ještě jáhni, kterým přísluší pouhá přísluha při oběti mše sv. a při udělování ss. svátostí. A tuto trojí moc udělovali ss. apoštolové a udělují dosud jejich nástupcové trojím různým svěcením: na biskupství, na kněžství a na jáhenství.

Aby se však nositelé této trojí moci: biskupové, kněží a jáhni vykonávající tuto trojí moc navzájem nerušili, nýbrž ji podle vůle Kristovy řádně k blahu věřících vykonávali, opatřil Kristus ss. apoštoly ještě druhou mocí, mocí jurisdikční...

Moc jurisdikční, kterou Kristus ss. apoštolům a v nich také jejich nástupcům svěřil, jest dvojí: „fori externi“ a „fori interni“. Prvá směřuje k udržování pořádku a kázně ve vnějším a veřejném životě Církve, druhá má za přímý účel pořádek a kázeň ve svědomí každého jednotlivého věřícího. Ona udržuje veřejné blaho Církve, tato směřuje k sou-

¹⁾ Cf. Časopis kat. duch. roč. 1905 článek Dr. Frant. Bully: O zřízení Církve Kristovy za prvých dob str. 826 sld. G. Wilmers, De Christi Eccl. Ratisb. 1879 p. 291 sqq.

kromému blahu jednotlivých věřících podporujíc pokrok v jejich duchovním životě.¹⁾

Touto mocí obdrželi ss. apoštolové od Krista Pána nejen právo, nýbrž i povinnost, hlásati jeho nebeskou nauku všem národům, ale nejen hlásati, nýbrž je pod ztrátou věčné spásy ve svědomí také zavazovati, v tuto nauku věřiti a podle ní svůj život ve všech jeho projevech a směrech zařizovati. To zcela jasně plyne ze slov Božského Spasitele k sv. apoštolům, jimž poroučí: „Jdouce do veškerého světa kažte evangelium všemu stvoření.“ A že jim udělil zároveň moc zavazovati ve svědomí k víře v jejich kázání, plyne z dalších jeho slov: „Kdo uvěří a bude pokřtěn, bude spasen; kdo však neuvěří, bude zavržen.“²⁾

A moci této byli si ss. apoštolové vědomi a proto také podle příkladu Kristova, jenž učil jako moc máje a ne jako zákonníci a fariseové,³⁾ zavazovali ve svědomí své posluchače v jejich učení věřiti, jak píše sv. Pavel ve svém II. listu k Tessalonickým: „Jestli však někdo neposlouchá slova našeho (daného) tímto listem, toho poznamenejte a neobcujte s ním, aby byl zahanben.“⁴⁾

Moc kázati slovo Boží zahrnuje v sobě dvojí moment: Předně vnitřní schopnost, které kazatel nabývá řádným způsobem přijetím příslušného svěcení, a pak zevnější oprávněnost k používání této vnitřní schopnosti svěcením nabytém, které nabývá církevním posláním se strany legitimního představeného. Poněvadž však naprosto řečeno k hlásání slova Božího není zapotřebí zvláštního svěcení, proto mohou i laikové obdržeti od biskupů církevní posláni, které je opravňuje hlásati slovo Boží.

14. Avšak pravomoc (jurisdikce) udělená Kristem ss. apoštolům nebyla omezena pouhým autoritativním hlásáním slova Božího, nýbrž se vztahovala hlavně k správě a řízení Církve vůbec. A jurisdikce tato zahrnuje v sobě moc zákonodárnou, soudcovskou a kárnou.

Moc zákonodárnou v plné její neomezenosti slíbil Božský Spasitel sv. Petru slovy: „Tobě dám klíče králov-

¹⁾ Cf. Van Noort, De Eccl. Christi edit. 3. p. 43. Amster. 1913.

²⁾ Marek 16, 15. sl.

³⁾ Mat. 7, 29.

⁴⁾ 3, 14.

ství nebeského a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi,¹⁾ a udělil ji pak jemu u jezera tiberiadského, když k němu pravil: „Pasiž beránky, pasíž ovce mé.“²⁾ A tuto moc zákonodárnou udělil Kristus Pán v podřízenosti pod sv. Petrem také ostatním apoštolům slovy: „Cožkoli svázete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“) Vázati a rozvazovati neznamená nic jiného, než moc zákonodárnou, která sice neváže fyzicky, nýbrž mravně svědomí věřících, a poněvadž tohoto vázání a rozvazování nevykonávají apoštolové mocí svou, nýbrž vykonává ji skrze ně sám Ježíš Kristus, proto účinky této dvojí moci svazovací a rozvazovací platí nejen pro tento život, nýbrž i pro život věčný.

Že Kristus dal ss. apoštolům s mocí zákonodárnou také moc soudcovskou a kárnou, plyne zcela patrně z návodu jeho, kterého jest při bratrském napomínání (in fraterna correctione) šetřiti. „Zhřeší-li proti tobě bratr tvůj,“ tak praví Božský Spasitel, „jdi a pokárej ho mezi sebou a jím samým. Poslechneli tě, získal jsi bratra svého. Pakli neposlechni, přiber si ještě dva neb tři, aby v ústech dvou neb tří svědků stálo pevně veškeré slovo. Nebude-li jich dbáti, pověz Církvi, pakli však ani Církve neposlechni, budiž tobě jako pohan a publikán.“⁴⁾

A tuť trojí moc, kterou Kristus před svou smrtí apoštolům slíbil, po svém vzkříšení jim také udělil, když k nim pravil: „Jako mne poslal Otec, i já posílám vás.“⁵⁾ A tato moc nesměruje toliko k zevnější kázni, nýbrž také k vnitřnímu náboženskému a mravnímu životu jednotlivých věřících, což plyne z dalších slov Spasitelových: „Přijměte Ducha Sv. Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadržány jsou.“⁶⁾ A ss. apošto-

¹⁾ Mat. 16, 19.

²⁾ 21, 15 sl.

³⁾ Mat. 18, 18.

⁴⁾ Mat. 18, 15, 17.

⁵⁾ Jan 20, 21.

⁶⁾ Jan 20, 23.

lové, kdykoliv potřeba kázala, také této trojí moci používali. Tak na př. uložili křesťanům z pohanstva obráceným a mezi Židy žijícím, aby se z držovali od věcí obětovaných modlám, a od krve a od udávenin.¹⁾ K zdržování tomuto nebyli křesťané zavázáni ani přirozeným, ani pozitivním zákonem Božským. Povinnost tuto jim tedy ss. apoštolové uložili z á k o n e m církevním. A osv. Pavlu a Timotheovi poznamenávají Skutky apoštolské: „Když pak chodili po městech, odevzdávali jim ustanovení, vydaná od apoštolů a starších, kteří byli v Jerusalemě, aby je zachovávali.“²⁾ A sv. Pavel byl si této moci zcela jasně vědom, jak patrně ze slov jeho v listu ke Korintským: „Chválím vás, bratří, že ve všem na mne pamatujete a zachováváte příkázání, jak jsem je vám podal.“³⁾ Jakého druhu byla tato příkázání, vysvětluje z dalších jeho slov, kterými proučí, aby muži se modlili s hlavou odkrytou, ženy však s hlavou přikrytou, a aby ti, kteří lačněji, doma se nasýtíli.⁴⁾ A tyto rozkazy končí slovy: „Ostatní věci uspořádám, jakmile přijdu.“⁵⁾ Mimo to týž apoštol potrestal krvesmilníka,⁶⁾ Hymenea a Alexandra vyloučením z Církve.⁷⁾ A o Korintských samých v tomto listu píše: „Smetlou-li mám přijít k vám, čili s láskou v duchu mírnosti?“⁸⁾ A touto mocí apoštolskou hrozí jim: „Předpověděl jsem,“ tak jim píše, „a předpovídám, jako bych byl přítomen po druhé, ač nyní jsem ještě nepřítomen těm, kteří prve zhřešili, i všem ostatním, že přijdu-li opět, šetřiti nebudu...“ „Proto píši toto jsa nepřítomen, abych, až budu přítomen, nemusil si počínati příkře podle moci, kterou mi dal Pán, abych vzdělal a nikoliv abych kazil.“⁹⁾

1) Skut. 15, 29.

2) 16, 4.

3) I. Kor. 11, 2.

4) I. c. v. 34.

5) I. c. v. 4 sld.

6) I. Kor. 5, 3 sld.

7) I. Tim. 1, 19 sl.

8) I. Kor. 4, 21.

9) II. Kor. 13, 2.

15. Ke konci jest se ještě zmíniti, zdali k á r n á m o c apoštolů obsahovala v sobě mimo tresty d u c h o v n í také tresty h m o t n é.

Odpověď na tuto otázku závisí na povaze této kárné moci. Jelikož Kristus Pán touž moc, kterou byl opatřen jako Vykupitel od Otce nebeského, přenesl na sv. apoštoly, a poněvadž moc jeho byla v každém směru neomezena, zahrnovala moc nejen tresty duchovní, nýbrž i všechny ostatní tresty, jejichž použití duševní blaho věřících žádá. A proto nemůže býti pochybnosti, že moc Kristem apoštolům daná nevyučovala používání ani trestů hmotných. —

16. Nyní rastává předuležitá otázka, zdali také moc jurisdikční, Kristem v apoštolech k zachování jednoty a pořádku v Církvi založená, má nějaké stupně a kolik jest těchto stupňů. Zde běží nám o určení těch stupňů, které s á m K r i s t u s u s t a n o v i l a které proto jsou Božského původu.

Nemůže býti nejmenší pochybnosti, že hierarchické stupně Božského práva jsou jen dva a to jest p r i m á t a e p i s k o p á t. Mezi tyto dva stupně vsunula Církve po časech apoštolských ještě jiné hierarchické důstojnosti, kterými se římský papež o různé výkony své Kristem sobě svěřené moci s biskupy a s kněžími dělí. K těmto Církvi ustanoveným hierarchickým stupňům jest počítati kardinály, patriarchy, exarchy, primasy, arcibiskupy a pod biskupy různé prelatury. Než tyto různé prelatury, jak časem z potřeby jeho vznikly, tak mohou býti zase zrušeny aneb proměněny v pouhé tituly beze vší pravomoci. Jen primát římský a episkopat náleží k podstatě Církve a proto trvá tato dvojí instituce v Církvi od časů apoštolských a potrvá až do skonání světa. Neboť tuto dvojí instituci založil ve sv. Petru a ss. apoštolech sám Kristus. Jako v nich ustanovil hierarchii „ordinis“ a tuto hierarchii rozčlenil v biskupství, kněžství a jáhenství, podobným způsobem zřídil v nich moc jurisdikční primátu a episkopátu. Sv. Petru odevzdal plnost jurisdikční moci nad veškerou Církvi, jak s l y š í c í tak i u č í c í, tedy i n a d a p o š t o l y a jejich nástupci, nad biskupy.

17. V jurisdikční moci, kterou Kristus opatřil ss. apoštolům, jest zase rozeznávati dvojí moc, m i m o ř á d n o u č i l i o s o b n í, která nepřešla na jejich nástupce, a ř á d n o u

čili biskupskou, která, podobně jako moc primaciální v římském papeži, v biskupech dále trvá.

Mimořádná čili osobní moc apoštolská obsahovala v sobě hlavně čtyři výsady apoštolů, které s nich na jejich nástupce, biskupy, nepřešly. K těmto výsadám jest počítati: 1. neprostřední jejich volbu a posláni od Krista, jak sv. Pavel o sobě výslovně praví: „Pavel apoštol (poslaný) nikoliv od lidí, ani skrze člověka, nýbrž skrze Ježíše Krista Boha Otce.“¹⁾

2. Moc jednotlivých apoštolů nebyla omezena ani určitým územím, nýbrž vztahovala se k celé Církvi, ani nebyla omezena jen některými jurisdikčními výkony, nýbrž obsahovala v sobě plnost této moci, jako moc sv. Petra, od něhož se jen tím lišili, že tuto svou plnou apoštolskou moc vykonávali jen v podřízenosti v dorozumění a v dohodě se sv. Petrem.

3. Mimo to byli jednotliví apoštolové obdařeni darem Božské inspirace a následovně také darem osobní neomylnosti, takže nauku Kristovu podobně jako sv. Petr nejen od Krista neprostředně přijali, nýbrž jí také ve veškerém jejich rozsahu a dosahu bez omylu chápali a veškerému světu hlásali. A konečně

4. jejich osobní výsada záležela v různých zázračných charismatech (milodarech), kterými potvrzovali své Božské posláni a Božskou povahu nebeské nauky, kterou z rozkazu Kristova světu hlásali. K těmto milodarům jest počítati hlavně moc zázraků, jak aspoň o některých apoštolech Skutky apoštolské dosvědčují.

18. Mimo tuto mimořádnou moc byli sv. apoštolové obdařeni také řádnou mocí jurisdikční, která náleží k podstatě úřadu apoštolského a proto přešla na jejich nástupce, biskupy. Tato biskupská moc jest trojím směrem omezena. Předně uděluje ji, třeba jest sama o sobě Božského původu, jednotlivým biskupům římský papež, pak jest omezena co do jednotlivých výkonů čili co jest totéž, jest omezena svrchovanou pravomocí římského papeže, jenž sféru pravomoci jednotlivých biskupů určuje. Tato sféra byla ve staré Církvi a ve středověku širší, v době novější jest užší. Dokud celý křesťanský svět lnul živou vírou k římskému papeži jako k náměstku Kristovu, jenž plnou mocí jeho v díle vykupitelském k věčné a časné spáse člověčenstva pokračuje, nebylo potřebí

¹⁾ Gal. 1, 1.

moc biskupů až na její naprosto nutnou míru omezovati. Když však nevěra nabývala pořád větší moci a počala ohrožovati i samu jednotu Církve, nezbyvalo, než aby Apoštolská Stolica pevnějším svazkem jednotlivé biskupy ke skále Petrově připoutala. — A konečně mohou biskupové svou moc vykonávati jen v určitých teritoriích čili diecesích. A tak poskytuje Církev sv. obzvláště v nynější době podívanou, která vynucuje každému myslícímu duchu úctu a obdiv. Každá diecese tvoří se svým biskupem a jemu „reventia“ et „obedientia“ podřízeným klerem těsně sčlankovaný organismus. Biskup soustřeďuje v sobě veškeru apoštolskou moc, které má k správě své diecese potřebí. A poněvadž tuto moc nemůže sám v celé diecesi osobně vykonávati, stojí mu po boku dobře spořádaný šik vyššího a nižšího kleru, jenž jeho jménem, jeho autoritou a jeho mocí ho v jeho trojím apoštolském úřadě: učitelském, kněžském a pastýřském podporuje s tím nezvratným přesvědčením, že podporou, kterou poskytuje svému biskupovi, podporuje samého Krista, jenž římským papežem a biskupy po celém světě až do skonání světa pokračuje ve svém díle vykupitelském. A jako klerus se svým biskupem jest takovka jedním údem mystického těla Krista Pána, tak jsou všichni biskupové s římským papežem tímto mystickým tělem samým, jehož neviditelnou hlavou jest sám Kristus. A poněvadž Kristus v Církvi jako její hlava stále skrze papeže a biskupy svou Božskou nauku hlásá, obět novozákonnou koná, sv. svátostmi věřícím přisluhuje a je zákony svými k jejich věčné spáse řídí, proto jsou a zůstanou vždy všechny útoky nepřátel usilujících všemi možnými způsoby o zničení Církve naprosto marny. Proti dílu Božskému zůstane všecko úsilí lidské úplně bezmocným. Lidská zloba dovede sice jednotlivé věřící a snad i větší počet jejich od Církve odtrhnouti. Ale Církev jako Církev ve svém trvání a ve své působnosti zůstane tímto odtržením nedotknuta. Snad nikdy nezářila takovým nebeským jasem pravda slov Božského Spasitele řkoucího k sv. Petru: „A já pravím tobě: Ty jsi Petr (t. j. skála), a na té skále vzdělám Církev sv. a brány pekelné jí nepřemohou.“¹⁾ jako právě v době nynější. Snad nikdy, co Církev existuje, nebylo tak upřímné a srdečné shody mezi klerem a biskupy a mezi biskupy a římským papežem,

¹⁾ Mat. 16, 18.

jako v době nynější, v níž není na celém světě ani jedné katolické říše, ani jednoho národu, jehož intelligence by stála po boku Apoštolské Stolice. Ano, právě tato intelligence usiluje všemi možnými prostředky o zničení Církve a na jejím místě založit a po veškerém světě rozšířit církve tak zvané zednářské humanity. Ačkoliv tato zednářská církev zásadně popírá každé náboženství založené na pozitivním nadpřirozeném zjevení, tedy náboženství nejen katolické, nýbrž i židovské, jakož i náboženství všech protestantských sekt, přece všechna její infernální zloba jest namířena hlavně proti Církvě katolické, poněvadž zednářstvo takorča instinktivně cítí a tuší, kdyby se jí podařilo vyhladit se světa Církev katolickou, že by s ostatními náboženskými společnostmi byla brzo hotova. Ale čím jsou její útoky na Církev katolickou mocnější a prudší a co do konečného vítězství po lidsku řečeno slibnější, tím více Církev tato roste, mohutní a nabývá ve všech projevech lidského života na veškeren život, soukromý i veřejný pořád většího vlivu. Tento zjev podává nezvratný důkaz, že v Církvě se neuplatňují jen lidské síly, nýbrž že v ní působí stále svou Božskou mocí ten, jenž pravil k apoštolům a jejich nástupcům: „a aj, já jsem s vámi po všechny dni až do skonání světa.“¹⁾

§ 8. Církev jest podle ustanovení Kristova společností dokonalou.

1. Společnost nazývá se dokonalou, která jest tak zřízena, že má sama v sobě dostatečné prostředky k dosažení účelu, ke kterému jest určena. Proto nesmí býti částí jiné společnosti. Neb část jako část jest něčím nedokonalým a proto již svou přirozeností směřuje ke spojení s jinou, resp. s jinými částmi, se kterými se stává teprv dokonalým celkem. Společnost dokonalá nesmí míti účelu, jenž by byl „in eodem genere“ podřízen jinému a to vyššímu účelu. „Jako člověk,“ praví sv. Tomáš, „jest součástí domu (v tom smyslu, že dům jest za příbytek pro člověka určen), tak jest dům součástí města, město jest však obcí dokonalou . . . A jako dobro jednoho člověka není posledním cílem obce, nýbrž směřuje jen k jejímu společnému dobru, tak i dobro jednoho domu

¹⁾ Mat. 28, 19. Möhler, Symbolik. 6. Aufl. S. 388 ff. Mainz 1843. Cf. Wilmers, l. c. p. 83; G. Van Noort, Tract. de Eccl. edit. 3. p. 23. sqq. Amsterdam 1913.

má za účel dobro celého města, které jest společností dokonalou.“¹⁾ Dále musí dokonalá společnost sebe samu udržovati a účelu svého dosahovati svými vlastními účelu svému přiměřenými prostředky. A konečně musí býti „in suo genere“ společností neodvislou, která má účel, jenž již není účelu jiné společnosti podřízen.²⁾ A takovou dokonalou společností jest Církev.

2. Kristus sám nazývá Církev sv. královstvím, které přišel na svět založit a které chtěl rozšířit po veškerém světě, aby mohlo v sebe pojmáti všechny národy světa a svými prostředky milosti jim zjednat spásu věčnou i časnou. A poněvadž toto království má za svého zakladatele samého Krista, Boha a člověka, má také povahu nejen lidskou, nýbrž i Božskou. A proto již svými božským založením vyniká nade všechna království a nade všechny říše celého světa, které, ačkoliv jsou požadavkem samé rozumné přirozenosti lidské a v tomto smyslu jsou rovněž dílem Božským, přece nejsou jí přímě a neprostředně. Ačkoliv každá říše světská jest neprostředně dílem lidským, přece nebude nikdo popírat, že jest ve svém druhu společností dokonalou, jež má svůj vlastní účel a také prostředky vlastními snaží se ho dosíci. A platí-li to o každé světské říši, co teprve říci o říši založené samým Kristem, Bohem a člověkem? A je-li Církev společností dokonalou, jest také společností samostatnou, na žádnou jinou společnost nezávislou, což jest samozřejmo. Neboť dílo Božské nemůže záviseti a se řídit dílem pouhého tvora, pouhého člověka. A proto názor, že Církev existuje jen jako kollegium ve světských říších, majíc jen práva, kterých jí tyto říše udělí, přičítá se samé podstatě Církve a obsahuje v sobě kacířství, které ničí nejen Církev, nýbrž křesťanství vůbec. Jako má Církev svou podstatnou konstituci od samého Krista, tak má od něho také všechna svá práva, a proto každé popírání těchto Božských práv, ano již každé zkracování a ztenčování jejich jest zřejmé „sacrilegium“, jímž si pouhý tvor osobuje oprávněnost zasahovati a tímto zasahováním ničit dílo Božské. Církev nemá svých práv spojených se svým učitelským, kněžským a pastýřským úřadem od žádné světské moci, nýbrž

¹⁾ I.—II. qu. 90. art. 3. ad 3.

²⁾ F. Wilmers l. c. p. 133 sqq. Hurter S. J. Theol. fundam. edit. 5. p. 218 sqq. Oenip. 1885.

od toho, jenž pravil k apoštolům: „Dána jest mi veškerá moc na nebi i na zemi. Jdouce tedy, učte všecky národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha Sv., učíce je zachovávat všecko, co jsem přikázal vám.“¹⁾ Církev Kristova jest tedy na každé světské moci úplně nezávislá. A proto může nebeské požehnání, které ve svém lůně pro všecky národy a jeho jednotlivé stavy chová, na ně jen tenkráté vylévat, není-li při tom na žádné jiné moci závislá. Neboť Církev, kterou světská moc nutí místo cti a chvály Boží a spásy duší jí svěřených obstarávat její světské a hmotné zájmy, není již Církví Kristovou a proto nemůže již plnit úkolu Kristem jí vytknutého. A že si ss. apoštolové byli zcela jasně vědomi, že žádná světská moc nemá práva zasahovati jakýmkoli způsobem do jejich působnosti, o tom podávají patrný doklad Skutky apoštolské. Když sv. Petr s ostatními apoštoly po uzdravení chromého od narození byli předvoláni před vysokou radu židovskou a když jim od této rady bylo zakázáno, že nesmějí mluvit na základě jména Ježíšova, odpověděl jim sv. Petr a sv. Jan: „Sudte (sami), zdali jest spravedливо před Bohem, abychom více poslouchali vás než Boha; neboť my nemůžeme nemluvit toho, co jsme viděli a slyšeli.“²⁾

A proto jen o Církví svobodné a na státní moci nezávislé platí přípověď Krista Pána: „A brány pekelné jí nepřemohou.“

3. A jako ss. apoštolové byli si jasně vědomi, že svou trojí moc obdrželi neprostředně od Krista a že mají nejen právo, nýbrž i svatou povinnost, tuto moc vykonávat toliko mocí a autoritou Kristovou a nikoliv mocí a autoritou světské moci, tak pokládala Církev sama po celou dobu svého trvání svou svobodu a nezávislost na státní moci za zřítelnici svého oka a hájila jí, kdykoliv ji svěští mocnáři ohrožovali, můžeme směle říci, až do těch statků a hrdel. Církev za svou svobodu hned na počátku své existence přes tři sta roků krvácela a miliony a miliony svých nejlepších synů a dcer obětovala. A když později ve středověku svěští panovníci se snažili, Církev sv. snížit na

¹⁾ Mat. 28, 18. sl.

²⁾ Skut. 4, 19.

stupeň služby ve všem státu podrobené, jest každému z církevních dějin známo, jaké boje podnikal a jaké oběti přinášel za svobodu Církvě na př. papež sv. Řehoř VII. A i v pozdější době stáli římsí papežové vždy dnem i nocí na hlásné věži a jakmile pozorovali, že se blíží nepřítel, jenž chce Církev sv. sobě podrobiti, ihned seřadili šiky svých duchovních vojinů a hájili s napětím všech sil, nešetříce žádných obětí, nejdůležitější výsady Kristem sobě dané, své zlaté svobody. Tuto historickou pravdu můžeme zde jen naznačiti. Obširnější důkaz, jak Církev hájila vždy své svobody, jest předmětem církevních dějin, na které své čtenáře odkazujeme.

Svoboda Církvě hlavně záleží ve volbě biskupů beze všeho vlivu a nátlaku se strany moci světské. Kde Apoštolská Stolice obsazuje biskupské stolce, tam všude život církevní utěšeně se vyvíjí a prospívá.

4. Doklad této pravdy takřka do očí bijící podává na př. Severní Amerika. Pokrok, který tam Církev katolická v posledních letech učinila, jest tak velkolepý, že budí podiv a úžas celého světa. Co tam v této době založeno nových diecesí, co vystavěno nádherných chrámů, co zřízeno nejrůznějších klášterů mužských i ženských, jejichž členové zasvětili svůj život výchově mládeže obojího pohlaví, ošetřování nemocných a t. p., co utvořeno katolických škol obecných, středních a vysokých odborných, to opravňuje k odůvodněné naději, že Církev katolická snad v blízké již době bude svou nebeskou naukou a svými prostředky milosti utvářeti veškeren soukromý i veřejný život všech národů v tomto novém díle světa bydlících.

5. A jak smutný obraz podávají namnoze říše, ve kterých měly světské vlády rozhodný vliv na jmenování biskupů pro jednotlivé diecese! Pohlédneme na př. jen na Francii před rozlukou. Podle „Cde Napoleon“ byla Apoštolská Stolice na uvarování nebezpečí, které od revolučních vlád její existenci hrozilo, nucena dáti souhlas k udělení výsady světské vládě, dle které při každém obsazování uprázdněné biskupské stolice předkládala tato Apoštolské Stoliči terno kandidátů. Před rozlukou měl v ministerstvu kultu a vyučování referát v této záležitosti asi dvacet roků svobodný zednář, který zcela pravidelně do tohoto ternu zařazoval dva kněze pokrokářského smýšlení a jednoho kandidáta slabého ducha, a Apoštolské Stoliči nezbývalo, než jmenovati buď kandidáta pokrokáře nebo hoto-

vého slabocha. Z toho lze také vysvětliti, že biskupové francouzští, když vláda před rozlukou vypuzovala mužské i ženské kongregace ze škol, z nemocnic a jiných charitativních ústavů, celkem se chovali k řádění zednářské vlády více méně passivně. Jak to tenkrát vypadalo s výchovou dorostu kleru francouzského, lze z toho souditi, že ve dvou diecesích na theologických ústavech se nepřednášela ani *d o g m a t i k a*, nýbrž místo ní konány přednášky z *d ě j i n d o g m a t*. Po rozluce obsazuje jednotlivá biskupství Apoštolská Stolica, a již nyní raduje se celý katolický svět, jak ve Francii nábožensko-mravní život utěšeně se rozvíjí a zkvétá.

6. A co říci o dřívějším *R a k o u s k u*? Kdyby v letech *s e d m d e s á t ý c h* byly měly všechny jeho diecese biskupy apoštolské, jakými byli Rudigier v Linci, Zwerger ve Štyrském Hradci, Fürstenberg v Olomouci, školní zákony, tyto „leges abominabiles“, jak je nazval Pius IX. svatě paměti, by se byly nikdy neprovedly a odvrát rakouských národů od Církve katolické byl by nikdy nenabyl tak velikých rozměrů, jak se po převratu stalo, což jmenovitě o našem národě platí. Jak známo, měl císař rakouský od Apoštolské Stolice konkordátem zaručené právo, v celé říši až na malé výjimky pro všechny diecese jmenovati biskupy. Bohužel toto právo vykonávaly ve skutečnosti rakouské vlády, které v jednotlivých diecesích jmenovaly biskupy, kteří v národnostních i sebe spravedlivějších otázkách se svými diecesány často se necítily za jedno. Tak se stalo, že na jednotlivých biskupských stolicích namnoze zasedali biskupové, kteří se cítili hlavně a popředně býti *c. k. ú ř e d n í k y* a *t e p r v e* *p o t o m d u c h o v n í m i p a s t ý ř i* *s t á d c í* *s o b ě* *s v ě ř e n ý c h*. A poněvadž biskupové zcela přirozeně representují v každém katolickém národě Apoštolskou Stolicí, přenesla intelligence naše svou nevoli a nepřízeň k biskupům jako k mužům, kteří nemají pro naše národní zcela spravedlivé požadavky nejen žádné blahovůle, ale ani patřičného porozumění, na Apoštolskou Stolicí a nevole a nepřízeň tato vyvrcholila v hesle vrženém i v nejširší lidové vrstvy, že národ náš musí nyní po dobyté svobodě a samostatnosti také *z ú č t o v a t i* *s Ř í m e m*, jak *z ú č t o v a t* *s R a k o u s k e m*. Při tom ve své slepé vášni nepováží, že Církev sama není a nemůže býti zodpovědna za skutky těch neb oněch *b i s k u p ů*. Kdyby byli v národě našem po bitvě na Bílé Hoře a obzvláště od počátku jeho národního probuzení na

stolicích biskupských zasedali biskupové ducha Jirsíkova a Brynychova, kteří by byli stáli v čele svého vlasteneckého kněžstva a všech národně uvědomělých laiků v boji proti vládám vídeňským soustavně usilujícím o poněmčení našeho národa, jsem přesvědčen, že naše intelligence by nyní neviděla v Církvi katolické nepřítelkyni našeho národa. Bohudíky nyní má národ náš biskupy, kteří stojí na výši svého apoštolského povolání. A proto se můžeme kojiti pevnou nadějí, že budou za jedno s národem našim ve všech jeho spravedlivých požadavcích se týkajících nejen jeho nadpřirozeného nábožensko-mravního, nýbrž i *n á r o d n í h o* života, který Církvi sv. ve všem, co jest v něm přirozeně dobrého a proto oprávněného, jest nejen uznávati, nýbrž i pěstovati, šlechtiti a do sféry nadpřirozené povznášeti, tak jak již sv. Tomáš Akvinský tento úkol Církve vyjádřil krátkou sice, ale velevýznamnou větou: „*G r a t i a n o n d e s t r u i t n a t u r a m, s e d e a m p e r f i c i t, e l e v a t e t n o b i l i t a t.*“ (Milost není ničím přirozenosti (lidské), nýbrž ji zdokonaluje, povznáší a zušlechťuje.) Při této příležitosti upozorňujeme na nesprávný názor, který častěji i věřící katolíci mají o Církvi. Církev katolická není náboženskou společností ve smyslu *a b s t r a k t n í m*, která by se nad jednotlivými národy v jakési nebeské výši vznášela a s této výše na ně působila a k sobě do této výše je zase povznášela. To jest zcela bludný názor o Církvi, která není ničím *a b s t r a k t n í m*, nýbrž jest od svého počátku až na naše doby a bude až do skonání světa *s p o l e č n o s t í p e r e m i n e n t i a m k o n k r e t n í*, čili jinými slovy: ačkoliv jest původu nadpřirozeného, má nadpřirozený cíl a své členy k tomuto cíli vede a řídí nadpřirozenými prostředky, přece se skládá z jednotlivých konkrétních lidí, kteří žijí zde na světě životem přirozeným, jak ho lidská přirozenost složená nejen z duchové části, nýbrž také z hmotného těla, žádá, i když tento přirozený život milostmi nadpřirozenými povznáší do sféry nadpřirozené k samé účasti v přirozenosti Božské. A je-li Církev *s p o l e č n o s t í k o n k r e t n í* žijící na tomto světě, pak žije také jen konkrétně v jednotlivých národech zaštipených křtem sv. v její mystické tělo, jehož hlavou jest Kristus. A poněvadž žije jen v jednotlivých národech, musí se také jejich národnímu životu přizpůsobiti, t. j. co jest v tomto životě přirozeně dobrého, to jest Církvi uznati, *b l a h o v o l n ě* šetřiti, pěstovati, zušlechťovati. To platí

zejména o národním jazyku, o literatuře, o národním umění, o národní osvětě, vůbec o národní rázovitosti atd. Co činí nás Čechy národem českým, Němce národem německým, Francouze národem francouzským atd., to jest Církvi respektovati. A v tomto smyslu musí Církev v národě našem v jistém smyslu býti Církví českou, v národě německém Církví německou, v národě francouzském Církví francouzskou atd. Ale poněvadž Církev jako náboženská společnost všeobecná (katolická) jest určena pro všechny národy všech časů a všech dílů světa, nemůže se s jednotlivými národy ztotožňovati. A proto nemůže býti ani výhradně česká, ani výhradně německá, ani výhradně francouzská atd. A poněvadž všechny národy zaštěpuje v sebe jako údy ve své tělo, proto musí všechny národní výstřelky, jako jest přeceňování národních předností a výtečností jednotlivých národů, mírniti a uváděti na pravou míru a tak umožniti přátelské spoluzití všech národů ve svém lůně. Proto Církev uvádí stále křesťanským národům na paměť, že jsou všichni údové v jednom mystickém těle Krista Pána a že proto musí se nejen všeho vystříhati, co by mezi nimi budilo spory a boje, nýbrž se navzájem podporovati, jak se podporují jednotliví údové lidského těla, v němž údové silnější, důležitější a mocnější slouží údům slabším, kteří pak zase naopak konají jim služby sice na první pohled nepatrné a méně důležité, ale ve skutečnosti právě tak potřebné a důležité, jakými se jim údové mocnější propůjčují. Tento křesťanský názor o vzájemném poměru mezi jednotlivými národy zaštipenými v mystické tělo Kristovo jest tak velebný a vznešený, že by ihned, jakmile by se jen poněkud vžil v život lidský, zažehnal na světě všechny spory a nepřátelství, učinil nemožnými všechny války a založil do jisté míry pravý ráj v životě národů.

7. Církev má také k dosažení cíle svého prostředky jediné sobě vlastní. Tyto prostředky jsou již obsaženy v trojím úřadě, který Kristus v ní zřídil. Neboť jediné Církev (a to Církev učící) zplnomocnil svou Božskou autoritou nebeskou nauku světu hlásati, obět novozákonnou konati, sv. svátostmi věřícím přisluhovati a přiměřenými zákony je k poslednímu cíli vésti. A poněvadž mimo Církev sv. není žádná jiná společnost oprávněna

tento trojí úřad vykonávati, proto jest v pravém a vlastním smyslu společností dokonalou.¹⁾

8. Důkaz z Písma sv.

Dokonalost Církev sv. plyne již z jejího Božského založení. Božský Spasitel, tato vtělená Moudrost Božská, nemohl Církev k nejvyššímu účelu určit, než k jakému ji určil, k slávě Boží a k spáse člověčenstva. A proto ji nemohl podříditi žádné jiné společnosti, která by měla jakýkoli nižší účel, než jen slávu Boží a spásu člověčenstva. To dokazují jeho vlastní slova, který slíbil sv. Petru a jeho nástupcům nejvyšší moc v Církvi: „Ty jsi Petr (t. j. Skála) a na této skále vzdělám Církev svou... A tobě dám klíče království nebeského a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno na nebi, a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno na nebi.“²⁾ Z těchto slov Kristových plyne nad slunce jasněji, že moc vázati a rozvazovati má jediné sv. Petr a jeho nástupci, a ve spojení se sv. Petrem také sv. apoštolové a jejich nástupcové, biskupové. Neboť Kristus podobně jako k sv. Petru, pravil ke všem apoštolům (i se sv. Petrem): „Cokoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“³⁾ A poněvadž moc svazovati a rozvazovati na zemi s nebeskou platností tohoto svazování a rozvazování dal Kristus jediné Církvi katolické a žádné jiné společnosti, proto Církev nemůže býti žádné jiné moci na zemi podřízena, jest tedy společností dokonalou. Podobně pravil jediné k sv. Petru a jeho nástupcům: „Pasiž beránky, pasiž beránky, pasiž ovce mé.“ A proto jen hlavě Církev a žádnému jinému představenému dal Kristus moc řídit na cestě k věčné spáse Církev a všechny členy její, nejen jednoduché věřící, nýbrž i biskupy. Z této moci jest samým Kristem vyloučen představený každé jiné společnosti světské. Podobně pravil jen k apoštolům při poslední večeři: „To čiňte na mou památku.“ A také jen sv. apoštolům přikázal, aby jdouce do celého světa učili všechny národy a je křtili ve jménu Otce i Syna i Ducha Sv. a také jen k nim a jejich nástupcům pravil: „Přijměte Duch a

¹⁾ Cf. Camill-Mazzella, l. c. p. 438 sqq.

²⁾ Mat. 16, 18.

³⁾ Mat. 18, 18.

S v., kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadrženy jsou.“¹⁾

9. Již z duchovní povahy moci, kterou Kristus Církev svou opatřil, jde na jevo, že nemůže býti druhé společnosti na světě, která by podobnou mocí byla opatřena, jako Církev sv., kterou Kristus k účelu nadpřirozenému, ke cti a slávě Boží a ku věčné spáse člověčenstva zřídil nejen podle její vnitřní podstaty a přirozenosti, nýbrž také podle jejích mohutností a jejích činností. V této příčině nerovná se Církev žádná jiná světská společnost a proto také nemůže Církev záviseti jak ve své existenci, tak i ve své působnosti na žádné jiné moci.

10. Důkaz z Tradice.

S jakým důrazem Církev sv. kladla vždy věřícím na srdce nauku týkající se její samostatnosti a nezávislosti na každé státní moci, na důkaz stačí uvést jen některé doklady ze spisů ss. Otců: Tak píše sv. Řehoř Naziánský císaři Theodosiovi: „Také tebe, císaři, křesťanský zákon podrobuje mé vládě a mému trůnu. Neboť i my biskupové vládneme a podotýkám, že vládneme výborněji a dokonaleji“ (než světská vladaři).²⁾ Je-li tedy i moc císařů podřízena vládě biskupské, pak jest vláda tato vládou svrchovanou a nemůže býti žádné jiné vládě podrobena. A sv. Jan Damašský píše v obraně úcty k obrazům samému císaři: „Nepokoušej se, císaři, rušiti zřízení církevní. Neboť praví apoštol: On dal jedny za apoštoly, jiné za proroky, jiné za evangelisty, jiné za pastýře a učitele, ale nikde nepraví: za krále.“³⁾

Tedy ze správy a vlády církevní jsou světská vladaři zcela vyloučeni a nemají proto práva do církevních záležitostí jakýmkoliv způsobem zasahovati. A ještě zřejměji píše sv. Athanasius: „Přikázá-li něco biskupové, co jest císaři po tom? A hrozí-li nějakým trestem císařové, což se jich potřebují báti ti, kteří se nazývají biskupy? Kdopak o takové věci kdy slyšel? Kdy nabyl zákon církevní teprv

¹⁾ Jan 26, 23.

²⁾ Orat. I. contra Julian.

³⁾ Or. I. et 2. de Imag.

stvrzením císařovým své platnosti a byl teprv pokládán za zákon? Až dosud byly mnohé synody slaveny, na nichž byly různé zákony prohlášeny a nikdy Otcové nežádali na císaři souhlasu a císař také všetečně nezasahoval do záležitostí církevních.“¹⁾ A sv. Ambrož píše podobně: „Daň náleží císaři, proto se mu nesmí odpírati. Církev jest Boží, proto se nesmí císaři v moc vydávati, poněvadž nemá práva na chrám Boží... Císař jest v Církví, nikoliv nad Církví.“²⁾

Vyvýšenost Církev nade všechny státy světské také uznávali sami katoličtí panovníci, dokud řídila živá víra v Božské poslání Církev sv. nejen jejich soukromý život, nýbrž i jejich veřejnou vladařskou činnost. Tak píše král francouzský Ludvík VII. o císaři Bedřichu I., jenž se zprotivil moci Církev: „Což neví jmenovaný císař, že Pán Ježíš Kristus, dokud byl na světě, přikázal sv. Petru a všem jeho nástupcům, aby pásli ovce jeho? Což neslyšel v evangeliu, že týž Syn Boží témuž knížeti apoštolskému na otázku: Šimone, miluješ mne?, odpověděl: pasiž beránky mé? Což jsou z této moci snad vyňati němečtí králové aneb někteří preláti?“³⁾

Ale tento poměr světských panovníků k moci Církev vyslovili již také dřívější panovníci. O tom podává svědectví císař Konstantin,⁴⁾ Valentinián I.⁵⁾, Honorius,⁶⁾ Valentinián III.⁷⁾

11. Nedá se však upírati, že často panovníci světské zasahovali do záležitostí číe církevních. Tu jest rozeznávati: Někdy Církev se zasahováním světských panovníků do oboru svého souhlasila, což tenkrát se dělo, když světská panovníci, proniknuti živou vírou v Božské poslání Církev sv. jí a její působnost svou mocí všemožně podporovali. Tak se na př. dělo za pa-

¹⁾ Hist. Arian n. 53.

²⁾ C. Clement n. 3.

³⁾ V. Baronum Ann. 1162. n. 16.

⁴⁾ Apud s. Optat.

⁵⁾ Apud Sozomenum.

⁶⁾ In epistola ad Arcad. fratrem in causa S. Jo. Chrysostomi.

⁷⁾ In Novella de Episcop. Ordinationibus in Codice Theodosiano. C. F. Camill. Mazella S. J. de Relig. et Eccl. edit. 3. p. 444 sq. Romae 1880.

nování Karla Velikého. Na sněmech jím svolaných zasedali nejen jeho vysocí úředníci a velmoži světští, nýbrž i biskupové a preláti, a zákony těmito sněmy vydané, tak zvaná „Capitularia“, obsahovaly nařízení nejen pro stát, nýbrž i pro Církev určená a závazná. Církev uznávala „Capitularia“, směřující k státnímu životu, a stát zase naopak prováděl za součinnosti Církev dekreta, týkající se církevních záležitostí. Tento poměr byl však pro Církev výhodný a prospěšný jen potud, pokud panovníci světští pokládali ve zdejším životě lidský jen za prostředek a přípravu k životu věčnému, dokud tedy podřizovali zájmy života státního zájmům církevním a jejich poslednímu cíli, věčné spáse člověčenstva. Jakmile však panovníci tento poměr zvrátili a počali zájmy Církev podrobovat svým hmotným zájmům, pak přátelský poměr mezi státem a Církví musil se proměnit ve zjevný boj, z něhož pravidelně Církev pomocí Kristem jí slíbenou, vyšla jako vítězkyně. Neboť v každé době jevílo svou pravdu známé úsloví: „Ecclesia pressa Ecclesia victrix“.

Mnohé doklady tohoto neoprávněného, ba i násilného vměšování světských panovníků do života církevního podávají dějiny světské i církevní. Často zneužívali své moci vladaři světští, kteří jsouce opojeni mocí své světské vlády se domnívali, že jsou oprávněni této své moci podrobovat i Církev sv., která byla často na odvrácení většího zla nucena tento jinak nepřírozený stav aspoň nějaký čas trpěti. Zpravidla však Církev proti každému neoprávněnému zasahování světských vladařů do života církevního ihned protestovala a hájila všemi dovolenými prostředky své Kristem samým jí zaručené svobody.

§ 9. Poměr mezi civilními mocnostmi a Církví.

1. Již jsme v předešlých úvahách se zmínili, že vnitřní povaha, význam, cena a důstojnost každé společnosti závisí na jejím účelu, ke kterému byla založena a ke kterému veškerou svou činností směřuje. Tento účel může být jen dvojí: věčný a časný a obojí tento účel jest zase buď nadpřirozený neb přirozený. Jaký jest účel, ke kterému jest každé stvořené bytosti celým jejím životem spěti, nezávisí na ní, nýbrž na Bohu, jenž jest prvním původcem, ale také posledním cílem všeho tvorstva. Poněvadž Bůh,

jak ze Zjevení Božího nade vši pochybnost možno dokázati, stvořil člověka k cíli nadpřirozenému a jej k dosažení tohoto cíle také potřebnými schopnostmi a prostředky opatřil, má člověčenstvo jen tento cíl žádný jiný. A právě za tím účelem založil Kristus Církev. Církev má tedy cíl nejen věčný, nýbrž zároveň nadpřirozený, který zde na světě zakládá v srdcích lidských milosti posvěcující a dovršuje jej na věčnosti ve světle slávy (in lumine gloriae), v němž duše blažené patří neprostředně na Boha poznávající jej tak, jak v sobě jest.

2. Nad cíl nadpřirozený záležící v nebeské blaženosti není vyššího cíle. A proto také není nad Církví sv. vyšší společnosti. Všecky státní společnosti mohou míti za účel jen dočasné blaho a štěstí svých poddaných. A poněvadž toto blaho není věčným cílem člověka, nýbrž toliko prostředkem k dosažení tohoto věčného cíle, není žádná státní společnost i sebe mocnější společností Církví rovnou. A poněvadž dočasné blaho jest zcela přirozeně podřízeno blahu věčnému, proto musí všechny státní společnosti v tomto smyslu býti podřízeny Církví, i když jsou ve svém oboru, v němž jest jim obstarávati dočasné blaho jejich poddaných, společnostmi dokonalými, na Církví nezávislými. Jejich podřízenost jen v tom záleží, že obstarávající pozemské blaho a štěstí svých poddaných nesmějí žádného prostředku užiti, jenž by jakýmkoli způsobem se přičil poslednímu účelu Církev, věčnému blahu člověčenstva. A proto jest státním společností na veškerém jejich zákonodárství a v jeho praktickém provádění všeho se vystříhati, co by odporovalo nauce Božské Kristem jí svěřené, co by dále odporovalo jejímu kněžskému úřadu, jevícímu se v konání oběti novozákonné a přísluhování sv. svátostmi a jejímu pastýřskému úřadu, kterým Církev věřící k věčné spáse vede.

3. Člověk nemůže míti dva poslední účely, nýbrž má jen účel jeden, věčnou svou spásu, a proto každý nižší účel může být jen prostředkem k dosažení jeho věčné spáse. A proto jest každá světská moc Bohem samým zavázána ve své vládě všeho se vystříhati, co by jejím poddaným jakýmkoli způsobem buď ztěžovalo aneb úplně znemožňovalo dosažení jejich posledního cíle, věčné blaženosti. Toť tak

jasno, že nutnost této pravdy musí každý logicky myslící člověk uznati.¹⁾

Tato pravda plyne již také ze samé přirozenosti lidské. Její konstitutivní součásti těla a duše nejsou sobě rovnocenné, a proto nejsou také mezi sebou sourodné a souřadné, nýbrž tělo hmotné jest jen nástrojem, jehož duše ke svým činnostem, nejen vegetativně animálním, nýbrž i duchovým, nezbytně potřebuje. A proto poslední cíl člověka, k němuž jest svou přirozeností určen, není obsažen v jeho těle, nýbrž v jeho duši. A podobný poměr jest mezi lidskými společnostmi. Společnosti, které mají člověčenstvu dopomáhati k opatření vezdejšího blaha, musí sloužiti Církvi, která pečuje o věčnou spásu člověčenstva. Vždyť sám zdravý rozum káže, že řád nižší musí sloužiti řádu vyššímu. Na tomto zákoně jest založen samým Tvůrcem veškeren pořádek ve vnější přírodě. Říše neorganická slouží říši organické, rostlinné a živočišné, a obě tyto říše i s říší neorganickou slouží pak člověku, v němž veškeren život přírodní vrcholí. A podobně vrcholí všechny společnosti lidské, ať soukromé ať veřejné, ať zvláštní ať všeobecné či státní v Církvi, jež vše, co jest v nich dobrého a oprávněného, řídí konečně k cíli nejvyššímu a poslednímu, k němuž Tvůrce člověčenstvo určil, k spáse věčné.²⁾

4. Jest však rozdíl činiti mezi poměrem, v jakém Církev stojí k civilní moci států katolických, protestantských, schismatických a konečně států pohanských. Každý katolický křesťan jest poddaným obojí společnosti jak civilní tak i církevní. Poddaným oné stává se svým narozením, této svým obrozením, kterého dochází na křtu sv. A poněvadž se člověk nemůže rozdělit, aby jednou částí náležel státu a druhou Církvi, náležel celý podle těla i duše jak státu, tak i Církvi. Státu však náleží jen potud, pokud jím a skrze něj dochází pozemského blaha. Církvi náleží, poněvadž tato jej vede k jeho blahu věčnému. Ale poněvadž člověk musí napřed přirozeně žíti, potřebuje do jisté míry pozemských prostředků, aby mohl pečovati o své věčné blaho. Pozemské blaho jest fakto prostředkem, či lépe řečeno

¹⁾ CF. Bougand (Matka) Církev. str. 43.

²⁾ CF. Camill. Mazzella l. c. p. 447 sqq.

podmínkou k dosažení věčného blaha, jako tělesný život jest podmínkou duchového čili intelektuálního života. A jako není člověku dovoleno, přirozenou páskou mezi tělem a duší trhati, tak se přiči nejvniternější povaze a bytnosti každého státu, jehož obyvatelstvo jest buď výhradně aneb většinou vyznání katolického, svazek mezi sebou a Církví tak zvanou rozlukou trhati. Oprávněnost a dovolenost rozluky prohlásil papež Pius IX. v thesi ss. Syllabu za blud.

Moc civilní ve státech katolických jest tedy moci církevní podřízena. To plyne již z cíle obou společností, kterého podle vůle Boží mají dojíti.¹⁾

5. Ale abychom o této podřízenosti nabyli správného pojmu, jest o ní ještě místněji uvažovati.

Podřízenost jedné společnosti pod společností druhou jest buď přímá neb nepřímá. Je-li nižší společnost ve všech svých úkonech směřujících k dosažení jejího cíle na společností nadřizené tak závislá, že tato může její úkony prohlásiti buď za platné neb neplatné, pak jest podřízenost její přímá. Jest však nepřímá, má-li nadřizená společnost právo do moci společnosti nižší zasahovati jen tenkrát, když toho její vlastní existence a dosažení jejího posledního cíle nezbytně žádá.

6. A tato nepřímá podřízenost může býti zase buď negativní (záporná) neb pozitivní (kladná). Podřízenost záporná ukládá společnosti nižší povinnost, aby ve svém vlastním oboru všeho se vystříhala, co by bylo na škodu společnosti vyšší, jejímž soudem v této příčině jest se jí řídit. Podřízenost kladná ukládá nižší moci povinnost opatřovati společnosti vyšší všechny prostředky, kterých má k dosažení svého posledního cíle, věčné spásy svých věřících, nezbytně zapotřebí.

Tu jest připomenouti, že Církev jest sice co do posledního cíle svého, ke kterému ji Kristus založil, společností duchovní, ale poněvadž její členové jsou lidé, kteří mají nejen duši, nýbrž také tělo, potřebuje nezbytně k dosažení svého cíle také prostředků hmotných. Ale poněvadž těchto prostředků potřebuje také moc civilní k opatření vezdejšího blaha svým poddaným, může v této příčině nastati mezi ní a Církví spor. Tak na př. má Církev právo, přijímati k duchovnímu

¹⁾ CF. Hurler S. J. Theol. fundam. edit. 5, p. 221 sqq. Oenip. 1883.

stavu kandidáty ze všech společenských tříd a stavů, kdežto stát často členům některých stavů, jako na př. stavu vojenského, nedovoluje, pokud vojenské povinnosti nevyhověli, vstupovati do stavu duchovního. Církev zapovídá smíšená manželství bez jistých záruk, kdežto je stát, maje na zřeteli jen moment fysického rozmnožení svých poddaných, beze všeho dovoluje. Církev klade všecku školní výchovu na základ náboženský, kdežto stát často má na zřeteli výchovou touto opatřiti žactvu jen vědomosti pro vezdejší život mu nezbytně potřebné. Ale poněvadž Církev na tyto společné předměty má vyšší a důležitější právo, právo, které plyne z její vlastní vnitřní povahy, směřující k cíli nadpřirozenému, k věčné spáse věřících, proto musí civilní moc se v těchto smíšených otázkách podříditi požadavkům Církev. Ale i když tak činí, nepoškozuje svých vezdejších zájmů, které jí Církev prohloubením nábožensko-mravního života státních občanů, ke kterému své výsady ve smíšených těchto otázkách používá, bohatě nahrazuje.

Tohoto práva Církev naproti státní moci podle slovutného kanonisty Bouixe hájilo se vši rozhodností již před Řehořem VII. šest papežů a po něm až do jeho doby († 1870) dva a dvacet. V tomto smyslu zavrhl také Pius IX. za blud větu 24. Syllabu, která zní: „Církev nemá práva používati moci donucovací a nemá také žádné hmotné moci přímé neb nepřímé.“¹⁾

§ 10. Bulla papeže Bonifáce VIII. Unam sanctam.

I. Zde nemůžeme pomínouti mlčením bullu papeže Bonifacia VIII. „Unam sanctam“, vydanou proti bezprávnému zasahování francouzského krále Filipa Krásného do pravomoci církevní. Bulla tato jest dosud předmětem bezměrných útoků na Církev se strany jejích nepřátel, ačkoliv naprosto ničeho neobsahuje, co by nutně již z cíle Církev a jejího poměru ke státní moci neplynulo. Bohužel nezůstal zásadní odpor nepřátel Církev proti této bulle u samých katolických theologů a kanonistů beze všeho souhlasného ohlasu. Obzvláště nechtějí někteří připustiti nauku o dvojím meči Kristem Církví odevzdáném, jako nauku Bohem zjevenou a v této bulle za článek víry

¹⁾ Deuzinger 1724.; Franz Hettinger Lehrbuch der Fundamentaltheologie II. Teil. z. 47.

prohlášenou, ba ani za nauku v „depositum fidei“ obsaženou. Míni totiž, že naukou o moci dvou mečů papežové si připisují moc, světské panovníky dosazovati a sesazovati. Nelze popírati, že papežové ve středověku tuto moc častěji vykonávali. Ale nečinili tak Božským právem, Kristem sobě uděleným, nýbrž následkem moci historického vývoje veřejného státního života křesťanských národů. Přesvědčení, že papež jako náměstek Kristův má moc, světské panovníky souditi i v otázce, zdali své světské moci užívají k věčné spáse svých poddaných, tak hluboko se vrylo v mysl a srdce křesťanských národů, že pokládali tuto moc takořka za nutný následek svrchované moci papežské. Avšak bulla: „Unam sanctam“ nečiní o této moci papežů, světské vladaře dosazovati a sesazovati, ani jediné přímé nebo nepřímé zmínky. Také nelze připustiti mínění některých katolických theologů a kanonistů, kteří tvrdí, že dogmatickou povahu mají jen závěrečná slova bully: „Porro sub esse Romano Pontifici omnem humanam creaturam declaramus, dicimus, definimus et pronuntiamus esse de necessitate salutis.“ (Potvrzujeme, pravíme, definujeme a prohlašujeme, že jest ke spáse zapotřebí, aby každá stvořená bytost byla římskému papeži podrobena.)¹⁾ Podle tohoto mínění prohlásil Bonifacius VIII. za článek víry jen nauku, že uznání papeže za viditelnou hlavu Církev jest podmínkou věčné spásy. Co v bulle předchází, není prý pravdou zjevenou a proto také není a nemůže býti předmětem dogmatického prohlášení, nýbrž obsahuje prý jen vysvětlení a odůvodnění oné jediné definované věty a má jen tolik pravdy do sebe, kolik jí ono vysvětlení a odůvodnění přirozeně v sobě obsahuje. Mimo to slova: „omnem humanam creaturam“ neznamenají prý „každé stvořené bytosti“ podle těla i duše, nýbrž jen podle duše, takže římské papežové mají moc jen na duše věřících, nikoliv také na jejich těla čili jinými slovy: že římským papežům přísluší jen duchovní, nikoliv však také světská moc nad věřícími.

Než toto mínění jest rozhodně zamítnouti, poněvadž obsahuje nesprávný názor o poměru mezi církevní a státní mocí.

Že bulla: „Unam sanctam“ obsahuje dogmatickou definici

¹⁾ Deuzinger 469. Dr. Fr. Ehrmann, Die Bull'e Unam Sanctam. München 1896.

o poměru mezi státní a církevní mocí, o tom není a nemůže býti ani nejmenší pochybnosti.

2. Bulla tato neobsahuje naprosto nic nového. O poměru Církve k státní moci tak Církev vždy učila a tak věřící vždy také věřili. Ale aby král francouzský, jenž bez souhlasu Apoštolské Stolice chtěl skonfiskovati část církevního jmění a z tohoto jmění nabyti hmotných prostředků na válku proti anglickému králi Eduardu I., byl s nekompetentnějšího místa upozorněn na své nesprávné a nespravedlivé počínání naproti Církvi, proto mu Bonifacius VIII. v této bulle jako v zrcadle před zraky předvedl pravdu samým Kristem zjevenou, v jakém poměru stojí každá katolická říše k Církvi, a aby z tohoto poměru odvodil povinnosti, které sám Kristus světským panovníkům ukládá.

3. Že bulla „Unam sanctam“ jest definicí „ex cathedra“ a má proto ráz dogmatický, plyne nejen ze samých jejích slov a ze všech okolností, za kterých byla vydána, nýbrž také z dekretu sněmu lateranského V. za papeže Lva X. (od r. 1513 do 1517) slaveného, který mimo jiné praví: „Jelikož ke spáse (věčné) jest nezbytně potřebí, aby všichni věřící římskému papeži byli poddáni, jak nás Písmo sv. a svědectví Otců sv. a konstituce blažené paměti papeže Boniface VIII., našeho předchůdce, která počíná slovy: „Una sanctam“ poučuje, proto tuto konstituci ke spáse duší, ke cti římského papeže a této Apoštolské Stolice a na utvrzení jednoty a moci Církve, Kristovy nevěsty, za úchvaly tohoto sněmu obnovujeme a schvaluje me.“¹⁾ Také není pravda, že prý papež Klement V. dosah této bully opravil a na pravou míru uvedl. Papež tento hájil ji jenom proti nesprávným výkladům těch, kteří v ní četli, čeho v ní nebylo. Také ve svém dekretu, jenž byl přijat do sbírky církevních zákonů, nikde nepraví, že římskému papeži nejsou podrobena králové, nýbrž jen podotýká, že nejsou mu více poddáni, než byli dříve, dokud bulla tato nebyla Bonifaciem VIII. vydána. Obsah této bully jest:

4. Napřed uvádí dvojce dogma, které s poměrem mezi Církví a státem co nejtěsněji souvisí, a to dogma: „Extra Eccle-

¹⁾ Cf. Mazzella I. c. p. 454.

siam non dari salutem“ a dogma o primátě římského papeže čili o nejvyšší jeho moci nad veškerou Církví. A na důkaz této svrchované moci praví, že Kristus (Mat. 26, 52, Luk. 22, 38) odevzdal ve sv. Petru a jeho nástupcích Církvi sv. dva meče, jeden duchovní, druhý světský. Církev tasí jen meč duchovní pro spásu duší nesmrtelných, kdežto státní moc tasí svůj světský meč nejen pro sebe, nýbrž také pro Církev. Onen (duchovní meč) tasí ruka kněze, tento ruka králů a vojinů, avšak činí tak jen podle pokynů a přípuštění kněze (ad nutum et patientiam sacerdotis).

Přednost moci duchovní nad mocí světskou plyne nutně již z povýšení ducha nad hmotou (spiritualia temporalia antecellunt). Duchovní moc má svou nebeskou pravdou moc světskou poučovati (instituere) a řídit, a nekoná-li svých povinností, ji souditi. Poněvadž moc duchovní sama o sobě se řídí řádem hierarchickým samým Kristem ustanoveným, nemůže nad sebou uznávati žádné světské moci. Ačkoliv tato moc (hierarchická) byla Kristem svěřena člověku (papeži) a člověk ji vykonává, přece není mocí lidskou, nýbrž jest mocí Božskou podle slov Božského Spasitele k sv. Petru: „Cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“¹⁾ Kdo se tedy protiví moci, kterou sám Kristus ustanovil, protiví se samému nařízení Božímu. A celá bulla pak vyznívá definicí svrchované moci primatu, jemuž musí býti podrobena každá bytost stvořená, která chce býti věčně spasena.

5. Není pochybnosti, že Bonifacius VIII., poněvadž touto bullou prohlašuje každou bytost stvořenou za bytost papeži poddanou, do této poddanosti zahrnuje i každého křesťanského panovníka. A proto má křesťanský panovník povinnost, ve své vládě nejen všeho se vystříhati, co by účelu Církve, vésti věřící k věčné spáse, mohlo býti na překážku, nýbrž jest zavázán Církvi i pozitivně podporovati ve všem, co by k dosažení jejího nadpřirozeného cíle mohlo jí býti na prospěch. Tato povinnost světských panovníků plyne s naprostou nutností ze samé bytnosti Církve a cíle, k němuž má člověčenstvo vésti. Když jednou Kristus chtěl, aby Církev celé lidské pokolení všech míst a všech časů až do skonání světa vedla k jeho věčné

¹⁾ Mat. 16, 19.

spáse, k němuž jest Bohem určena, pak na této vůli Kristově se nedá naprosto nic měniti. A jako jednotlivý člověk jest vůlí Boží zavázán, aby k svému nadpřirozenému účelu řídil přímo neb nepřímou všecky svoje myšlenky, city, žádosti a skutky, tak má také každý panovník křesťanského státu povinnost, všechen život veřejný svých poddaných tak řídit, aby si byli vědomi, že jejich vezdejší život jest jen přípravou k životu druhému, životu záhrobnímu, jenž bude trvati na věky, i když jejich prvním a přímým úkolem jest, aby se starali o vezdejší a dočasné blaho svých poddaných.

6. Tento poměr mezi státní a církevní mocí jest ovšem jen ideálem, kterého zde na světě nebylo a nebude ve veškeré jeho dokonalosti nikdy úplně dosaženo. Jen tenkrát mohli by národové zakoušeti blaživého požehnání tohoto ideálního poměru mezi Církví a státem, kdyby světští vladaři a jejich rádcové byli proniknuti živou vírou v Božské založení a poslání Církve a podle této živé víry také nad svými poddanými vládli. A jako pravda, i když jí člověk neuznává a podle ní ve svém životě se neřídí, zůstává na věky pravdou, kterou jest, tak zůstane podřízenost světské moci pod mocí církevní ve smyslu vysvětleném poměrem Bohem jediné zřízeným a proto také jediné správným a pravdivým, jenž také jediné člověčenstvu zabezpečuje jeho věčné a vezdejší blaho. Křesťanský stát, který jest si vědom, že podle vůle Boží má podporovati Církev v její snaze, vésti člověčenstvo k cíli nadpřirozenému, k věčné jeho spáse, bývá touto sám povznášen do stavu nadpřirozeného, v němž Bůh svou milostí zdokonaluje a šlechtí nadpřirozeně všecky skutky jeho, i když mají za neprostředný předmět nabytí a použití statků hmotných. Stát, který zaujal zásadně stanovisko Církvi nepřátelské a vypověděl jí válku, sám se snížil „ex statu naturae per Christum reparatae“ ke stavu „naturae per Adamum lapsae“ se vši hmotnou a mravní bídou jeho.

7. Že zvrácení poměru a řádu Bohem samým v životě lidském založeného přináší člověčenstvu jen kletbu a záhubu, o tom podávají dějiny všech národů hlavně v poslední době tak úžasné doklady, že každý člověk, jenž s otevřeným zrakem jak poměry mezi jednotlivými národy, tak i poměry v životě těchto národů pozoruje, musí se nad nimi hluboce zamysliť.

Bůh přikázal prvním našim rodičům a všem jejich potomkům, „aby rostli a se množili a naplnili zemi a jí

sobě podmanili a panovali nad rybami mořskými a nad ptactvem nebeským, i nad všemi živočichy kteří, se hýbají na zemi.“¹⁾ Člověk byl od Boha ustanoven pánem přírody a nadán tělesnými i duševními schopnostmi, kterými jí má svému blahu podrobovati a tak svůj vezdejší život stále zdokonalovati a zpříjemňovati.

8. V žádné době neslavil člověk nad hmotnou přírodou tak skvělých a pro praktický život tak důležitých vítězství, jako v době poslední. Směrodatnými vynálezy ve všech oborech věd přírodních, které podstatně změnily veškeren průmysl, dopravu atd., nabyl vezdejší život zcela nového tvaru. Práci, kterou dříve konal sám člověk svými mozolnými rukama, konají za něho nyní nejrozmanitější stroje, které člověk více svým duchem než tělesnou prací řídí. Nikdy člověk svého panství nad vnější přírodou tak skvěle nejevil, jako právě v době nynější. A přece můžeme směle tvrditi, že člověčenstvo nebylo snad nikdy tak rozerváno, nespokojeno a nešťastno, jako právě nyní. Národ stojí proti národu a v každém národě nikdy proti sobě nebojovaly na život a na smrt jednotlivé společenské stavy a vrstvy, jako v době nynější. Snad nebude jednoho již člověka, který by se společenským a politickým stavem státu svého, k němuž náleží, byl spokojen. A jinak býti nemůže. Státy, které vypověděly buď zjevně nebo tajně válku Církvi, vypověděly zároveň tuto válku samému Kristu, který Církev ke spáse věčné i časné člověčenstva založil a jemu poručil, aby jí poslouchalo. Podle vůle Boží má člověk vnější přírody a jejich sil používati sice ke své službě a ke svému pozemskému blahu, ale při tom se vděčně povznáseti ke svému Tvůrci a jeho jak jménem svým, tak i jménem vnější přírody ctíti, chváliti a velebiti. Ale poněvadž člověčenstvo v poslední době na Boha zapomíná, přináší mu všecka jeho vláda nad vnější přírodou jen kletbu a záhubu. Řád Bohem samým ke spáse člověčenstva založený nedá se člověkem bez trestu měniti. Bojem státní moci proti Církvi prohlášeným ztratili národové katoličtí namnoze živou víru v Božskou autoritu její, a odvrát od Církve měl za následek odvrát od Krista a ztráta víry v Krista, Boha a člověka, vedla zcela přirozeně k popření samého Boha, bytosti nadsvětové, vševědoucí a všemohoucí, která z ničeho svět tento učinila a k poslednímu cíli, ke své slávě a ke spáse naší, svou Božskou prozřetelností

¹⁾ Gen. 1, 28.

řídí. Každý zásadní odvrát od Církve končí zcela důsledně v naprostém ateismu. Kommunisté a ostatní sociální strany s nimi v hlavních zásadách spojené podávají o této pravdě tak patrný deklad, že jen nemyslicí dav může o ní pochybovati.

9. Odvrát od Církve uvedl zcela důsledně stálé revoluce v život evropských národů. Má-li člověk právo popíratí B o ž s k o u a u t o r i t u C í r k v e, proč by neměl mít právo se opřítí lidské autoritě a světské moci ?

A proto žádá vlastní zájem každého státu, aby nejen v ničem nejednal p r o t i C í r k v i, nýbrž aby ve veškerém svém zákonodárství se řídil její nebeskou naukou, která člověčenstvu nejen ukazuje pravou cestu k věčné jeho spáse, nýbrž která mu při tom nejbezpečněji zajišťuje také jeho pozemské blaho. A poněvadž Církev činí z lidí hříchem prvých rodičů do otroctví ďáblova upadlých syny Boží, kteří po tomto vezdejším životě mají se spojití s Bohem samým v nebeské blaženosti, proto svou součinností s mocí státní zdokonaluje, povznáší, šlechtí veškeren život lidský. Nedbá-li státní moc této nadpřirozené směrnice k životu věčnému a hledá-li jediného cíle svých poddaných jenom v dobrech tohoto pozemského života, pak je snižuje s jejich nebeské důstojnosti na stupeň němé tváře, která jedinou slast a jedinou rozkoš cítí v ukojení pudu obživného a pohlavního. Podle nauky Kristovy jest každý národ a každý stát údem jeho mystického těla, s nímž se Kristus sdílí o svůj boholidský život se vším jeho nebeským blahem a štěstím. Každý křesťanský stát jest částí království Božího, Kristem založeného k věčné i časné spáse veškerého člověčenstva. Právili Kristus: „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a toto všecko bude vám přidáno,“¹⁾ nemíní tím jen jednotlivců, nýbrž má na zřeteli veškeré lidské pokolení a proto také všechny národy a říše. Každá státní moc jest Kristem samým vázána, aby, jak Církev se modlí, při své snaze opatřiti svým členům potřebné statky pozemské, nezbavovala jich statků nebeských.²⁾ — Kdyby nynější světské mocnosti na své úkoly ve světle této pravdy patřily, brzo by uklidnily veškeru lidskou společnost nyní v nejhlubších svých útrobách rozvířenou a rozervanou a spojily by různé společenské a politické strany až na

¹⁾ Mat. 6, 33.

²⁾ In Missa Dom. III. post Pent.

smrt se nyní potírající a ničící v jeden harmonický celek, v mystické tělo Kristovo a učinily by konec všem revolučním choutkám záhubou všemu společenskému řádu hrozícím. Kdyby Církev mohla spravedlností a láskou Kristovou účinně zasáhnouti v život nynější od Krista odvrácené společnosti a ve veškeren vývoj jeho, brzo by jednotliví národové, kteří nyní nemohou se ani dočkatí vhodné chvíle, aby se na sebe opět vrhli a aby se ještě více rozsápali, než se za poslední hrůzoplňné války stalo, p o d a l i s o b ě b r a t r s k é r u c e, jsouce přesvědčeni, že jsou od jednoho a téhož Boha stvořeni k jednomu a témuž cíli nadpřirozenému určení, týmž Kristem z poroby hříchu vykoupeni a v jeho duchovní tělo, jímž jest Církev sv., zaštípeni. Tato víra ovinula by kolem veškerého života člověčenstva pásku Kristovy spravedlnosti a hlavně Kristovy lásky, bez které si lidské pokolení ze své nynější hmotné a mravní bídy nepomůže.

Z toho, co jsme o poměru mezi státní mocí a Církví pravili, plyne, že nelze připustiti zásadní o p r á v ě n o s t r o z l u k y m e z i n i m i, ale také ani takové podřízenosti státu pod moc církevní, aby stát i v otázkách časných, týkajících se výhradně jen časného cíle svých poddaných, byl na Církví závislý. Stát jest Církví podřízen jen ve věcech vezdejších, které t ě s n ě s o u v i s í s c í l e m č l o v ě k a n a d p ř i r o z e n ý m.

Tuto pravdu, kterou jsme dovedli a dokázali ze samé podstaty státu a Církve a jejich cíle, dokazuje také jak a) P í s m o s v a t ě, tak b) i B o ž s k á T r a d i c e. Na tento důkaz uvedeme jen několik dokladů.

10. ad a) Z P í s m a s v. :

Poněvadž podřízenost státní moci pod mocí duchovní. vzhledem k poslednímu cíli člověka plyne již z r Ź ů z n ý c h c í l ů, jakož i z r Ź ů z n é p o v a h y o b o j í t ě t o m o c i, proto Písmo sv. aspoň zřejmě a přímě se o poměru jejich nezmiňuje. Nepřímo však tento poměr podřízenosti ve smyslu vytknutém sám Kristus Pán na mnohých místech naznačuje, jako když praví: „Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal, na duši však škodu trpěl?“¹⁾ Tento Božský výrok zní zcela všeobecně a proto platí nejen o j e d n o t l i v é m č l o v ě k u, nýbrž i o c e l ý c h s t á t e c h z l i d í s l o ž e n ý c h. Co pomůže státu, — tak můžeme z tohoto výroku usuzovati, — kdyby svým poddaným opatřil vezdejší statky veškerého

¹⁾ Mat. 16, 26.

světa, ale při tom protikřesťanským a protináboženským zákonodárstvím připravil je o víru v Božskou autoritu Církve, v Krista, Bohočlověka, a tím je oloupil o věčné jejich blaho, k němuž každý člověk Bohem samým jest určen? Také ze slov Kristových: „Dávejte, co jest císařovo, císaři, aco jest Božího, Bohu,“¹⁾ lze tuto pravdu dovoditi. Poněvadž Kristus stále v Církvi sv. žije a působí, jest ona jeho reprezentantkou a náměstkyní, a jak se kdo k ní chová, chová se k samému Kristu. *Sentire cum Ecclesia est sentire cum Christo*, říkávali již ss. Otcové. A poněvadž Kristus vede člověčenstvo jen skrze Církev k jeho poslednímu cíli, k spáse věčné, proto již tím zavazuje všechny státní společnosti, aby Církvi v tomto úkolu nejen nekladly překážek, nýbrž ji pokud třeba podporovaly a tak dávaly, co jest Božího, Bohu.

O světských katolických mocnostech, které, ačkoliv znají Božskou autoritu Církve a její Božské poslání, přece o ni vůbec nedbají, aneb i nepřátelsky se k ní chovají, platí v plné míře slova sv. Pavla, která napsal k Římanům: „Zjevujeť se zajisté s nebe hněv Boží proti každé bezbožnosti a nespravedlnosti těch lidí, kteří pravdu Boží zdržují nespravedlností... Neboť ač poznali Boha, neoslavovali ho jako Boha, ani mu nepoděkovali, nýbrž zmarněli ve svých myšlenkách a zatemnilo se nemoudré srdce jejich, říkajíce, že jsou moudří, stali se blázny.“²⁾

Písmo sv. tuto pravdu potvrzuje také chválami, které ve Starém zákoně vzdává zbožným králům židovským, řídicím, nejen svůj soukromý život, nýbrž i svou vládu zákonem mojžišovým, jakými byli David, Ezechiáš, Josafat, Asa a Joziaš. Mimo to krále, kteří nedbali zákona Mojžišova, Bůh nejen kárá, nýbrž je stíhá mimořádnými tresty, jako: Jeroboama, Achaba, Achaze, Amona.³⁾

II. ad b) Důkaz z Božské Tradice.

Poněvadž zde běží o otázku, která jest sama o sobě zcela zřejma, není třeba, doklady ze sv. Otců hromaditi. Uvedeme

¹⁾ Mat. 22, 21.

²⁾ Řím. I, 18. sld.

³⁾ Cf. Mazella I. c. p. 457 sq.

proto jen některé autority. Tak píše sv. Augustin: „Jinak slouží člověk Bohu jako (soukromý) člověk a jinak jako panovník. Jako (soukromý) člověk slouží Bohu životem zbožným (vivendo fideliter), je-li však při tom panovníkem, slouží Bohu zákony, kterými spravedlivé skutky prikazuje a opačné zakazuje, a které potvrzuje přiměřenou sankcí. Tak sloužil Bohu Ezechiáš, když dal háje vysekati a chrámy bůžků a kopce jim zasvěcené zbořiti... Tak sloužil Bohu také král ninivetský, když obyvatele celého města přiměl, aby pokáním usmířili Boha... Tak sloužil Bohu Nabuchodonosor, když všem poddaným své říše nejpřísnějším trestem zapověděl se rouhati Bohu.“¹⁾ A na jiném místě píše: „Králové jako králové jen tak Bohu podle jeho vůle slouží, když ve svém království poroučejí, jen co jest dobrého, a zakazují, co jest špatného, a to nejen pokud se to týká lidské společnosti, nýbrž také, pokud jde o Božské náboženství. A proto marně praviš: To ponechávám svobodné vůli jednoho každého. Proč pak neponecháváš také úplné volnosti vraždám, prznění a jiným ještě zločinům a nepravostem? A všechny tyto neřesti spravedlivými zákony zameziti jest zajisté skutek na výsost prospěšný a spasitelný.“²⁾ V podobném smyslu praví také sv. Řehoř Velký: „Našim zbožným panovníkům byla Bohem dána moc nade všemi lidmi, aby ty, kteří touží po vyšších státcích, podporovali, a tak jim cestu k nebeské blaženosti usnadnili. Jen tak slouží království pozemské království nebeskému.“³⁾

Ostatně o poměru katolických panovníků k Církvi prohlásil autoritativně sněm tridentský: „Posvátná Synoda uznala za dobré, připomenouti světským panovníkům povinnost jejich úřadu, kojíc se nadějí, že jako katolíci, které Bůh ustanovil

¹⁾ Ep. 183, alius 50. Bonifac.

²⁾ Cont. Crescon. l. 3. c. 57.

³⁾ Lib. 2. ep. 11.

za ochránce víry a Církve sv., budou nejen souhlasiti, aby Církvi práva její byla vrácena, nýbrž aby také všechny své poddané k tomu přiměli, aby kleru, farářům a vyšším řádům povinnou úctu vzdávali... A proto prohlašuje a přikazuje, že jest všem zachovávatí posvátné kanony všeobecných sněmů a všechny ostatní apoštolské konstituce k prospěchu církevních osob a svobody Církve proti jejich rušitelům vydané, a které všechny tímto dekretem sněm obnovuje. A proto napomíná císaře, krále, republiky, knížata, jak všechny dohromady, tak jednotlivce zvlášť, ať jsou jakéhokoli řádu a důstojnosti, aby čím štedřeji jim Bůh statků pozemských nadělil a čím větší mocí naproti jiným je opatřil, tím svědomitěji práv církevních jako výsad Božských a Božskou ochranou zajištěných šetřil.“¹⁾

Z výroků římských papežů o tomto tematě stačí uvést jen encykliku Lva XIII. „Arcanum“, ve které tento Svatý Otec praví: „Nikdo nepochybuje, že zakladatel Církve Ježíš Kristus chtěl posvátnou moc míti od moci civilní oddělenou a obojí ve vyřizování svých vlastních záležitostí svobodnou a nezávislou. Přitom jest však poznamenati, že jest oběma mocím k prospěchu a že všem lidem musí na tom záležeti, aby mezi nimi panovala vzájemná shoda a svornost, a aby ve věcech, které náleží, ačkoliv z různého důvodu, oběma oborům (státnímu i církevnímu) moc, které jsou svěřeny záležitosti lidské, byla vhodným a přiměřeným způsobem podřízena moci druhé, která pečuje o nebeské statky člověka... Je-li přátelská shoda mezi mocí světskou a církevní, pak tato shoda jest obojí moci k prospěchu. Moc světská řábývá z ní stále větší důstojnosti a vláda její řízená zásadami náboženskými není nikdy nespravedlivá, a moc duchovní dochází od vlády

¹⁾ Sess XXV. ep. 20 de Reform.

světské k obecnému blahu věřících potřebné ochrany a obrany.“

12. O poměru mezi světskou a církevní mocí nemůže býti mezi katolíky nejmenší pochybnosti. Záleží tedy jen na dobré vůli reprezentantů světské moci, aby se tato přátelská shoda mezi nimi k blahu obojí moci stala skutkem. A této dobré vůle se jim bohužel často nedostává. Poněvadž Kristus sám podstatné zásady této vzájemné shody určil, nemůže Církev na nich nic měniti. Církev jest v této příčině samým Božským zákonem vázána. Kdykoliv v této otázce vzniká mezi ní a státem spor, není vina na ní, nýbrž na zástupcích světské moci, kteří nedbajíce zákona Božího ani přirozeného ani kladného, chtějí podle svých subjektivních Církvi více méně nepřátelských názorů poměr mezi Církvi a státem upravit. Poměr tento upravit na vždy Kristus, a žádná stvořená bytost nemá práva na úpravě této něco měniti.

